

'Discretie te allen tijde'

*Een onderzoek naar jongensslachtoffers
binnen de prostitutie in Nederland*

Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel
Expertisecentrum Mensenhandel & (jeugd)Prostitutie van Lumens

ckm!
CENTRUM
KINDERHANDEL
MENSENHANDEL

 Expertisecentrum
Mensenhandel &
(jeugd)Prostitutie

 Lumens

INHOUD

'Discretie te allen tijde'

*Een onderzoek naar jongensslachtoffers
binnen de prostitutie in Nederland*

Simons, E.I., Van Bommel, S., Noteboom, F., Van Went, D.,
Castelijns, H. & Van den Akker, G.

Capelle aan den IJssel, december 2021

Vormgeving: Renske de Boer

Fotografie: Pexels

LIJST MET TABELLEN EN FIGUREN	3
1. INLEIDING	4
2. JURIDISCH KADER	6
3. LITERATUURVERKENNING	8
3.1 Vrijwillige mannelijke sekswerkers	8
3.2 Jongens die geen andere mogelijkheid zien dan sekswerk	9
3.3 Dwang door derden	10
3.4 Hulpverlening voor potentiële jongensslachtoffers	12
4. METHODE	15
4.1 Onderzoeksmethoden	15
4.2 Het selecteren van de respondenten	17
4.3 Beperkingen van de data	18
5. RESULTATEN	19
5.1 Achtergrond van de respondenten	19
5.2 De seksafspraken	23
5.3 Het contact met klanten	26
5.4 Beëindigen sekswerk en ontvangen hulpverlening	29
6. REFLECTIE	31
6.1 Jongensslachtoffers binnen de prostitutie	31
6.2 Zorgen omtrent meerderjarigen die op eigen initiatief starten met sekswerk	34
7. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	35
7.1 Aanbevelingen	36
BIBLIOGRAFIE	38
BIJLAGE I - VRAGENLIJST PAYDATES ONDER JONGENS EN MANNEN IN NEDERLAND	41
BIJLAGE II - TABELLEN	45

Hoofdstuk 4. Methode

<u>Figuur 1. Selectie van de respondenten</u>	<u>17</u>
---	-----------

Hoofdstuk 5. Resultaten

<u>Tabel 1. Achtergrondkenmerken van de respondenten (I)</u>	<u>19</u>
--	-----------

<u>Tabel 2. Achtergrondkenmerken van de respondenten (II)</u>	<u>21</u>
---	-----------

<u>Tabel 3. Redenen waarom respondenten gestart zijn met seks tegen betaling</u>	<u>22</u>
--	-----------

<u>Tabel 4. Frequentie en periode van seksafspraken tegen betaling</u>	<u>24</u>
--	-----------

<u>Tabel 5. Locaties waar de seksafspraken plaatsvinden</u>	<u>25</u>
---	-----------

<u>Tabel 6. Persoon die verdiensten van seksafspraken ontvangt</u>	<u>26</u>
--	-----------

<u>Tabel 7. Het netwerk van de respondenten</u>	<u>26</u>
---	-----------

<u>Tabel 8. Persoon die de afspraken met klanten maakt</u>	<u>27</u>
--	-----------

<u>Tabel 9. Wijze waarop contact wordt gelegd met klanten</u>	<u>27</u>
---	-----------

<u>Tabel 10. Ontvangen hulpverlening</u>	<u>29</u>
--	-----------

Bijlage II. Tabellen

<u>Tabel A. Dwangelementen herleid uit de vragenlijst van respondenten uit categorie I: jongens bij wie sprake is van een (mogelijke) mensenhandelsituatie.</u>	<u>45</u>
---	-----------

<u>Tabel B. Geloofsovertuiging en primaire inkomsten</u>	<u>45</u>
--	-----------

<u>Tabel C. Provincies waar seksafspraken plaatsvonden</u>	<u>46</u>
--	-----------

<u>Tabel D. Redenen waarom respondent gestopt is met seks tegen betaling</u>	<u>46</u>
--	-----------

'Nadat het thuis niet meer ging, ben ik gaan zwerven op straat. Ik ben toen geïntroduceerd bij een man die zich 'ontfermde' over zwervertjes zoals ik. Dat ging van aanrakingen, naar seks met hem, naar seks met andere mannen tijdens feestjes en bij anderen mannen thuis voor geld, naar het maken van pornofilms.' - Jesper¹, categorie 1

In september 2018 heeft de politie in Utrecht een illegaal jongensbordeel opgerold, waarbij twee mannen meerdere jongens seksueel hebben uitgebuit. De Telegraaf sprak zelfs over tientallen tot mogelijk honderden jongens die door hen in de prostitutie werden gedwongen.² De ouders richtten zich specifiek op zeer kwetsbare jongens die de leeftijd van achttien jaar net of nog net niet hadden bereikt. Het betrof veelal kwetsbare jongens die waren opgegroeid in gebroken gezinnen, in een instelling woonden, een licht verstandelijke beperking hadden, drugs gebruikten of schulden hadden en daardoor makkelijk beïnvloedbaar waren.³ Het jongste slachtoffer van de ouders was net zeventien jaar. De ouders gingen methodisch te werk. Eerst moesten de slachtoffers bij de ouders op een zogenaamde proefdate. Tijdens deze proefdate werden naaktfoto's- en filmpjes gemaakt die, indien de proefdate beviel voor de ouders, werden gebruikt voor een profiel op Boys4U: een seksadvertentiewebsite waar mannelijke sekswerkers kunnen adverteren. Via dit platform kwamen zij vervolgens in contact met klanten. Tijdens het opsporingsonderzoek zijn grote hoeveelheden informatie gevonden van andere jongens die werden gedwongen om als prostitué voor hen te werken. Uiteindelijk zijn de twee ouders veroordeeld voor onder andere mensenhandel van zeven jongens.⁴

De Utrechtse zaak is een van de weinige zaken over mensenhandel met betrekking tot minderjarige jongensslachtoffers. In het verleden zijn er slechts enkele andere zaken bekend en in die zaken ging het telkens om een of twee minderjarige jongens.⁵ Ook uit cijfers van CoMensha, de organisatie die in Nederland de statistieken verzamelt over slachtoffers van mensenhandel, blijkt dat jongens bijna niet worden gemeld als slachtoffer. In de periode 2015-2019 zijn slechts 43 jongens en mannen met de Nederlandse nationaliteit gemeld als slachtoffer van binnenlandse seksuele uitbuiting. Dat is een groot verschil met de in diezelfde periode 1.133 gemelde vrouwelijke

slachtoffers van dezelfde vorm van uitbuiting.⁶ Door het lage aantal bekende jongensslachtoffers kan de illusie ontstaan dat het hier gaat om een relatief gering probleem. Er zijn echter gegronde redenen om aan te nemen dat de officiële cijfers geen goede afspiegeling zijn van de omvang van het daadwerkelijke probleem. Zo blijkt uit diverse onderzoeken dat er mogelijk veel meer jongens en mannen slachtoffer worden van seksuele uitbuiting dan in de officiële statistieken terugkomt. In het onderzoek in 2018 van het Expertisecentrum Mensenhandel en (jeugd) Prostitutie (EMP) kwam bijvoorbeeld naar voren dat alleen al in en rondom Eindhoven achttien van de 70 mannelijke sekswerkers die zij hadden geïnterviewd waren gedwongen om sekswerk te verrichten. Ook op de Chat met Fier⁷ zijn in de periode 2018-2020 in totaal 23 jongens op de chat gekomen die anoniem aangaven gedwongen seks tegen betaling te hebben. De jongens die het EMP heeft gesproken en de jongens die bij Chat met Fier op de chat zijn gekomen zijn veelal niet bekend bij opsporingsdiensten en niet bij naam bekend bij hulpverlening.⁸

Er zijn diverse redenen die ten grondslag liggen aan het onzichtbare karakter van gedwongen jongensprostitutie. Zo hebben jongens die gedwongen worden om seks tegen betaling te hebben te maken met het zogeheten driedubbele taboe.⁹ Daarbij gaat het om het taboe op homo- en biseksualiteit, het taboe op het hebben van seks tegen betaling en het taboe dat mannen ook slachtoffer kunnen worden van seksueel geweld. Vanwege deze taboes kunnen of durven jongens hun slachtofferschap mogelijk niet te uiten. Ten tweede speelt het gebrek aan informatie en kennis over jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting bij politie en hulpverlening een belangrijke rol in het beperkte zicht op deze doelgroep.¹⁰ Het gebrek aan kennis leidt ertoe dat jongensslachtoffers niet altijd worden opgemerkt en daarmee ook niet de zorg krijgen waar zij behoefte aan hebben. Tot slot speelt jongensprostitutie, en zeker daar waar het gedwongen is, zich af in het verborgene. Seksafspraken vinden steeds vaker plaats in minder zichtbare sectoren, hetgeen de signalering van slachtoffers bemoeilijkt.¹¹

1 De namen van de respondenten zijn in dit rapport gefingeerd om hun anonimiteit te waarborgen. In hoofdstuk 4 volgt een toelichting over de onderscheidde categorieën.

2 Zie <https://www.telegraaf.nl/nieuws/721903822/mogelijk-honderden-jongens-in-prostitutie-utrecht>

3 Zie ECLI:NL:RBMNE:2021:221 en ECLI:NL:RBMNL:2021:230.

4 Zie ECLI:NL:RBMNE:2021:221 en ECLI:NL:RBMNL:2021:230.

5 Waaronder Rb. Noord-Holland 28 november 2013, ECLI:NL:RBNHO:2013:12803; Rb. Haarlem 11-02-2013, 15/740922-10, niet gepubliceerd; Hof. Arnhem 29 maart 2010, ECLI:NL:GHARN:2010:BL9524; Rb. Den Bosch 28 november 2007 (niet gepubliceerd).

6 Nationaal Rapporteur 2020, p.42.

7 Bij Chat met Fier kunnen jongeren terecht die willen praten over geweld in afhankelijkheidsrelaties. Jongeren kunnen anoniem een op een met een hulpverlener praten. Zij luisteren naar de jongeren, geven hen informatie en helpen hen als ze dat willen. De Chat met Fier is daarentegen niet regio gebonden, wat inhoudt dat slachtoffers uit heel Nederland op de chat terecht kunnen.

8 Jongeren kunnen anoniem terecht voor hulp bij de Chat met Fier, wat betekent dat de hulpverleners van Fier niet bekend zijn met de identiteit van de hulpvrager.

9 Onder meer Nationaal Rapporteur 2016, p.34; Van Went & Castelijns 2018, p.32; Los 2014, p.4; Movisie 2009.

10 Van Went & Castelijns 2018, p.20; Van Gelder, Smit, Bakker & Vaan 2017, p.57.

11 Nationaal Rapporteur 2020, p.6/31.

Als reactie op voornoemde onderzoeken¹² en signalen die suggereren dat de groep jongensslachtoffers binnen de prostitutie moeilijk in beeld te brengen is, heeft de politiek in recente jaren diverse maatregelen genomen. In 2018 werd in het Rijksbrede programma ‘Samen tegen mensenhandel’ benadrukt dat specifiek zou worden gekeken naar de positie van mannelijke slachtoffers van seksuele uitbuiting. Zo is er een voorlichtingsfilm gemaakt door verschillende organisaties over deze doelgroep¹³ en ondersteunt het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) verschillende zorginstellingen, waaronder het Expertisecentrum Mensenhandel en (jeugd)Prostitutie en Fier, bij het ontwikkelen van een passend zorgaanbod en behandelmethodiek voor jongensslachtoffers.¹⁴ Ondanks de politieke toezeggingen en de onderzoeken die de afgelopen jaren zijn uitgevoerd, komen echter nog altijd slechts weinig jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting in beeld.

Hetgeen opvalt aan de onderzoeken die zijn gedaan naar jongensprostitués in Nederland is allereerst dat de meerderheid van de onderzoeken gericht is op jongensprostitués die op eigen initiatief en vrijwillig sekswerk verrichten of op jongensslachtoffers die gedwongen worden maar reeds in beeld waren bij instanties en/of hulpverlening. Ten tweede beperken de onderzoeken zich veelal tot één of twee regio’s.¹⁵ Onderzoek dat *specifiek* gericht is op jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting die bij geen enkele instantie in beeld zijn of naar jongens die op minderjarige leeftijd op eigen initiatief gestart zijn met sekswerk is vooralsnog weinig gedaan.¹⁶ Middels het uitzetten van een online anonieme vragenlijst is om die reden via dit onderzoek getracht om de laatste twee doelgroepen in beeld te krijgen. In totaal hebben voor dit onderzoek 47 respondenten een vragenlijst ingevuld en zijn met 7 van hen verdiepende interviews gehouden.

Uit het onderzoek is gebleken dat de respondenten die hebben deelgenomen aan het onderzoek opgedeeld kunnen worden in drie verschillende categorieën. Ten eerste gaat het om jongens

12 Onder meer Nationaal Rapporteur 2016, 2018; Van Went & Castelijns 2018; Van Gelder et al. 2017.

13 Onder meer het Ministerie van Justitie en Veiligheid, het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, het OM, de politie, Jade Zorggroep, Pretty Woman, SHOP Den Haag en het Expertisecentrum Mensenhandel en (jeugd)Prostitutie.

14 Dit onderzoek is inmiddels gestart en betreft een samenwerking van een consortium met de organisaties Fier, Koraal, Pretty Woman, Sterk Huis en Lumens.

15 Een aantal onderzoekers heeft getracht via online en offline veldwerk in contact te komen met jongensprostitués. Zie o.a. Van Went & Castelijns 2018; Van Gelder et al. 2017; Los 2014; Korf, Benschop & Knotter 2009.

16 Meerdere onderzoekers zijn tijdens hun onderzoek wel gestuit op minderjarige jongensprostitués of slachtoffers van mensenhandel. Zie Korf, Benschop & Knotter (2009), Van Gelder et al. (2017) en Van Went & Castelijns (2018).

en mannen die zijn gedwongen om sekswerk te verrichten, hetgeen strafbaar is gesteld als mensenhandel in art. 273f van het Wetboek van Strafrecht. Ten tweede betreft het jongens en mannen die op minderjarige leeftijd op eigen initiatief starten met sekswerk. Dit betekent dat personen die seks kopen van deze groep zich schuldig maken aan het plegen van een zedendelict en er in juridische zin sprake is van zedenslachtoffers.¹⁷ En tot slot hebben ook jongens en mannen die op meerderjarige leeftijd vrijwillig sekswerk verrichten aan het onderzoek deelgenomen. In dit geval is er geen sprake van een strafbaar feit, nu het uitvoeren van prostitutie door personen die dit vrijwillig en op meerderjarige leeftijd doen in Nederland in beginsel legaal is.

Het doel van dit onderzoek is om zicht te krijgen op jongensslachtoffers binnen de prostitutie in Nederland. Met de term ‘jongensslachtoffers’ wordt daarbij in dit onderzoek bedoeld op zowel volwassen mannen als minderjarige jongens die slachtoffer zijn van mensenhandel en/of andere misstanden binnen de prostitutie. Twee aspecten staan in deze studie centraal. Allereerst wordt in dit onderzoek stilgestaan bij de achtergrond van de jongens die, al dan niet gedwongen, seks tegen betaling hebben, waarbij de focus ligt op demografische- sociaaleconomische en psychosociale kenmerken. Het tweede aspect betreft de interactie tussen het slachtoffer, de mensenhandelaar en de klant in het geval er sprake is van een mensenhandelsituatie. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de achtergrond van de mensenhandelaar en de klanten, de ronsel- en uitbuitingsperiode en het contact met klanten. Ook wordt ingegaan op de interactie tussen klanten en jongens die op minderjarige leeftijd op eigen initiatief gestart zijn met seksafspraken, maar waarbij geen mensenhandelaar betrokken was. Het onderzoek is uitgevoerd door het Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (CKM) in samenwerking met het Expertisecentrum Mensenhandel en (Jeugd)prostitutie (EMP) van Lumens.

Leeswijzer

Dit onderzoek vangt aan met een juridisch kader van mensenhandel en het kopen van seks van minderjarigen (hoofdstuk 2). Hoofdstuk 3 is een literatuurverkenning waarin uiteen wordt gezet wat reeds bekend is over (minderjarige) jongens en mannen die in Nederland (gedwongen) seks tegen betaling hebben. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de methode van het onderzoek. De resultaten van de analyse worden besproken in hoofdstuk 5. In het hoofdstuk wordt ingegaan op de achtergrond van de respondenten, de seksafspraken die de jongens moesten hebben, het contact met klanten en de hulpverlening die de respondenten hadden. Hoofdstuk 6 betreft een reflectie op de resultaten. De rapportage sluit af met een conclusie en aanbevelingen (hoofdstuk 7).

17 In de regel gaat het hierbij om art. 248b Sr., maar het kan ook gaan om andere delicten die in de zeden-titel strafbaar zijn geteld.

In Nederland is sekswerk legaal wanneer dit vrijwillig en door personen vanaf 18 jaar wordt uitgevoerd.¹⁸ Wanneer personen worden gedwongen tot het hebben van seks tegen betaling is sprake van mensenhandel, zoals beschreven in art. 273f van het Wetboek van Strafrecht (Sr). Daarbij maakt het niet uit of het een minderjarig of meerderjarig persoon betreft. Bij minderjarigen hoeft echter geen sprake te zijn van dwang om toch te kunnen spreken van mensenhandel. Bij minderjarige slachtoffers is er namelijk altijd sprake van een beperking van de keuzevrijheid, dus instemming met prostitutiewerk of de omstandigheid dat het slachtoffer reeds eerder sekswerk heeft verricht staat niet in de weg aan een bewezenverklaring mensenhandel.¹⁹

Minderjarigen kunnen ook uit eigen overweging overgaan tot het hebben van seks tegen betaling zonder dat iemand anders daarbij is betrokken. In dat geval kan niet worden gesproken van mensenhandel. Wel is het zo dat de persoon die tegen betaling seks heeft met de minderjarige zich schuldig maakt aan zedendelict²⁰, en dat het slachtoffer in juridische zin een zedenslachtoffer is. De persoon die tegen betaling seks afneemt van de meerder- en/of minderjarige persoon die seks aanbiedt wordt in dit hoofdstuk aangeduid als klant.

Omdat het juridisch kader voor deze groepen dermate verschilt, is het van belang een strikt onderscheid te maken tussen deze groepen. Daarom wordt eerst ingegaan op de strafbaarstelling van mensenhandel in Nederland. Vervolgens wordt ingegaan op het kopen van seks tegen betaling van minderjarigen.

Strafrechtelijke bepaling van mensenhandel

Mensenhandel is in Nederland strafbaar gesteld in art. 273f Sr. Onder mensenhandel wordt verstaan het werven, vervoeren, overbrengen, opnemen of huisvesten van een persoon, met gebruik van dwang en met het doel die persoon uit te buiten.²¹ Mensenhandel kent verschillende verschijningsvormen, namelijk seksuele uitbuiting, criminele uitbuiting, arbeidsuitbuiting, gedwongen bedelen en gedwongen orgaanverwijdering. Er kan onderscheid worden gemaakt tussen twee vormen van seksuele uitbuiting, te weten binnenlandse seksuele

uitbuiting en grensoverschrijdende seksuele uitbuiting.²² Binnenlandse seksuele uitbuiting is de meest voorkomende vorm van mensenhandel in Nederland. Volgens een schatting van de Nationaal Rapporteur²³ zijn er jaarlijks gemiddeld 2.900 slachtoffers van binnenlandse seksuele uitbuiting in Nederland. Dat is bijna de helft (46%) van het totaal aantal geschatte slachtoffers mensenhandel per jaar.²⁴

Om van een bewezenverklaring mensenhandel te kunnen spreken, moet sprake zijn van drie elementen:

- 1) Minimaal een van de omschreven handelingen moet uitgevoerd zijn;
- 2) De handeling(en) moet(en) gepaard zijn gegaan met dwang;
- 3) De handeling(en) moet(en) zijn uitgevoerd met het oogmerk van uitbuiting.

De handelingen zien toe op het werven, vervoeren, overbrengen, opnemen of huisvesten van een persoon. De handelingen moeten in brede zin en praktisch worden uitgelegd. Dat betekent dat geen sterk onderscheid gemaakt kan worden tussen de handelingen en dat zij elkaar soms overlappen. Daarnaast moeten de handelingen verricht zijn middels het gebruik van dwangmiddelen. De dwangmiddelen kunnen worden onderscheiden in harde dwangmiddelen, zoals (bedreiging met) geweld of andere feitelijkheid, afpersing en fraude en zachte dwangmiddelen, zoals misleiding, gebruik van een kwetsbare positie en misbruik van uit feitelijke omstandigheden voortvloeiend overwicht.²⁵ Wat betreft de laatste twee dwangmiddelen is het niet vereist dat de verdachte doelbewust misbruik heeft gemaakt van de kwetsbare positie of het feitelijk overwicht.²⁶ Tot slot moeten de handelingen zijn uitgevoerd met het oogmerk van uitbuiting. Dat betekent dat de verdachte de intentie moet hebben gehad het slachtoffer uit te buiten. Onder uitbuiting wordt verstaan: mensen onder mensonterende omstandigheden laten werken en daarvan profiteren door hun inkomsten af te nemen. De vraag of zij het werk vrijwillig doen of niet, is daarbij niet van belang.

¹⁸ Een aantal gemeenten heeft de minimumleeftijd om in de prostitutie te mogen werken in de APV verhoogd van 18 naar 21 jaar. Zie Nationaal Rapporteur 2016a, p.110.

¹⁹ Uiteraard moet dan wel aan de andere tweede bestanddelen van art. 273f Sr voldaan zijn) Dettmeijer-Vermeulen & Boot-Matthijssen 2014, p.2).

²⁰ In de praktijk gaat het hierbij veelal om art. 248b Sr of art. 245 Sr.

²¹ Zie Bijlage I voor art. 273f Sr.

²² Onder binnenlandse seksuele uitbuiting wordt verstaan het ronselen en uitbuiten van een slachtoffer binnen de grenzen van één land. Grensoverschrijdende uitbuiting houdt in dat het ronselen en uitbuiten van een slachtoffer in verschillende landen gebeurt. Zie Kragten-Heerdink et al. 2017, p. 6.

²³ Nationaal Rapporteur 2017, p.24.

²⁴ Volgens de schatting van de Nationaal Rapporteur gaat het om gemiddeld jaarlijks 5.000-7.500 slachtoffers mensenhandel. Zie Nationaal Rapporteur 2017, p. 23.

²⁵ Nationaal Rapporteur 2019, p.35; Bekken, Simons en Noteboom 2021, p. 51.

²⁶ Nationaal Rapporteur 2019, p.36.

Dwang bij minderjarige slachtoffers

Specifiek voor minderjarigen geldt dat in lid 1 sub 2 van art. 273f Sr is bepaald dat ten aanzien van minderjarige slachtoffers van mensenhandel geen sprake hoeft te zijn van dwang om een delict te kwalificeren als mensenhandel.²⁷ De reden daarvoor is dat de subleden binnen het mensenhandelartikel waarin mensenhandel van slachtoffers onder de 18 jaar strafbaar wordt gesteld, tot doel hebben minderjarigen te beschermen tegen anderen en tegen zichzelf.²⁸ De wil van de slachtoffers, dus ook de instemming van hen, speelt daarbij geen rol.

De strafbaarstelling van het kopen van seks van een minderjarige

In geval dat minderjarigen uit eigen overweging overgaan tot het hebben van seks tegen betaling hoeft er, zoals eerder vermeld, niet per definitie sprake te zijn van mensenhandel. Personen die tegen betaling seks hebben met deze minderjarigen, maken zich daarentegen wel schuldig aan het zedendelict in art. 248b Sr. In dat artikel is het kopen van seks van zestien- en zeventienjarigen strafbaar gesteld. Wanneer seks wordt gekocht van personen tussen de twaalf en zestien jaar maakt de klant zich schuldig aan art. 245 Sr, waarin ontucht met minderjarigen strafbaar is gesteld. Dat betekent dat het slachtoffer in juridische zin in dat geval een zedenslachtoffer is.

27 Zie in dit verband ook art. 248b Sr waarin is bepaald dat seks tegen betaling met iemand die de leeftijd van 16 jaar maar nog niet de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt, ongeacht of de minderjarige instemde, strafbaar is.

28 Nationaal Rapporteur 2019, p.40.

In dit hoofdstuk wordt een kader geschetst van bestaande kennis over jongensprostitutie en jongensslachtoffers binnen de prostitutie in Nederland. Op basis van de literatuur die voor dit onderzoek is geraadpleegd, blijkt dat er grosso modo een onderscheid kan worden gemaakt tussen drie groepen van jongens die aan (gedwongen) sekswerk tegen betaling doen, namelijk:

- 1) jongens die vrijwillig aan sekswerk doen;
- 2) jongens die door omstandigheden geen andere mogelijkheid zien dan sekswerk te doen;
- 3) jongens die door iemand anders worden gedwongen om sekswerk te doen.

Jongens behorende tot de eerste categorie zijn sekswerkers die (on)vergund en vrijwillig hun werk doen zonder dat zij slachtoffer zijn van uitbuiting. Bij deze groep is altijd sprake van een eigen keuze om in de prostitutie te gaan. De tweede categorie betreft jongens die vanwege de omstandigheden waarin zij zich bevinden worden gedwongen sekswerk te verrichten. Daarbij kan het gaan om bijvoorbeeld dakloosheid, schulden of verstoting door de familie, waardoor zij geen andere mogelijkheden zien dan te kiezen voor prostitutie. Ondanks dat zij niet door iemand worden gedwongen dit te doen, vergroten de omstandigheden waarin zij zich bevinden wel het risico op misstanden, waaronder seksuele uitbuiting. Tot slot betreft de derde categorie jongens die door iemand worden gedwongen om sekswerk te verrichten. Daarbij gaat het om een mensenhandelsituatie volgens zoals bepaald in art. 273f het Wetboek van Strafrecht (Sr).²⁹ In dit geval seksuele uitbuiting.

In de volgende paragrafen wordt telkens ingegaan op een van de drie geïdentificeerde groepen, waarbij wordt ingegaan de prevalentie, de achtergrondkenmerken en typologieën en kwetsbaarheden voor mensenhandel. Bij slachtoffers van seksuele uitbuiting wordt tevens specifiek ingegaan op de modus operandi van de daders en het contact met klanten. Tot slot komt de signalering en het zorgaanbod voor jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting ter sprake.

3.1 Vrijwillige mannelijke sekswerkers

Omvang

Literatuur over de omvang van jongens- en mannenprostitutie in Nederland is beperkt. In een aantal onderzoeken is geprobeerd een schatting te geven van het aantal mannelijke sekswerkers in Nederland. Zo werd in de jaren 90 het aantal mannelijke prostitués op minimaal 3.000 per

jaar geschat.³⁰ Nolle haalt in zijn onderzoek uit 2020 aan dat er volgens het EMP daarentegen dagelijks 1.500 jongens in de prostitutie zouden werken in Nederland.³¹ Het geschatte aantal mannelijke prostitués is in de loop der jaren dusdanig veranderd dat het tot op heden niet gelukt is om een betrouwbare uitspraak over de omvang te doen.

Achtergrond en typologieën

Er bestaat een relatief eenduidig beeld van de achtergrond van mannelijke sekswerkers. Uit diverse onderzoeken komt naar voren dat het veelal gaat om homoseksuele mannen.³² Desondanks komt het ook voor dat er heteroseksuele mannen actief zijn in de prostitutie.³³ Wanneer gekeken wordt naar de leeftijd waarop jongensprostitués actief zijn, komt naar voren dat het merendeel meerderjarig is.³⁴ Daarentegen komt het ook vaak voor dat jongens al op minderjarige leeftijd hun eerste ervaring opdoen met betaalde seks.³⁵ Volgens onderzoek van Nolle uit 2020 zou dit zelfs gelden voor tussen de 25% en 50% van de jongensprostitués. Wat betreft de etnische achtergrond van jongensprostitués in Nederland loopt het beeld uiteen. Zo blijkt uit een onderzoek van Van Gelder (1998) dat de meerderheid van de mannelijke sekswerkers niet in Nederland geboren is.³⁶ Van Horn en zijn collega's veronderstelden in 2001 dat Nederlandse jongeren met een Marokkaanse achtergrond oververtegenwoordigd zouden zijn binnen de jongensprostitutie, maar dit beeld werd later door Korf et al. in 2009 ontkracht.

Wanneer wordt gekeken naar de overwegingen van jongens om te starten met sekswerk, blijkt dat zij veelal vanuit financiële overwegingen beginnen. Zo heeft Los in zijn onderzoek zeven jongensprostitués geïnterviewd die allemaal aangaven gestart te zijn om geld te verdienen.³⁷ Ook andere onderzoekers concluderen dat vaak sprake is van een financiële drijfveer.³⁸ Naast financiële overwegingen, kunnen seksuele overwegingen ook een reden zijn om te starten met sekswerk. Daarbij kan gedacht worden aan het zoeken naar seksuele spanning, het ervaren van

30 Van Gelder 1998.

31 Nolle 2020, p.9.

32 Movisie 2009; De Graaf et al. 2012, p.43; Saathof & Vermey 2017 p.6.; Nationaal Rapporteur 2016, p.19 e.v.; Los 2014, p.17 e.v.; Van Gelder et al. 2017, p.20 e.v.; Korf et al. 2009, p.68.

33 Waaronder Los 2014; Van Gelder et al. 2017; Korf et al. 2009, p.105.

34 Los 2014; Korf et al. 2009, p.63; Nolle 2020, p.10.

35 Saathof en Vermey, 2017.

36 Zie ook van Horn et al. (2001), Van Went & Castelijns (2018).

37 Los 2014.

38 Van den Borne & Kloosterboer 2005, p.36; Repetur & Veenstra (2011) in Nolle 2020, p.53; Van Went & Castelijns 2018; Kuosmanen & El Cabo 2018, p. 13-14.; Bultinck (2006) in Movisie 2013, p.11.

29 Zie Bijlage I voor art. 273f Sr.

veel plezier in seks³⁹ of het hebben van een hoge seksdrive,⁴⁰ wat ertoe kan leiden dat jongens kiezen voor het verrichten van sekswerk.

Op basis van de literatuur kunnen verschillende groepen mannelijke sekswerkers worden onderscheiden. Het onderscheid dat door onderzoekers gemaakt wordt wanneer het gaat om sekswerkers die hun werk vrijwillig uitvoeren, bestaat uit de ‘professional’ en de ‘amateur’.⁴¹ Onder professionals worden jongens en mannen verstaan voor wie prostitutie een primaire inkomstenbron is.⁴² Zij zijn veelal actief in clubs of via escortservices en werken als zelfstandige, zelfbewuste prostitués.⁴³ Volgens Korf et al., die in hun onderzoek uit 2009 voortborduren op de verschillende typen jongensprostitués uit eerdere onderzoeken, gaat het bij professionals veelal om jongens die homo- of biseksueel zijn en een zelfstandig bestaan hebben.⁴⁴ Binnen de professionals maakten Korf et al. wel onderscheid tussen beroepsprostitués die hun sekswerk als fulltime baan zien en gelegenheidsprostitués die prostitutie als een serieuze hobby beschouwen, maar voor wie het niet hun primaire bron van inkomsten is. Ingeval van de ‘amateurs’ gaat het volgens Weijnen om jongens die niet financieel afhankelijk zijn van hun prostitutiewerkzaamheden. In veel gevallen gaat het erom om tijdelijk extra inkomen te genereren. Het gaat ook bij deze groep veelal om homo- of biseksuele jongens. Binnen de amateurs ontwaren Korf et al. ook nog de groep ‘avonturiers’.⁴⁵ Zij zijn relatief jong en laagopgeleid, hebben een niet-westerse afkomst en zijn meestal bekend met de politie. Zij zien het sekswerk vooral als een eenvoudige manier om geld te verdienen.⁴⁶

3.2. Jongens die geen andere mogelijkheid zien dan sekswerk

Een tweede groep die op basis van de literatuur onderscheiden kan worden, zijn jongens die door de omstandigheden waarin zij zich in bevinden geen andere mogelijkheden zien dan te kiezen voor het verrichten van sekswerk. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om jongens waarbij sprake is van dakloosheid, schulden, drugsverslaving of andere redenen waardoor zij geen

andere uitweg zien dan het hebben van seks tegen betaling.⁴⁷ Over het aantal jongensprostitués in Nederland dat zich vanwege de omstandigheden waarin zij verkeren gedwongen voelt om sekswerk te verrichten, is weinig bekend. In eerder uitgevoerde onderzoeken wordt namelijk geen specifiek onderscheid gemaakt tussen de situaties waarin zij zich bevinden.

Achtergrond en typologieën

Van Gelder et al. hebben in hun onderzoek uit 2017 onderscheid gemaakt tussen verschillende profielen jongensprostitués.⁴⁸ Op basis van 35 casussen die zij hebben onderzocht hebben ze een onderscheid kunnen maken tussen drie profielen. Twee van de drie profielen die zij onderscheiden, te weten het ‘overlevingsprofiel’ en het profiel ‘eer/stigma-gerelateerd bij coming out’, passen binnen de groep jongens die wegens de omstandigheden waarin zij leven in de prostitutie terecht komen.

Jongens die binnen het overlevingsprofiel kunnen worden gecategoriseerd, hebben vaak te maken met ernstige afhankelijkheden.⁴⁹ Daarbij kan het onder meer gaan om een middelenafhankelijkheid, dak- en thuisloosheid en schuldenproblematiek. Jongens die binnen dit profiel passen, zijn volgens Van Gelder et al. letterlijk bezig met het ‘overleven van de dag’ en hebben op korte termijn geld nodig om te kunnen voorzien in hun behoeften. Deze jongens lenen daarom vaak geld, waardoor schulden ontstaan.⁵⁰ Om te ‘overleven’ is bij deze groep ook veelvuldig sprake van drank- en drugsgebruik, wat kan leiden tot een verslavingsproblematiek.⁵¹ De opgelopen schulden, al dan niet in combinatie met een verslaving, vormen een belangrijke reden om seksuele contacten aan te gaan in ruil voor geld en onderdak.⁵² Volgens Van Gelder et al. wordt prostitutie dan ook als een laatste uitweg gezien om aan geld of andere dingen te komen. De meerderheid van de jongens binnen deze groep heeft volgens Van Gelder et al. geen homo- of biseksuele gevoelens.

De groep jongens die Van Gelder beschrijft, kent sterke overeenkomsten met de jongensprostitués die Weijnen in zijn onderzoek uit 2006 de ‘gemarginaliseerden’ noemt.⁵³ Laatstgenoemde stelt dat deze groep vaak ook andere illegale activiteiten toepast om hun verslaving te kunnen

39 Zie Los (2014) waar twee jongens aangeven gestart te zijn met sekswerk vanwege de seksuele spanning.

40 Zie ook Nolle 2020.

41 Weijnen 2006.

42 Weijnen 2006.

43 Repetur et. al 2005: Zij noemden hen ook wel ‘callboys’.

44 Korf et al. 2009.

45 Korf et al. 2009.

46 Binnen deze categorie passen jongens die ook wel gold diggers, gelegenheidsprostitués of in mindere mate scharrelaars worden genoemd. Onder scharrelaar wordt iemand verstaan die naast prostitutie ook inkomsten uit andere illegale activiteiten vergaard, zoals diefstal of inbraak. Zie ook Korf et al. 2009, p. 109.

47 Onder andere Korf et al. 2009 en Van Gelder et al. 2017.

48 Van Gelder et al. 2017.

49 Van Gelder et al. 2017, p.27 e.v.

50 Movisie 2020, p. 7.; Osian & Miller 2020, p.199.

51 Movisie 2020, p.7.

52 Moxley-Goldsmith 2005, p.1; Osian & Miller 2020 p.199 e.v.; Cole 2018 p.429; Ventimiglia 2012; Ray 2006; Martinez & Kelle 2013; Gaetz 2004; The Albert Kennedy Trust 2015.

53 Weijnen, 2006. De groep kent ook sterke gelijkenissen met de groepen bisnisboys (Repetur, 2005) en noodsprongprostitués (Korf et al., 2009).

bekostigen. Over het algemeen gaat het binnen deze groep over jongens met een laag inkomen en geen vaste woon- of verblijfplaats, van wie een deel niet beschikt over geldige verblijfspapieren.⁵⁴ Deze jongeren kunnen volgens Weijnen ook gezien worden als ‘gelukzoekers’, die vaak een illegale status hebben en voor een ‘mooie toekomst’ naar Nederland komen. Ook hebben zij vrijwel nooit een vaste woon- of verblijfplaats, waardoor zij vaak op straat of bij vrienden wonen. De dakloosheid die bij deze groep speelt brengt hen in een kwetsbare positie waarin het risico op misstanden, waaronder uitbuiting, wordt vergroot.

Het tweede profiel dat Van Gelder et al. onderscheidt, en dat past binnen de groep jongens-prostitueés die geen andere mogelijkheid zien dan het verrichten van seksuele diensten tegen betaling, is het profiel ‘eer/stigma-gerelateerd’. Hierbij gaat het om jongens die worstelen met hun seksuele geaardheid en opgroeien in een omgeving waar een stigma heerst op homo- en biseksualiteit.⁵⁵ Door het gebrek aan acceptatie binnen hun sociale omgeving kunnen zij mogelijk niet over hun seksuele gevoelens praten en voelen daardoor niet de vrijheid zichzelf seksueel te ontdekken en relaties aan te gaan met mannen. Dat kan leiden tot een gevoel van eenzaamheid en afwijzing, met als gevolg dat jongens weglopen van huis of zich volledig isoleren en vervolgens heimelijk (seksuele) contacten met mannen aangaan.⁵⁶

Bij (streng-)religieuze of autoritaire opvoedingsomgevingen kan zelfs sprake zijn van een schending van de familie-eer wanneer jongens uitkomen voor hun homoseksuele gevoelens, wat kan leiden tot verstoting van de persoon in kwestie, die daardoor vaak op straat komt te leven.⁵⁷ Hoewel in Nederland nog weinig onderzoek is gedaan naar de relatie tussen LHBTI en dak- en thuisloosheid, blijkt uit internationaal onderzoek dat 20% tot 40% van de dakloze Amerikaanse jongeren tot de LHBTI-gemeenschap behoort.⁵⁸ Ook onderzoeken uit Canada en het Verenigd Koninkrijk tonen aan dat LHBTI-jongeren sterk oververtegenwoordigd zijn binnen de populatie dak- en thuislozen.⁵⁹ Volgens onderzoek van Osian en Miller uit 2020 zouden LHTBI-jongeren zelfs 120% meer kans hebben om dakloos te raken dan heteroseksuele

jongeren.⁶⁰ Daarbij komt dat het bij deze groep veelal ontbreekt aan een sociaal netwerk en passende hulpverleningsmogelijkheden of opvanglocaties.⁶¹ Dit heeft als gevolg dat LHBTI-jongeren, en met namen jongens, seksuele diensten verrichten om te kunnen overleven. Walls & Bells toonden in hun onderzoek uit 2011 reeds aan dat dakloze homoseksuele jongeren bijna drie keer vaker zogeheten ‘survivalseks’ hebben dan dakloze heteroseksuele jongeren.⁶²

Recenter onderzoek van Dank et al. uit 2015 naar 283 dak- en thuisloze LHBTI-jongeren die aan survivalseks doen in New York, laat zien dat in 6% van de gevallen hierbij ook een uitbuiting betrokken is.⁶³

3.3 Dwang door derden

De derde groep die uit de literatuur naar voren komt, is de groep jongens die gedwongen worden tot het verrichten van sekswerk door iemand anders. In tegenstelling tot de vorige categorie is bij deze groep een derde persoon betrokken die het slachtoffer dwingt tot het verrichten van sekswerk. Dit betekent dat er in dit geval dan ook sprake is van het plegen van een strafbaar feit, namelijk mensenhandel.

Omvang van het aantal jongensslachtoffers

Een exacte omvang van het aantal jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting in Nederland is lastig te geven. Zoals in hoofdstuk 1 reeds naar voren is gekomen zijn in de periode 2015-2019 in totaal 43 jongens en mannen met de Nederlandse nationaliteit gemeld bij CoMensha als slachtoffer van seksuele uitbuiting. Zoals gesteld, zijn er op basis van onderzoek echter vermoedens dat mogelijk meer jongens en mannen seksueel worden uitgebuit dan in de officiële statistieken terugkomt.

In de eerste plaats geldt dat sekswerk veelal in het verborgene plaatsvindt, hetgeen betekent dat misstanden, zoals uitbuiting, ook lastig gesignaleerd kunnen worden. De opkomst van het internet, en daaraan gelieerde verdwijning van vergunde clubs en privéhuizen, heeft het verborgen karakter daarbij versterkt. Sinds de opkomst van internet heeft er namelijk een verplaatsing plaatsgevonden van fysieke ontmoetingsplaatsen (zoals homo-ontmoetingsplaatsen, businessbars, clubs en cruisebars) naar internet zoals seksadvertentiewebsites (bijvoorbeeld Boys4U, Sexjobs en Kinky), chatwebsites (zoals Bullchat en Planet Romeo) of apps (zoals Hunqz

54 Van Gelder et al. 2017, p.46. Los 2014, p.41.

55 Zie ook Russell 2007, p.22.; Van Went & Castelijns 2018, p.13; Van Horn et al. 2001; Korf 2009, p.116.; Rutgers 2017; De Graaf et al. 2017, p.47.

56 Rutgers 2017; De Graaf et al. 2017, p.47; Chaffin et al. 2020 p. 231.; Meyer 2003.; Friedman 2013, p.7

57 Van Went & Castelijns 2018, p.13; Van Horn et al. 2001; Korf 2009, p.116. Binnen dit profiel hoeft het echter niet enkel te gaan om angst voor schending van de familie-eer, maar kan het ook gaan om de bezorgdheid van de jongens over hun eigen reputatie wanneer uitkomt dat zij homoseksueel zijn (Van Gelder et al. 2017, p.32.).

58 Langer et al. 2020, p. 185; Ventimiglia 2012; Ray 2006; Martinez & Kelle 2013.

59 Whitbeck et al. 2004, p.334.; Gaetz 2004; The Albert Kennedy Trust 2015.

60 Osian & Miller 2020, p.198.

61 Nationaal Rapporteur 2016, p. 26; Langer et al. 2020, p. 186; Chaffin et al. 2020, p.231 e.v.

62 Walls & Bell 2011, p.429. Zie ook Whitback et. al 2004, p. 334

63 Dank et al. 2015.

en Grindr).⁶⁴ Als gevolg hiervan zijn mogelijke slachtoffers steeds minder goed zichtbaar voor hulpverlening- en opsporingsinstanties.⁶⁵

Een tweede factor die specifiek van invloed is op de verborgenheid van (potentiële) slachtoffers binnen de jongensprostitutie, komt voort uit het zogeheten driedubbele taboe.⁶⁶ Het eerste taboe is het taboe op homo- en bisexualiteit. Dit geldt met name voor jongeren uit de LHB-TI-gemeenschap met een familie of sociale omgeving die hun geaardheid niet accepteert.⁶⁷ LHB-TI-jongeren kunnen naar aanleiding van dit taboe te maken krijgen met stigmatisering, discriminatie en geweld vanuit hun sociale omgeving. Bovendien blijkt uit Amerikaans onderzoek dat ruim een kwart van de LHB-TI-jongeren aangeeft dat hen hulp was geweigerd vanwege hun seksuele geaardheid. Vanwege de eerdere ervaring met deze vorm van discriminatie durfden zij geen hulp te zoeken.⁶⁸ Deze eerdere negatieve ervaringen kunnen de drempel voor slachtoffers verhogen om contact te zoeken met opsporings- of hulpverleningsinstanties.⁶⁹

Het tweede taboe betreft het taboe op prostitutie. Ondanks dat prostitutie in Nederland legaal is, ervaren sekswerkers een maatschappelijk stigma bij het uitvoeren van hun werk. Dit leidt ertoe dat zij hun werkzaamheden in anonimiteit willen uitvoeren.⁷⁰ Sekswerkers ervaren daarmee een hoge drempel om naar buiten te treden. Ingeval van jongens kan deze drempel, vanwege de taboes die bestaan rondom homo- en bisexualiteit, mogelijk nog hoger zijn.

Het derde taboe ziet toe op slachtofferschap van mannen. Bicanic en Van Minnen betogen in hun artikel uit 2019 dat dit taboe verband houdt met het mannelijke socialisatieproces. Dat betekent dat mannen niet als slachtoffer gezien mogen worden, omdat slachtoffers als zwak worden beschouwd en niet kwetsbaar zouden zijn voor dwang of misbruik.⁷¹ Daarbij heerst bij mannelijke slachtoffers vaak een gevoel van schaamte en angst voor stigmatisering.⁷² In het geval van het meemaken van seksueel geweld, kan deze angst ook voortkomen uit het feit dat het slachtoffer bang is om te worden gezien als homoseksueel. Daarnaast worden mannen vaker gezien als

dader dan als slachtoffer.⁷³ Door deze heersende ideeën rondom de traditionele genderrollen bij slachtofferschap, erkennen mannen zichzelf niet snel als slachtoffer of durven zij niet te spreken over hun slachtofferschap.⁷⁴ Vanwege dezelfde redenen wordt slachtofferschap bij jongens ook minder snel herkend door de sociale omgeving of signalerende instanties. Zo kan bijvoorbeeld sprake zijn van het lucky boy fenomeen.⁷⁵ In dat geval vindt de sociale omgeving van het slachtoffer dat de man blij moet zijn dat hij seks heeft gehad, ook wanneer dit tegen zijn zin in was. Bovenstaande mannelijkheids coderingen dragen bij aan de blinde vlek over mannelijke slachtoffers bij de sociale omgeving van het slachtoffer en bij opsporings- en hulpverleningsinstanties, waardoor mannelijke slachtoffers geen (passende) hulp krijgen.⁷⁶

De Nationaal Rapporteur ziet mogelijk nog een vierde taboe dat bijdraagt aan het gebrek aan zicht op slachtoffers, namelijk dat ‘klanten’, de mannen die seks kopen van jongens, signalen van uitbuiting niet melden. Hoewel klanten van sekswerkers sowieso weinig meldingen maken omtrent misstanden binnen de prostitutie, zou dit volgens de Nationaal Rapporteur mogelijk nog sterker gelden voor mannen die seks van mannen kopen, vanwege de bestaande stigma’s rondom homoseksualiteit.⁷⁷

Achtergrond en typologieën van slachtoffers

Zoals reeds is benoemd is er weinig kennis over jongens en mannen die seksueel worden uitgebuit. Hetgeen wel bekend is uit andere onderzoeken ziet met name op de kwetsbare positie waarin jongensslachtoffers zich bevinden. De voornoemde heersende taboes spelen daarbij een grote rol. Factoren die meespelen bij de kwetsbaarheid van jongensslachtoffers komen terug in de onderscheiden typologieën van jongensslachtoffers in de literatuur. Zo typeren Van Gelder et al. (2017) hen als jongens die binnen het ‘klassieke profiel’ passen. Daarbij gaat het om jongens die veelal homo- of biseksueel zijn en die zich in een omgeving bevinden waar een stigma rust op hun seksuele geaardheid, prostitutie en seks met mannen.⁷⁸ Zij hebben veelal

64 Van Gelder et al. 2017, p.12; Saathof & Vermey 2017, p.4.

65 Horn et al. 2001, p.6.

66 Van Went & Castelijn 2018, p.32; Nationaal Rapporteur 2016, p.34; Los, 2014, p.4.

67 Van Went & Castelijn 2018, p.17.

68 Langer et al. 2020, p.191.

69 Saathof & Vermey 2017, p.2.; Chaffin 2020, p.231; Langer et al. 2020, p.191.

70 Saathof & Vermey 2017, p.2; De Craene & Maliepaard 2015.

71 Bicanic & Van Minnen 2019; Jones 2010, p. 1145; Chaffin 2020, p.232.

72 Bicanic & Van Minnen 2019; O’Leary & Barber 2008; Dorahy & Clearwater 2012.

73 Bicanic & Van Minnen 2019; Gradussen, Verwaaijen, Venmans & Cima 2017, p.24. Dit sluit tevens aan bij het stigma dat er bij mannelijke slachtoffers van wordt uitgegaan dat zij vrijwillig sekswerk verrichten in plaats van dat zij mogelijk slachtoffer zouden kunnen zijn van uitbuiting. Zie ook Chaffin 2020, p.232; Dennis 2008, p.19-21.

74 Chaffin 2020, p.232; Los 2014, p.4; Moynihan, Mitchell, Pitcher, Havaei, Ferguson, & Saewyc 2018, p.448 e.v.; Romano 2019, p.217 e.v.; De Mulder, Hoebeke & Keygnaert 2015, p.7.

75 Bicanic & Van Minnen 2019.

76 Chaffin 2020, p.232; Los 2014, p. 4.

77 Nationaal Rapporteur 2016, p.34

78 Ook in het masteronderzoek van Buijze (2020) komt dit naar voren. In de strafdossiers van het Openbaar Ministerie over seksuele uitbuiting van jongens ging het met name over homoseksuele jongens die worstelden met hun geaardheid en die ten tijde van de uitbuiting nog maar net uit de kast waren.

een problematische achtergrond, waarbij het kan gaan om eerder slachtofferschap van seksueel misbruik of andere vormen van mishandeling, een verstandelijke beperking of psychische problematiek.⁷⁹ Een achtergrond van seksueel misbruik komt ook naar voren bij jongens uit de categorie ‘slachtoffers’ die Korf et al. onderscheiden.⁸⁰ De meerderheid van hen blijkt daarnaast te zijn opgegroeid in een onstabiele thuissituatie en heeft ervaringen met (jeugd)hulpverlening of jeugdzorg.⁸¹ Het gaat daarbij veelal om jongens die opgegroeid zijn in een gebroken gezin, en waarbij sprake is van multi-problematiek of een onveilige thuissituatie.⁸² Daardoor groeien de jongens op in internaten of (soms zelfs meerdere) instellingen en zijn daardoor extra kwetsbaar voor mensenhandel. Tot slot komt in veel onderzoeken en rechtszaken terug dat slachtoffers van seksuele uitbuiting veelal op minderjarige leeftijd zijn gestart met het hebben van seks tegen betaling.⁸³

Modus operandi van daders

Een van de weinige onderzoeken naar de modus operandi van daders van seksuele uitbuiting van minderjarige jongens, is de masterscriptie van Buijze uit 2020. In haar onderzoek onderscheidt zij twee typologieën van daders.⁸⁴

Ten eerste benoemt ze de ‘charmante redder’. Dit dadertype speelt in op de onzekerheid van het homoseksuele slachtoffer dat worstelt met zijn homoseksuele gevoelens. Zijn primaire motief om contact te zoeken met het slachtoffer is om zijn eigen seksuele behoeften te bevredigen. Het gaat hierbij veelal om oudere daders die zichzelf voordoen als een vaderfiguur en aangeven het slachtoffer te willen helpen. Ze zijn zelf vaak ook homoseksueel en vallen in sommige gevallen op jongere jongens.⁸⁵ Het tweede dadertype is de geldbeluste dader. Zijn primaire motief is het verdienen van geld en daarom worden misleiding en financiële verdiensten ingezet als dwang-

middel.⁸⁶ Klanten betalen veel geld voor een seksafspraak met een jonge jongen, dus worden veelal minderjarige jongens geronseld.⁸⁷

In haar onderzoek onderscheidt Buijze ook twee verschillende manieren waarop slachtoffers gedwongen worden tot het verrichten van seksuele diensten. Een groep daders, veelal oudere mannen, gebruikt veelal (grof) geweld om jongens te dwingen tot sekswerk. De tweede groep daders creëert eerst een vertrouwensband met de jongen om vervolgens misbruik daarvan te maken. Daarbij speelt emotionele manipulatie en psychologische dwang ook een rol.⁸⁸ Hierbij gaat het juist vaker om jongere daders, omdat zij vanwege hun jonge leeftijd eerder aansluiten bij de doelgroep slachtoffers. In tegenstelling tot bij meisjesslachtoffers gaat het derhalve vaker om een sociaal contact in plaats van om het inzetten van een liefdesrelatie.⁸⁹

3.4 Hulpverlening voor potentiële jongensslachtoffers

In deze paragraaf wordt ingegaan op hetgeen uit de literatuur naar voren komt over hulpverlening voor specifiek (potentiële) jongensslachtoffers van uitbuiting en de barrières die jongensslachtoffers ervaren bij het zoeken naar hulp.

Het huidige zorgaanbod voor jongensslachtoffers

Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat jongens in de laatste jaren veel vaker jeugdhulp ontvangen dan meisjes.⁹⁰ Bij de statistieken van het CBS wordt echter geen onderscheid gemaakt tussen de vormen van slachtofferschap of problematieken waarvoor deze jongens hulp ontvangen. Uit onderzoek van de Nationaal Rapporteur naar jongeren in Nederland die hulpverlening krijgen vanwege het meemaken van seksueel geweld, blijkt evenwel dat jongens relatief minder vaak en ook minder zware hulpverlening ontvangen dan meisjes.⁹¹ Volgens de Nationaal Rapporteur roept dit de vraag op welke keuzes hulpverleners maken in het aanbieden van hulp, en in hoeverre jongens mogelijke hogere drempels hebben om hiervoor in aanmerking te komen. Specifiek onderzoek naar de hulpverlening aan jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting is tot op heden niet verricht, maar aangezien zij ook een vorm van seksueel geweld meemaken, ligt het in de lijn der verwachting dat dit voor hen niet anders is.

79 Van Gelder et al. 2017; Movisie 2013, p.9.

80 Korf et al. 2009, p.107. Ook uit Tyler et al. (2001) blijkt dat seksueel misbruik in de jeugd de kans vergroot om later nog een keer slachtoffer te worden van seksueel misbruik. Dit onderzoek was echter specifiek gericht op weglopers en dakloze jongeren in Seattle, Amerika.

81 Zie ook Buijze 2020.

82 Van Gelder et al. 2017; Van Went & Castelijns 2018; Buijze 2020; Rb. Midden-Nederland 27 januari 2021, ECLI:NL:RBMNE:2021:221; Rb. Midden-Nederland 27 januari 2021, ECLI:NL:RBMNE:2021:230.

83 Van Gelder et al. 2017; Korf et al. 2009; Van Went & Castelijns 2018; Buijze 2020; Rb. Noord-Holland 28 november 2013, ECLI:NL:RBNHO:2013:12803; Hof. Arnhem 29 maart 2010, ECLI:NL:GHARN:2010:-BL9524; Rb. Midden-Nederland 27 januari 2021, ECLI:NL:RBMNE:2021:221; Rb. Midden-Nederland 27 januari 2021, ECLI:NL:RBMNE:2021:230.

84 Buijze 2020, p.36.

85 Een aantal daders uit de strafdossiers die Buijze heeft gelezen, zijn dan ook gediagnosticeerd met een parafiele stoornis.

86 Van Gelder et al. 2017, p.10.

87 Buijze 2020, p.37. De voorkeur voor jonge jongens blijkt ook uit het onderzoek van Korf (2009), Los (2014) en Van Went & Castelijns (2017).

88 Cole 2018, p.430.

89 Los 2014; Moxley-Goldsmith 2005, p.1; Goderie & Boutellier 2006.

90 Zie CBS 2020; CBS 2021.

91 Nationaal Rapporteur, 2016a, p. 104.

Wat betreft het huidige aanbod van hulpverlening specifiek voor jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting zijn er, ondanks de toenemende aandacht voor jongensslachtoffers binnen de prostitutie in Nederland, nog weinig zorginstellingen die een passend aanbod voor deze groep kunnen aanbieden. Jongens blijken namelijk een andere hulpbehoefte te hebben dan meisjes, wat betekent dat het zorgaanbod daarop moet worden afgestemd. Volgens onder andere Moynihan et al. kampen jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting namelijk vaker dan meisjes met mentale problemen, zoals gedragsproblemen, psychische problemen, hopeloosheid en impulsiviteit, angsten, depressies en neiging tot zelfbeschadiging.⁹² Daarnaast zouden zij in mindere mate behoefte hebben aan psychische hulp, maar met name behoefte aan ondersteuning bij praktische zaken.⁹³ Indien geen passende zorg aan de jongensslachtoffers kan worden aangeboden, is de kans aanwezig dat jongens de zorginstelling vroegtijdig verlaten wat tot revictimisatie kan leiden.⁹⁴ Het is om die reden positief dat in de afgelopen jaren zijn steeds meer hulpverleningsorganisaties zorgprogramma's zijn gaan ontwikkelen die specifiek toezien op jongensslachtoffers.

Een uitdaging bij het aanbieden van hulp aan jongensslachtoffers is dat jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting weinig in beeld zijn. Volgens zorgprofessionals staat de signalering van jongensslachtoffers en de aandacht voor deze doelgroep binnen veel instellingen nog in de kinderschoenen.⁹⁵ Het gebrek aan kennis over jongensslachtoffers van uitbuiting speelt daarbij een belangrijke rol. Jongens met wie is gesproken in het onderzoek van Van Went & Castelijn's uit 2018 geven dan ook aan dat zij behoefte hebben aan meer kennis bij professionals zodat signalen van uitbuiting kunnen worden herkend en dat "signalen niet altijd gezien moeten worden als dader-gerelateerde signalen".⁹⁶ Met dader-gerelateerde signalen worden signalen bedoeld die duiden op ouderschap van criminele delicten in plaats van op slachtofferschap van uitbuiting. Daarnaast is bij een deel van de professionals ook sprake van de aangehaalde benoemde heersende mannelijkheids coderingen.⁹⁷ Waar bij meisjes vaak een passieve rol in hun slachtofferschap wordt verondersteld, is dit bij jongens meer een actieve en zelfstandige rol waardoor slachtofferschap over het hoofd wordt gezien.⁹⁸ Inmiddels wordt er binnen verschillende instellingen steeds meer aandacht gevestigd op deze doelgroep, echter is het belangrijk dat kennis en kunde op dit gebied niettemin wordt versterkt.

92 Moynihan et al. 2018, p.449.

93 Van Gelder et al. 2017 p.56; Bicanic & Van Minnen 2018, p.5.

94 Van Gelder et al. 2017, p.57.

95 Van Gelder et al. 2017.

96 Van Went & Castelijn's 2018, p. 20.

97 Van Gelder et al. 2017, p.56. Zie ook §3.3.

98 Van Gelder et al. 2017, p. 57; Dennis 2008, p. 19-21.

Opvang jongensslachtoffers

De afgelopen jaren bieden steeds meer hulporganisaties opvang voor jongens en mannen die slachtoffer zijn van geweld in afhankelijkheidsrelaties, zoals huiselijk geweld, eergelateerd en mensenhandel. Zo biedt Mannenmishandeling, een samenwerking van zes organisaties in Nederland die zich inzetten voor hulp en opvang aan mannen die slachtoffer zijn van geweld en mishandeling, opvang in Amsterdam, Delft, Rotterdam, Tilburg, Utrecht en Zwolle.⁹⁹ Sinds begin 2019 biedt ook Fier opvang, begeleiding en behandeling aan jongens in de leeftijd van 12 tot 23 jaar die slachtoffer zijn van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Sinds datzelfde jaar is op aanvraag van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een consortium gestart met de organisaties Fier, Sterk Huis, Lumens, Koraal en Pretty Woman. Dit consortium heeft als doel om vanuit onderzoek en praktijk meer zicht te krijgen op de achtergronden, levensloop en hulpverleningsbehoeften van jongens en jonge mannen die te maken kunnen krijgen of hebben gehad met seksuele uitbuiting, om vervolgens voor hen gerichte interventies te ontwikkelen.

Daarnaast heeft begin 2020 het EMP het 'House of Inner Strength' (HIS) geopend, een inloophuis voor jongens en mannen die vrijwillig, dan wel gedwongen in de prostitutie terecht zijn gekomen. Het HIS helpt deze jongens en mannen die uit de prostitutie willen stappen naar passende alternatieven, zoals school of werk. In het HIS kan in gesprek worden gegaan met hulpverleners, een onderzoeker van het AVIM (Afdeling Vreemdelingen Identificatie en Mensenhandel), ervaringsdeskundigen en andere (vermoedelijke) slachtoffers. Tevens kunnen de jongens en mannen zich bij een GGD-arts laten testen op soa's en hiv.¹⁰⁰

Barrières

Naast dat jongensslachtoffers weinig in beeld zijn, ervaren jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting verschillende barrières bij het zoeken naar passende hulp.¹⁰¹ Hohendorff, Habigzang en Koller delen deze barrières op in drie categorieën.¹⁰² Ten eerste de persoonlijke barrières, zoals schaamte voor hun slachtofferschap, zorgen met betrekking tot hun (homo)seksuele oriëntatie, maar het ook opzettelijk vermijden van emoties en het benoemen van de ervaring als

99 Zie www.mannenmishandeling.nl

100 Het HIS is een inloophuis voor mannelijke sekswerkers waartoe jongens en mannen zich kunnen wenden die uit de (gedwongen) prostitutie komen of slachtoffer zijn van een zedenmisdrijf. Binnen het HIS worden, na een eerste gesprek, direct lijnen uitgezet naar de benodigde zorg. Het HIS bevindt zich in Eindhoven. Zie ook <https://expertisecentrum-mensenhandel-jeugdprostitutie.nl/house-of-inner-strength/>

101 Von Hohendorff, Habigzang & Koller 2017; Langer et al. 2020.

102 Von Hohendorff, Habigzang & Koller 2017.

'seksueel misbruik'.¹⁰³ Aansluitend hierop werd in het onderzoek van Langer et al. uit 2020 benoemd dat bij LHBTI-jongeren de angst voor discriminatie of eerdere ervaringen met discriminatie tevens een reden kunnen zijn om af te zien van het zoeken naar hulp. De tweede categorie barrières betreft interpersoonlijke/ relationele barrières, waaronder angst voor negatieve reacties of ongeloof bij anderen, sociaal isolement of bedreigingen van de daders. Daarbij kan het ook gaan om het wantrouwen dat (met name LHBTI) slachtoffers hebben jegens zorgprofessionals en de zorgen die zij hebben over het *exposen* van het sekswerk of slachtofferschap.¹⁰⁴ Als derde barrière zijn er de socioculturele drempels, zoals de heersende stereotypingen dat mannen geen slachtoffer mogen zijn en het bijbehorende ongeloof of gebrek aan acceptatie van mannelijk slachtofferschap.¹⁰⁵ Volgens Friedman draagt het gebrek aan kennis bij opsporingsinstanties en hulpverleningsorganisaties over mannelijke (seksueel) slachtofferschap bij aan de blinde vlek dat mannen ook slachtoffer kunnen worden van een (seksueel) delict en dat zij derhalve geen hulp nodig zouden hebben.¹⁰⁶

103 Zie ook Friedman (2013, p.5) die onderstreept dat schaamte over de seksuele geaardheid een reden is waarom jongens geen hulp zoeken of aangifte durven te doen.

104 Langer et al. 2020, p.191.

105 Van Hohendorff, Habigzang & Koller 2017, p.55.

106 Friedman 2013, p. 5, 11.

Uit eerder uitgevoerd onderzoek is bekend dat de doelgroep waar het onderhavig rapport op ziet, (minderjarige) jongens en mannen die (gedwongen) seks tegen betaling hebben (gehad), lastig te bereiken is.¹⁰⁷ Meerdere redenen liggen hieraan ten grondslag. Ten eerste speelt de problematiek waarmee zij te maken krijgen zich veelal af onder de radar, waardoor zij vaak onzichtbaar zijn voor onder meer hulpverlenings- en opsporingsinstanties. Een tweede reden komt voort uit het driedubbele taboe waarmee deze doelgroep te maken heeft. Daarbij gaat het om het taboe op homoseksualiteit, het taboe op het hebben van seks tegen betaling (door en met mannen) en het taboe op slachtofferschap van mannen.¹⁰⁸ De stigma's en de mannelijkheidscoderingen die binnen deze doelgroep heersen, maken dat jongens zichzelf niet als slachtoffer zien waardoor het lastig kan zijn om hen te bereiken. Ook blijkt uit onderzoek dat hulpverleners mannen nog onvoldoende herkennen als potentiële slachtoffers, waardoor signalen niet worden herkend.¹⁰⁹ Tot slot hebben prostitués en mannelijke slachtoffers van gedwongen sekswerk vanwege de stigma's waarmee zij te maken hebben, zelf niet direct baat bij het geven van openheid van zaken, omdat zij mogelijk te maken kunnen krijgen met exposure, stigmatisering, ongeloof en onveiligheid vanuit hun sociale omgeving.¹¹⁰ Dit maakt dan ook dat het hier gaat om een doelgroep die zeer moeilijk te bereiken is voor het uitvoeren van onderzoek.

Omdat vanwege bovenstaande factoren de drempel voor de doelgroep om te participeren aan onderzoek mogelijk hoog ligt, is in dit onderzoek ingezet op anonieme zelfmelding via een laagdrempelige, anonieme online vragenlijst. De vragenlijst is op meerdere manieren en zo breed mogelijk onder de potentiële doelgroep verspreid om het maximaal aantal respondenten te werven en te kunnen bevragen. Ondanks de inzet van deze methode, bleek het ook in dit onderzoek een uitdaging om voldoende respondenten te vinden die aan het onderzoek wilden meewerken.

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van een combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek, oftewel een *mixed-method* studie. In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de verschillende onderzoeksmethoden die zijn ingezet binnen de *mixed-method* studie, te weten het uitzetten van een online vragenlijst en het afnemen van semigestructureerde interviews (§4.1). Vervolgens wordt ingegaan op de selectie van de respondenten (§4.2). Tot slot komen de methodologische beperkingen aan bod (§4.3).

¹⁰⁷ Zie onder meer Gelder et al. 2017; Los 2014; Nolle 2020; Movisie 2013; Nationaal Rapporteur 2016.

¹⁰⁸ Zie §3.3

¹⁰⁹ Nationaal Rapporteur 2016, p. 32.; In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de mannelijkheidscoderingen.

¹¹⁰ Zie §3.3

4.1 Onderzoeksmethoden

Literatuurstudie

In de eerste plaats is er een zoekslag gemaakt in nationale en internationale literatuur naar wat bekend is over seksuele uitbuiting van jongens en mannen in Nederland. Daarbij is specifiek gekeken naar eerder onderzoek waar de focus lag op minderjarige jongensslachtoffers binnen de prostitutie. De zoekslag in de literatuur is uitgevoerd via *Web of Science* en *Google Scholar*, waarbij middels het gebruik van *keywords* is getracht zoveel mogelijk relevante studies over dit onderwerp te verzamelen. Via de sneeuwbalmethode is vervolgens per studie gekeken of er nog relevante studies voorkwamen die niet in de initiële zoekslag zijn gevonden.

Online vragenlijst

Naast de literatuurstudie is een online gestructureerde vragenlijst opgesteld die anoniem kon worden ingevuld. De vragenlijst zag toe op verschillende onderwerpen, te weten de achtergrond van de respondent, seksualiteit en geaardheid, het sekswerk, de ronsel- en uitbuitingsperiode indien sprake was van een mensenhandelsituatie, het contact met klanten en eventuele hulpverlening, dan wel zorgbehoeften van de respondenten. Omdat uit eerder onderzoek¹¹¹ blijkt dat binnen de doelgroep ook buitenlandse jongens vallen, is de vragenlijst in zowel het Nederlands als in het Engels uitgezet. Aan het einde van de vragenlijst zijn alle respondenten gewezen op diverse hulpmogelijkheden, waaronder de Chat met Fier en de chat van het EMP. De volledige vragenlijst is opgenomen in bijlage I.

De vragenlijst kon gedurende een periode van ruim zes maanden (2 november 2020 tot en met 11 mei 2021) via Survey Monkey worden ingevuld. In eerste instantie was het doel de vragenlijst twee maanden online te hebben staan. Tijdens deze twee maanden is de vragenlijst op verschillende manieren verspreid. Het EMP en het CKM hebben de vragenlijst via hun netwerk van hulpverleningsorganisaties en andere samenwerkingspartners zoals de politie, advocaten en het Openbaar Ministerie verspreid. Ook is een oproep om de vragenlijst in te vullen verspreid via de sociale media kanalen van het EMP en het CKM (Facebook en LinkedIn), via een platform voor lotgenoten van seksueel geweld, via veldwerk van het EMP en via ervaringsdeskundigen die in dienst zijn bij het EMP. Daarnaast is door hulpverleners van het EMP ook via hun chat actief gewezen op de vragenlijst bij jongens die bij hen kwamen chatten. Via de sneeuwbalmethode is de vragenlijst doorgestuurd naar andere potentiële respondenten. De oproep om de vragenlijst in te vullen is om de drie tot vier weken herhaald op sociale media en er is ook meerdere malen

¹¹¹ Nationaal Rapporteur 2020, p.42 e.v.

een herinnering gestuurd aan de samenwerkingspartners die reeds eerder de oproep hadden ontvangen.

Omdat de respons na twee maanden nog altijd relatief laag was (15 respondenten¹¹²), is besloten de periode waarin de vragenlijst kon worden ingevuld te verlengen. Naast het herhalen van de oproep om mee te werken aan het onderzoek, zijn ook twee nieuwe methoden ingezet om respondenten te werven. Allereerst werd er vanaf maart 2021 op de website van het House of Inner Strength¹¹³ (HIS) een bericht geplaatst over het onderzoek, waarbij een link naar de vragenlijst werd opgenomen. Daarnaast heeft er in april 2021 een interview in het blad WinQ, Nederlands grootste queer lifestylemagazine,¹¹⁴ gestaan met een zorgcoördinator mensenhandel van het EMP. Ook daarin was een link naar de vragenlijst opgenomen. In deze periode is derhalve het maximale ingezet om een zo hoog mogelijke respons te krijgen op de vragenlijst. Uiteindelijk hebben 108 (trans)mannelijke respondenten de vragenlijst ingevuld, waarvan uiteindelijk 47 respondenten geschikt bleken de analyse (zie voor de definitie selectie van respondenten §4.2.)

Analyse

Voor de analyse van de vragenlijsten is gebruik gemaakt van het analyseprogramma *IBM SPSS Statistics 26*. Tijdens de analyse is op basis van de data onderscheid gemaakt tussen drie categorieën, te weten¹¹⁵:

- 1) Jongens bij wie sprake is van een (vermoedelijke) mensenhandelsituatie (n=16);
- 2) Jongens die op minderjarige leeftijd op eigen initiatief zijn begonnen met seks tegen betaling en bij wie geen sprake is van een mensenhandelsituatie, maar daarmee wel van een zedendelict (n=14);
- 3) Jongens die op meerderjarige leeftijd op eigen initiatief zijn begonnen met seks tegen betaling en bij wie geen sprake is van een mensenhandelsituatie¹¹⁶ (n=17).

112 Daarbij gaat het om respondenten die uiteindelijk ook zijn meegenomen in de analyse.

113 Het HIS is een inloophuis voor mannelijke sekswerkers waartoe jongens en mannen zich kunnen wenden die uit de (gedwongen) prostitutie komen of slachtoffer zijn van een zedenmisdrijf. Binnen het HIS worden, na een eerste gesprek, direct lijnen uitgezet naar de benodigde zorg. Het HIS bevindt zich in Eindhoven. Zie ook <https://expertisecentrum-mensenhandel-jeugdprostitutie.nl/house-of-inner-strength/>

114 Queer is een paraplueterm voor onder andere homoseksualiteit en/of travestie. Ook non-binaire mensen identificeren zich vaak als queer.

115 Deze categorieën wijken af van de categorieën die op basis van de literatuur kunnen worden onderscheiden.

116 Er zijn tevens twee respondenten die vrijwillig zijn gestart met seks tegen betaling en bij wie geen sprake is van dwang, maar wiens leeftijd toen zij begonnen onbekend is. Vanwege de leesbaarheid zijn deze twee respondenten in deze categorie geïnccludeerd.

Zoals uit hoofdstuk 3 reeds naar voren komt identificeren jongens die seksueel geweld hebben meegemaakt of seksueel zijn uitgebuit zichzelf vaak niet als slachtoffer. Vanwege het gebrek aan zelfidentificatie is ervoor gekozen om bij de indeling van de respondenten de juridische strafbaarstelling van mensenhandel en het kopen van seks van minderjarigen als uitgangspunt te nemen. Dit betekent dat personen die zichzelf mogelijk niet als slachtoffer beschouwen in dit rapport desondanks wel als zodanig zijn gecategoriseerd.

De eerste categorie ziet toe op jongens bij wie (vermoedelijk) sprake is van een mensenhandelsituatie (N=16). Bij vier minderjarigen bleek op basis van de vragenlijst geen sprake te zijn van dwang, maar was wel een derde betrokken bij de uitbuitingssituatie. Zij moesten namelijk hun verdiensten (deels) afstaan aan iemand anders en/of iemand anders maakte voor hen de afspraken met de klanten. Wanneer het gaat om de betrokkenheid van een derde bij sekswerk van een minderjarige kan worden gesproken over mensenhandel. Ook twee meerderjarige respondenten moesten al hun verdiensten afstaan aan iemand anders, waardoor vermoedelijk sprake is van een mensenhandelsituatie.

Bij de overige tien respondenten, negen van hen waren minderjarig, bleek op basis van de vragenlijst sprake te zijn van de inzet van dwangmiddelen. Zoals eerder aangegeven blijken de respondenten het dwangcomponent binnen de uitbuiting niet te herkennen. Geen van hen heeft namelijk expliciet aangegeven gedwongen te zijn. De dwangelementen die naar voren kwamen in het onderzoeken zijn dan ook gebaseerd op antwoorden die zij hebben gegeven op diverse open vragen uit de vragenlijst.¹¹⁷ Daarbij ging het onder meer om dwangmiddelen als geweld, sextortion, manipulatie en dreigen met het ‘outen’ van de homoseksuele geardeerdheid van de respondenten.

De tweede categorie betreft jongens die op eigen initiatief op minderjarige leeftijd zijn begonnen met seks tegen betaling, maar bij wie geen sprake is van een (vermoedelijke) mensenhandelsituatie (N=14). In vergelijking met de eerste categorie is er bij de jongens uit de tweede categorie geen sprake van de betrokkenheid van een derde persoon. Zij hebben dan ook aangegeven dat zij hun verdiensten niet hoefden af te staan aan iemand anders en dat zij de afspraken met hun klanten zelf maakten. Omdat personen die seks kopen van een minderjarige strafbaar zijn gesteld onder art. 245 of 248b Sr, is er wel altijd sprake van een zedendelict en zijn deze respondenten in juridische zin slachtoffer van een zedendelict.¹¹⁸

117 In Bijlage II wordt in tabel A uiteengezet welke dwangmiddelen zijn ingezet bij de respondenten uit de eerste categorie.

118 Dit geldt ook voor jongens uit de eerste categorie die op minderjarige leeftijd klanten hebben ontvangen. Het CKM doet momenteel onderzoek naar klanten die seks kopen van minderjarigen. Naar verwachting wordt dat onderzoek begin 2022 gepubliceerd.

In de derde categorie zijn tot slot de respondenten ingedeeld die hebben aangegeven op meerderjarige leeftijd te zijn begonnen met het hebben van seks tegen betaling (N=17). Bij hen is uit de vragenlijsten niet gebleken dat sprake was van dwang. Wel kan het voorkomen dat zij een deel van hun inkomsten hebben moeten afstaan aan iemand anders, maar dit hoeft niet te duiden op mensenhandel. Hoewel deze groep niet de primaire focus van het onderzoek heeft, is het wel interessant om hen mee te nemen in analyse. Zo kan in het kader van preventie en bescherming worden gekeken in hoeverre er verschillen bestaan tussen jongens die op eigen initiatief starten met sekswerk en jongens die worden gedwongen tot sekswerk.

Interviews

Aan het eind van de vragenlijst konden respondenten aangeven of zij nog aanvullend geïnterviewd wilden worden. Twintig respondenten hebben in de vragenlijst aangegeven dat zij daartoe bereid waren. Door medewerkers van het EMP is contact gelegd met de betreffende respondenten en uiteindelijk hebben er binnen een periode van zes maanden (18 januari 2021 tot en met 6 juli 2021) semigestructureerde interviews plaats kunnen vinden met zeven respondenten. Bij vier van hen heeft het interview vanwege Covid-19 digitaal plaatsgevonden, twee respondenten zijn fysiek geïnterviewd en één respondent is schriftelijk geïnterviewd. Drie van de geïnterviewden behoren tot de eerste categorie; jongens bij wie vermoedelijk sprake is van een mensenhandelsituatie. Drie participanten betreffen jongens die op meerderjarige leeftijd vrijwillig gestart zijn met sekswerk en behoren tot de tweede categorie. De zevende geïnterviewde is tevens vrijwillig gestart met seks tegen betaling, maar van hem is de leeftijd onbekend. De interviews zijn afgenomen door twee medewerkers van het EMP en duurden tussen de één en twee uur. De overige dertien respondenten zijn na hun aanmelding (ten minste) drie keer benaderd door medewerkers van het EMP. Zij kregen echter geen respons meer van de respondenten, waarna besloten is hen niet meer opnieuw te benaderen.

De thema's die werden besproken in de interviews waren afhankelijk van de gegeven antwoorden op de vragenlijst. Er werden verdiepende vragen gesteld over de achtergrond van de respondenten, de (uitbuitings)situatie waarin zij zich bevonden, het contact met klanten en hun eventuele hulpbehoeften. Alle interviews zijn opgenomen en getranscribeerd door het EMP. De respondenten konden voor publicatie de gebruikte informatie uit hun interview controleren op feitelijke onjuistheden. Geen van de respondenten heeft daarvan gebruik gemaakt. Voor het analyseren van de interviews is gebruik gemaakt van thematische analyse, zoals beschreven door Braun & Clarke.¹¹⁹

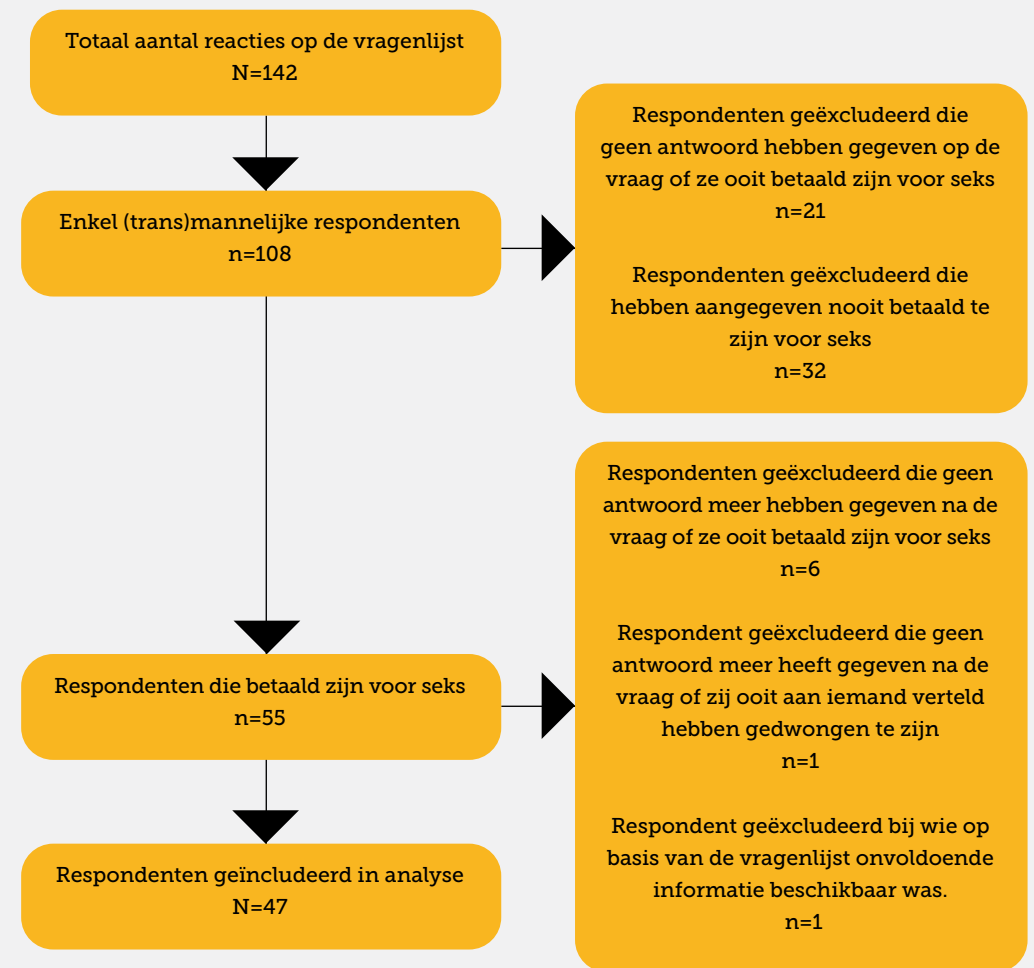
119 Braun & Clarke 2006, p. 15 e.v.

4.2 Het selecteren van de respondenten

De respondenten zijn geselecteerd op basis van twee inclusiecriteria, namelijk:

- 1) Het geslacht van de respondent is (trans)man;
- 2) De respondent heeft seks tegen betaling (gehad);

Figuur 1. Selectie van de respondenten

Uiteindelijk zijn 142 respondenten gestart met het invullen van de vragenlijst. Ondanks dat de doelgroep van de vragenlijst specifiek toezag op jongensslachtoffers binnen de prostitutie, bleek een deel van de respondenten vrouw te zijn (n=34). Een mogelijke reden hiervoor is dat vrouwelijke hulpverleners de vragenlijst wilden bekijken voordat zij de vragenlijst zouden doorsturen naar eventueel geschikte respondenten. Deze groep is derhalve niet meegenomen in de analyse. Vervolgens zijn 61 mannelijke respondenten geëxcludeerd die geen antwoord hebben gegeven op de vraag of zij ooit betaald zijn voor seks (n=21) of die hebben aangegeven nooit betaald te zijn voor seks (n=32). Van de 55 overgebleven respondenten die wel betaald zijn voor seks, zijn er vervolgens nog acht geëxcludeerd. De reden daarvoor is dat zij geen antwoord meer op de vragenlijst hebben gegeven nadat zij aangaven betaald te zijn voor seks (n=6), geen antwoord meer op de vragenlijst hebben gegeven na de vraag of zij ooit aan iemand hebben verteld dat zij gedwongen zijn (n=1) of antwoorden hebben gegeven op de open vragen waarvan aannemelijk werd geacht dat de vragen niet serieus beantwoord zijn (n=1). Uiteindelijk bleken 47 respondenten geschikt om te includeren in de analyse. Van hen:

- hebben 41 respondenten de vragenlijst volledig ingevuld (100% van de vragen);
- hebben vier respondenten 27 van de 30 vragen ingevuld (90% van de vragen);
- heeft één respondent achttien van de 30 vragen ingevuld (60% van de vragen);
- Heeft één respondent zeventien van de 30 vragen ingevuld (57% van de vragen).

Voor het verkrijgen van een beter beeld op de problematiek is er uiteindelijk voor gekozen om zes respondenten binnen deze studie te includeren die niet de volledige vragenlijst hebben ingevuld. Het gaat hierbij om jongens die allemaal hebben aangegeven seks tegen betaling te hebben (gehad). De keuze om vervolgens een minimum van zeventien beantwoorde vragen te hanteren (57%), is gebaseerd op het feit dat de zeventiende vraag betrekking heeft op de persoon die het geld ontvangt dat de respondent verdient met sekswerk. Deze vraag kon enkel worden ingevuld wanneer respondenten eerder in de vragenlijst hebben aangegeven dat zij het geld dat zij verdienen met sekswerk (deels) moeten afstaan aan iemand anders. Op basis van vraag zeventien kan derhalve worden bepaald of er bij een respondent mogelijk sprake is (geweest) van slachtofferschap.

4.3 Beperkingen van de data

De dataverzameling uit onderhavig onderzoek kent verschillende beperkingen. Ten eerste heeft de dataverzameling grotendeels via internet en anoniem plaatsgevonden. Dit is een bewuste keuze van de onderzoekers geweest om de drempel om te participeren aan het onderzoek voor de doelgroep zo laag mogelijk te maken. Desondanks heeft dit ertoe geleid dat de identiteit van de respondenten niet kan worden bevestigd en dat niet kan worden uitgesloten dat dezelfde respondenten de vragenlijst meerdere keren hebben ingevuld. Ten tweede is het aantal geïnccludeerde respondenten in de analyse relatief laag. Slechts een deel van de respondenten (n=16) behoort tot de groep jongensslachtoffers bij wie mogelijk sprake is van een mensenhandelsituatie. Wanneer dit aantal echter wordt vergeleken met de 43 gemelde mannelijke slachtoffers van binnenlandse seksuele uitbuiting bij CoMensha in de laatste vijf jaar en met andere onderzoeken gericht op specifiek deze doelgroep¹²⁰, kan worden gesteld dat het hier evenwel om een relatief grote groep gaat. Ondanks dat uit de vragenlijst blijkt dat een klein deel van de respondenten contact heeft (gehad) met politie en/of hulpverlening, kan niet worden uitgesloten dat een aantal respondenten die geparticipeerd hebben aan het onderzoek tevens gemeld zijn bij CoMensha.

¹²⁰ Zie Korf, Benschop & Knotter 2009; Van Gelder et al. 2017; Van Went & Castelijns 2018.

In dit hoofdstuk staan de resultaten centraal die voortkomen uit de vragenlijst en interviews met de respondenten. In de eerste paragraaf wordt ingegaan op de achtergrond van de respondenten, waarbij verschillende achtergrondkenmerken worden toegelicht (§5.1). Vervolgens komen de verschillende aspecten rondom de seksafspraken aan bod (§5.2). Daarbij wordt ingegaan op de verdiensten van de jongens, de frequentie en periode wanneer ze sekswerk hadden, de locaties waar de seksafspraken plaatsvonden, het ontvangst van geld en goederen en het netwerk van de jongens die sekswerk verrichten. Het contact met klanten wordt in §5.3 besproken. Tot slot wordt ingegaan op de thema's hulpverlening en het stoppen met sekswerk (§5.4) Bij de bespreking van de resultaten zullen de respondenten, om redenen die in hoofdstuk 4 uiteen zijn gezet, worden opgedeeld in drie verschillende categorieën, te weten:

- 1) Jongens bij wie sprake is van een (vermoedelijke) mensenhandelsituatie;
- 2) Jongens die op minderjarige leeftijd op eigen initiatief zijn begonnen met seks tegen betaling en bij wie geen sprake is van een mensenhandelsituatie, maar daarmee wel van een zedendelict;
- 3) Jongens die op meerderjarige leeftijd op eigen initiatief zijn begonnen met seks tegen betaling en bij wie geen sprake is van een mensenhandelsituatie.

5.1 Achtergrond van de respondenten

Binnen het onderzoek is gekeken naar verschillende kenmerken van de respondenten. Omwille van de leesbaarheid is ervoor gekozen om alleen te rapporteren over het aantal respondenten over wie de informatie bekend is. Dit betekent dat de populatie per onderwerp kan verschillen.

Tabel 1. Achtergrondkenmerken van de respondenten (I)

	Categorie 1: Mensenhandel- situatie	Categorie 2: Minderjarig, op eigen initiatief	Categorie 3: Meerderjarig, op eigen initiatief	Totaal
Geboorteland	<i>n</i> =15	<i>n</i> =14	<i>n</i> =17	<i>n</i> =46
Nederland	9	11	14	34
Europa ¹²¹	3	2	3	8
Buiten Europa ¹²²	3	1	0	4
Leeftijd	<i>n</i> =15	<i>n</i> =14	<i>n</i> =15	<i>n</i> =44
Gem. leeftijd eerste keer seksueel actief	12,2 jaar ¹²³	14,2 jaar ¹²⁴	16,1 jaar ¹²⁵	
Gem. leeftijd eerste keer STB	15,3 jaar ¹²⁶	16,1 jaar ¹²⁷	23,8 jaar ¹²⁸	
Seksuele geaardheid	<i>n</i> =16	<i>n</i> =14	<i>n</i> =17	<i>n</i> =47
Homoseksueel	12	12	10	34
Heteroseksueel	2	0	3	5
Biseksueel	2	1	4	7
Anders	0	1	0	1

In bovenstaande tabel komen verschillende kenmerken van de respondenten naar voren. De meeste respondenten zijn geboren in Nederland. In categorie I zijn meer jongens (40%¹²⁹) in

121 Daarbij ging het om de landen: België, Engeland, Griekenland, Italië, Polen en Rusland.

122 Daarbij ging het om de landen: Aruba, Colombia en Taiwan.

123 Min.= 5 jaar, max. = 17 jaar, SD = 3,4.

124 Min.= 10 jaar, max. = 17 jaar, SD = 2,3.

125 Min.= 12 jaar, max. = 24 jaar, SD = 1,5.

126 Min.= 12 jaar, max. = 18 jaar, SD = 2,0.

127 Min.= 12 jaar, max. = 17 jaar, SD = 1,5.

128 Min.= 18 jaar, max. = 36 jaar, SD = 5,9.

129 6 van de 15 respondenten.

een ander land dan Nederland geboren dan in categorie II en III (21%¹³⁰ respectievelijk 18%¹³¹). Dat betekent echter niet dat zij niet in Nederland zijn opgegroeid. In de vragenlijst is ook uitgevraagd welke geloofsovertuiging de respondenten hadden. Daaruit kwam naar voren dat de meerderheid van alle respondenten (65%¹³²) aangeeft niet-religieus te zijn.¹³³

Wat betreft leeftijd is er onderscheid gemaakt tussen de gemiddelde leeftijd waarop respondenten voor het eerst seksueel actief waren en de gemiddelde leeftijd waarop zij voor de eerste keer seks tegen betaling hebben gehad. Er is met name een groot verschil te zien tussen jongens uit de eerste en de derde categorie. Jongens uit de eerste categorie zijn gemiddeld vier jaar jonger op het moment dat zij voor de eerste keer seksueel actief zijn, namelijk 12,2 jaar ten opzichte van 16,1 jaar. Het jongste slachtoffer was slechts 5 jaar bij zijn eerste seksuele ervaring. Wanneer gekeken wordt naar de gemiddelde leeftijd waarop de respondenten voor het eerst seks tegen betaling hebben is het verschil tussen respondenten uit categorie I en III zelfs acht jaar. Ook blijkt dat jongens die worden gedwongen tot het hebben van seks bijna een jaar jonger zijn (15,3 jaar) wanneer zij hun eerste keer seks tegen betaling hebben dan minderjarige jongens die hiervoor zelf kiezen (16,1 jaar).

Uit de vragenlijst en de interviews komt naar voren dat twee jongens bij wie sprake is van mensenhandel een negatieve eerste seksuele ervaring hebben gehad.¹³⁴ Een van hen geeft aan verkracht te zijn toen hij 8 jaar was. De tweede respondent geeft aan op zijn tiende misbruikt te zijn door zijn moeder en haar toenmalige vriend. De populatie is te klein om generaliserende uitspraken te kunnen doen, maar op basis van het onderzoek is het mogelijk dat er een verband bestaat tussen eerdere negatieve seksuele ervaringen en slachtofferschap. Volgens de respondent waren de ruzies en het misbruik thuis de reden dat hij is weggelopen en vervolgens in contact kwam met de mensenhandelaar.

130 3 van de 14 respondenten.

131 3 van de 17 respondenten.

132 24 van de 37 respondenten.

133 Zie Bijlage II tabel B voor een overzicht van de geloofsovertuigingen van de respondenten.

134 Een respondent heeft aangegeven dat hij 5 jaar oud was toen hij zijn eerste seksuele ervaring heeft gehad. Deze jonge leeftijd wijst mogelijk ook op seksueel misbruik. Omdat hij in de vragenlijst daarover echter niets heeft aangegeven, wordt deze respondent niet meegenomen in het aantal respondenten dat een verleden heeft met seksueel misbruik.

‘Op mijn tiende ben ik voor het eerst misbruikt. In eerste instantie door haar [mijn moeder] toenmalige vriend, later ook door mijn moeder. [...] Ik weet er niet zo heel veel meer van, het heeft een paar maanden geduurd. Ik ben toen gaan zwerven op straat en wilde 's nachts ook vaak niet naar huis. Ik ben toch geïntroduceerd bij een man die zich 'ontfermd' over zwervertjes zoals ik.’ – Jesper¹³⁵, categorie 1

Wanneer vervolgens wordt gekeken naar de seksuele gaardheid van de respondenten, valt op dat de meerderheid van de respondenten aangeeft homoseksueel te zijn. De verdeling binnen de drie categorieën is daarin ongeveer gelijk. Tabel 1 laat tevens zien dat ook heteroseksuele jongens seks tegen betaling hebben met mannen. Een respondent uit de derde categorie zei hierover:

‘Ik had schulden opgebouwd, dus had ik geld nodig. Ik kende al een paar meisjes die dit werk [sekswerk] deden en toen dacht ik hé dat is eigenlijk wel makkelijk. Ik val zelf niet op mannen, dus voor mij is het puur voor het geld.’ – Guus, categorie 3

Een andere respondent behorend tot de derde categorie die aangeeft homoseksueel te zijn, is de Marokkaanse Noah. Hij is opgevoed binnen de Marokkaanse cultuur en geeft aan dat niemand weet dat hij homoseksueel is en seksafspraken heeft. Hij is op meerderjarige leeftijd vrijwillig gestart met sekswerk nadat hij door iemand werd benaderd die aanbood een geldbedrag te betalen voor een date. De onwetendheid binnen zijn gezin en de keuze van hem om niets te vertellen laten zien dat Noah in een mogelijke kwetsbare positie kan komen wanneer sprake is van misstanden, omdat hij dat in zijn omgeving mogelijk niet kan of wil delen.

‘In mijn gezin is het niet bekend dat ik op mannen val en ook niet dat ik paydates heb. Daar had ik het eerst wel lastig mee, maar ben er nu een beetje aan gewend. Ik denk ook niet dat er moment gaat komen waarop ik het ga vertellen.’ – Noah, categorie 3

135 Naast misbruik was bij hem tevens sprake van mishandelingen en drank en drugsgebruik door zijn ouders.

Tabel 2. Achtergrondkenmerken van de respondenten (II)

	Categorie 1: Mensenhandel- situatie	Categorie 2: Minderjarig, op eigen initiatief	Categorie 3: Meerderjarig, op eigen initiatief	Totaal
Opleidingsniveau	<i>n=15</i>	<i>n=14</i>	<i>n=17</i>	<i>n=46</i>
Basisschool	3	2	1	6
Middelbare school	3	4	5	12
MBO	3	3	2	8
HBO	5	5	5	15
WO	1	0	4	5
Woonsituatie	<i>n=16</i>	<i>n=14</i>	<i>n=17</i>	<i>n=47</i>
Ik woonde bij (een van) mijn ouders	8	11	8	27
Ik woonde zelfstandig	3	3	7	13
Ik woonde met mijn romantische partner	0	0	2	2
Ik had geen vaste woon- of verblijfplaats	3	0	0	3
Ik woonde begeleid/ in een instelling	1	0	0	1
Anders	1	0	0	1

Tabel 2 laat zien dat 43%¹³⁶ van alle respondenten ten minste een hbo-opleiding heeft gedaan.¹³⁷ Het aantal respondenten met een hbo-opleiding is gelijk verdeeld over de categorieën en laat zien dat van iedere categorie ook hoogopgeleide jongens deel uitmaken. In de vragenlijst is tevens gevraagd naar de primaire inkomstenbron van de respondenten. Daaruit kwam naar voren dat bijna de helft van alle respondenten sekswerk als primaire inkomstenbron aangeeft.¹³⁸ Wanneer wordt gekeken naar de woonsituatie van de respondenten tijdens de periode dat zij seks tegen betaling hadden, blijkt dat vier respondenten uit de eerste categorie geen vaste woon- of verblijfplaats hadden of in een instelling woonde. Geen van de respondenten uit de andere twee categorieën verbleef op dat moment in eenzelfde situatie. Hieruit blijkt dat het in categorie I dus mogelijk gaat om een zeer kwetsbare groep.

136 20 van de 46 respondenten.

137 Het kan niet worden uitgesloten dat respondenten de vraag hebben ingevuld gebaseerd op de opleiding die zij op het moment van invullen volgden.

138 Zie Bijlage II tabel B voor een overzicht van de primaire inkomstenbron van de respondenten.

Wat opvalt is dat meer dan de helft van alle respondenten (57%¹³⁹) thuis woonde tijdens de periode dat zij seks tegen betaling hadden. Dit geldt voor alle drie de categorieën. Een ruime meerderheid van de respondenten die thuis woonden (70%¹⁴⁰) was minderjarig toen zij voor de eerste keer betaald werden voor seks met een ander. Acht van hen zaten destijds in een mensenhandelsituatie. Wanneer dit gegeven wordt vergeleken met de vraag aan wie de respondenten hebben verteld dat ze gedwongen seks tegen betaling hebben gehad, valt op dat twee respondenten dit tegen familieleden of vrienden hebben verteld.¹⁴¹ Eén respondent gaf aan dat hij niets heeft verteld vanwege schaamte. Dat betekent dat de ouders van zes jongens, niets wisten van de mensenhandelsituatie waarin hun zoon zich vermoedelijk in begaf.

Ook in de interviews geven de respondenten aan dat bijna niemand in hun omgeving wist van het feit dat hij sekswerk verrichtte, dan wel van hun homoseksuele geaardheid. Eén van de respondenten uit de eerste categorie geeft aan dat zijn vriendin met wie hij al meer dan vijf jaar een relatie heeft, niets weet van zijn biseksuele gevoelens en het sekswerk waartoe hij is gedwongen. Hij geeft aan dat hij van de hulpverlening als advies had meegekregen in behandeling¹⁴² te gaan alvorens hij zijn verhaal zou delen met anderen. Ook jongens uit de derde categorie gaven aan dat schaamte en angst een rol speelt bij het niet-delen van hun werkzaamheden met hun sociale omgeving. Eén van hen geeft het volgende aan over de reden waarom hij niet tegen zijn ouders vertelt dat hij tegen betaling seks met mannen heeft:

‘Toch schaamte. Dan kan ik wel vertellen ‘luister ik val niet op mannen, maar ik doe het voor het geld’, maar misschien denken ze dan ‘Oh misschien is Guus toch homo.’ Gewoon een beetje angst voor de reactie en wat ze dan van me gaan denken.’ – Guus, categorie 3

Hij geeft daarentegen aan dat hij het wel tegen zijn beste vriend heeft verteld. Hij ervaart het sekswerk als iets belangrijks in zijn leven en hij gaf aan dat hij ‘het bij iemand kwijt moest kunnen’ die hij al lang kende. Zijn vriend heeft ook aangegeven dat hij altijd zijn hulp wil aanbieden:

‘Hij maakte zich wel vooral een beetje zorgen, want het zijn natuurlijk vage types die je gaat ontmoeten. Denk vooral aan jezelf. Hij zei van, als jij dit wil doen, moet je het doen. Als er ooit wat is en je hebt hulp nodig, dan hoor ik het wel.’ – Guus, categorie 3

139 27 van de 47 respondenten.

140 19 van de 27 respondenten.

141 In de vragenlijst is echter geen onderscheid gemaakt in deze twee categorieën, dan wel gevraagd naar specifieke familieleden.

142 Uit het interview is niet expliciet naar voren gekomen waarvoor hij behandeling krijgt. Aangezien het een jongen betreft uit categorie I is het aannemelijk dat de behandeling toeziet op het gedwongen sekswerk dat hij heeft moeten verrichten.

Uit bovenstaande komt duidelijk naar voren dat bij alle drie de groepen sprake is van factoren die hen kwetsbaar kunnen maken voor het meemaken van misstanden. De angst dat de homo- of biseksuele geaardheid en/of sekswerk wordt geout aan de sociale omgeving en de schaamte die daarbij komt kijken, blijken redenen te zijn waardoor jongens angstig zijn om erover te vertellen. Dit geldt ook voor jongens die op eigen initiatief zijn gestart. Het risico bestaat daardoor dat wanneer zij misstanden meemaken, zij dit niet durven te delen met hun omgeving.

Redenen om te starten met seksafspraken

In onderstaande tabel zijn de redenen uiteengezet waarom de respondenten zijn gestart met seks tegen betaling.

Tabel 3. Redenen waarom respondenten gestart zijn met seks tegen betaling

	Categorie 1: Mensenhandel- situatie (n=6)	Categorie 2: Minderjarig, op eigen initiatief (n=9)	Categorie 3: Meerderjarig, op eigen initiatief (n=13)	Totaal (n=27)
Ik had het geld nodig	1	7	11	19
Ik wilde mijn seksualiteit ontdekken	2	5	2	9
Spanning opzoeken	0	0	3	3
Vorm van dwang	2	0	0	2
Overig ¹⁴³	1	0	3	4
Totaal	6	12	18	35

Uit de tabel valt op dat jongens die zich in een mensenhandelsituatie bevonden diverse redenen geven waarom zij zijn gestart met seks tegen betaling. Hoewel geen van de respondenten uit deze categorie zelf heeft aangegeven gedwongen te worden, bleek uit de gegeven antwoorden op de vraag waarom zij zijn gestart met sekswerk wel dat bij twee van de zes slachtoffers die de vraag hebben beantwoord sprake was van dwang. Een van hen gaf aan bespeeld te zijn.¹⁴⁴ Het is onbekend door wie en op welke manier. De andere respondent gaf aan dat hij werd gemani-puleerd door een persoon van wie hij dacht dat hij om hem gaf. Dit bleek echter niet zo te zijn

143 Binnen deze categorie vallen de volgende redenen: Prostitutie een interessant vak vinden, Sekswerk werd door iemand aangeboden, Iets betekenen voor de maatschappij.

144 In dit onderzoek is op basis van de andere antwoorden van deze respondent 'bespeeld' geïnterpreteerd als misleiding en manipulatie.

en hij moest al zijn geld afstaan aan deze persoon. Beide respondenten waren minderjarig toen zij startten met sekswerk. Een respondent uit categorie I die op meerderjarige leeftijd startte met sekswerk gaf tijdens zijn interview aan dat hij met zijn sekswerk iets betekende voor de maatschappij. In de vragenlijst had hij geen antwoord gegeven op de vraag waarom hij gestart is met sekswerk.

'We hebben ook wel eens klanten meegemaakt die zeiden 'Het is maar goed dat jullie er zijn, want anders had ik me aan een kind vergrepen.'[...] We leveren toch weer goed werk af voor de maatschappij.' – Julian, categorie 1

Dat geen van de respondenten uit de eerste categorie zelf heeft aangegeven gedwongen te zijn, kan mogelijk samenhangen met het uitblijven van zelfidentificatie bij slachtoffers. Zoals eerder in hoofdstuk 2 naar voren kwam, identificeren slachtoffers van seksuele uitbuiting zich niet altijd als zodanig. Dat blijkt onder andere bij Julian het geval te zijn. Tijdens zijn interview vertelde hij namelijk ook dat hij was verkracht door een van de twee daders die later zijn veroordeeld voor seksuele uitbuiting. Diezelfde dader was echter ook een tussenpersoon en zorgde volgens Julian ook voor zijn veiligheid tijdens de seksafspraken. Toen de interviewers vroegen waarom er een tussenpersoon bij betrokken moest zijn, vertelde hij:

'Omdat het wat makkelijker is. Het is niet in je eigen omgeving, het zit niet in je eigen veiligheidskring. Plus, je hebt het stukje bescherming er nog bij zitten. Omdat ze er dan altijd wel in een ander kamertje bij zitten. Dan blijven ze goed luisteren of het wel goed gaat.'

Toen de interviewers later in het interview vroegen of hij zich slachtoffer voelde, vertelde hij:

'Ja en nee. Ja, ik ben slachtoffer van aanranding/verkrachting, want daar heb ik nooit om gevraagd. Maar het paywerk, dat wou ik wel zelf.'

Bovenstaande quotes laat een ambivalente houding zien tegenover hetgeen hij heeft meegemaakt. Enerzijds spreekt Julian positief over zijn daders, namelijk dat zij hem bescherming boden tijdens de seksafspraken en konden ingrijpen wanneer het met klanten escaleerde. Anderzijds omschrijft hij dat hij is aangerand en verkracht door een van de daders en zich daarvan slachtoffer voelt. Daarnaast gaf Julian in zijn interview aan dat hij in eerste instantie op eigen initiatief gestart was met sekswerk. Vervolgens kwam hij via een seksadvertentiewebsite in contact met de daders en belandde uiteindelijk in een uitbuitingssituatie. Dat hij op eigen initiatief gestart is, kan in combinatie met de tweestrijd die hij heeft, bijdragen aan het gevoel dat hij het (gedwongen) sekswerk zelf wilde en zich daardoor geen slachtoffer voelt.

Hetzelfde geldt mogelijk voor de drie respondenten die hebben aangegeven wegens financiële en seksuele redenen te zijn gestart met sekswerk, maar uiteindelijk toch in een uitbuitingssituatie terecht zijn gekomen. Dat zij in eerste instantie zelf seksafspraken wilden hebben, kan een verklaring zijn voor het feit dat zij zich tijdens de uitbuitingssituatie niet identificeren als slachtoffer van mensenhandel. Dit blijkt ook uit het interview met een andere respondent uit categorie I. Hij vertelde biseksueel te zijn, was gestart om zijn seksualiteit te ontdekken en was vroeger veel gepest, waardoor hij een zeer negatief zelfbeeld had. Ondanks dat hij juridisch gekwalificeerd kan worden als slachtoffer van mensenhandel, ziet hij zich zelf helemaal niet zo.

'Ik ben Aziatisch, dus het is dan ook weer makkelijk om mij te pesten. Ik had op een gegeven moment ook best wel een hekel aan mezelf. Ik dacht 'waarom ben ik nu anders?' En daarbij hielp dit werk dacht ik eigenlijk best wel mee, dat ik dacht nou daar komen toch mensen die blijven ook terugkomen voor mij. Deels heb ik dat nog wel een beetje, ben ik dat ook zo blijven zien.' – Levi¹⁴⁵, categorie 1

Een andere respondent uit categorie I, Jesper, gaf aan zijn seksafspraken niet als 'paydates' te zien omdat hij er geen geld voor kreeg. Hij ontving daarentegen wel andere spullen, zoals onderdak, eten en spullen voor school. Hoewel hij tijdens zijn interview aangaf een vorm van 'dissociatie' te tonen tijdens de seksafspraken, zag hij zichzelf vanwege de spullen die hij kreeg niet als slachtoffer van uitbuiting.

'Ik vond de afspraken eng, vies, heftig en ik walgde ervan. Maar vaker nog zette ik mijn 'tweede hoofd' op en onderging ik het gewoon en deed ik wat er van me werd verwacht. Een vorm van dissociatie' – Jesper, categorie 1

Deze vorm van dissociatie komt ook naar voren bij een andere respondent uit categorie I die aangeeft dat hij het werk eerst leuk vond, maar daarna 'een knop moesten omzetten' tijdens de afspraken:

'Op een gegeven moment vond ik het ook niet meer leuk ofzo. Ik geef er mijn eigen twist wel aan om het leuk te vinden. Dat is het fijne aan die knop in mijn hoofd, ik kan de knop omzetten.' – Julian, categorie 1

Wat betreft de respondenten uit categorie II en III blijkt dat zij veelal vanuit financiële overwegingen zijn gestart met het sekswerk. Omdat echter niet specifiek is uitgevraagd om welke overwegingen het ging, kan hier niet verder op worden ingegaan. Daarnaast wilden

respondenten hun seksualiteit ontdekken, bijvoorbeeld door te experimenteren ten aanzien van hun homo- of biseksuele gevoelens, of zochten zij (seksuele) spanning. Opvallend is dat een van de respondenten uit categorie III, net zoals een respondent uit categorie I, aangeeft iets te betekenen voor de maatschappij door sekswerk te verrichten.

'Kijk, je doet dingen omdat ze economisch efficiënt zijn soms. Eerlijk gezegd, toen ook vanuit een gevoel van waardeloosheid. Ik bedacht me, wat zit ik hier nu te leven? Ik ben niet van waarde voor de maatschappij. Dat was een motivatie, ik wilde iets waard zijn. [...] Ik ben zelf seksueel misbruikt toen ik jonger was, misschien heeft dat er iets mee te maken. [...] Het voelt nu misschien ook als de macht terug hebben. [...] Het is natuurlijk ook zo dat we een beetje in een maatschappij leven waar iedere burger geld moet opbrengen. Op het moment dat ik dat niet doe, draag ik niet bij.' – Ziya, categorie 3

Uit bovenstaande quote blijkt dat er ook sprake is van kwetsbaarheid bij jongens die op meerderjarige leeftijd op eigen initiatief starten met sekswerk. Door het verleden van seksueel misbruik en het negatieve zelfbeeld dat de respondent in zijn jeugd heeft ontwikkeld heeft hij de keuze gemaakt om sekswerk te gaan doen. Beide factoren kunnen leiden tot een dermate kwetsbaarheid waar anderen misbruik van kunnen maken.

5.2 De seksafspraken

Verdiensten

Tijdens het onderzoek is gekeken naar de verdiensten die de respondenten ontvingen bij de seks tegen betaling. Er is een onderscheid gemaakt tussen het verdienen van geld en het ontvangen van andere goederen, zoals beltegoed, kleding, drugs, slaappleats, et cetera. Uit het onderzoek blijkt dat een ruime meerderheid van de respondenten (87%) geld heeft ontvangen in ruil voor seks. Een kleiner deel (45%) heeft (ook) iets anders ontvangen dan geld. Het percentage loopt op tot meer dan 100% omdat de respondenten ook beide antwoorden konden invullen. Dat betekent dat een deel van de respondenten zowel geld als andere goederen ontving in ruil voor seks. In de vragenlijst is niet specifiek uitgevraagd wat voor goederen de respondenten hebben ontvangen.

'Ik heb geen geld gekregen hiervoor. Wel dingen als onderdak, eten, schoenen en kleding, spullen voor school, geld voor schooluitjes en cadeautjes voor verjaardagen van vrienden etc. Ik weet dus niet of jullie mijn antwoorden op de vragenlijst goed hebben begrepen want bovenstaande voelt voor mij niet als 'paydates'. Maar dat mogen jullie zelf beoordelen.' – Jesper, categorie 1

145 Onbekend of hij minderjarig of meerderjarig was toen hij voor de eerste keer seks tegen betaling had.

Uit bovenstaande quote lijkt naar voren te komen dat mogelijk sprake was van armoede binnen het gezin waarin de respondent is opgegroeid. Nadere informatie over de sociaaleconomische status van zijn gezin is niet bekend. Ook komt naar voren dat de respondent zijn seksafspraken niet beschouwt als prostitutie. Dit is in lijn met wat eerder naar voren is gekomen over de zelfidentificatie van slachtofferschap.¹⁴⁶

Frequentie en periode

Tabel 4. Frequentie en periode van seksafspraken tegen betaling

	Categorie 1: Mensenhandel- situatie	Categorie 2: Minderjarig, op eigen initiatief	Categorie 3: Meerderjarig, op eigen initiatief	Totaal
Periode seks tegen betaling	<i>n=15</i>	<i>n=14</i>	<i>n=16</i>	<i>n=45</i>
Ik heb maar één keer seks tegen betaling (gehad)	1	1	2	4
Ik heb één maand of minder seks tegen betaling (gehad)	1	3	1	5
Ik heb tussen de 1-6 maanden seks tegen betaling (gehad)	2	2	1	5
Ik heb tussen de 6-12 maanden seks tegen betaling (gehad)	0	1	4	5
Ik heb langer dan een jaar seks tegen betaling (gehad)	10	7	7	24
Dat weet ik niet meer	1	0	0	1
Frequentie seksafspraken	<i>N=14</i>	<i>n=14</i>	<i>n=16</i>	<i>n=44</i>
Meerdere keren per dag	4	0	0	4
Meerdere keren per week	5	3	5	13
Ongeveer 1x per week	1	6	2	9
Ongeveer 1x per maand	0	1	4	5
Ongeveer 1x per half jaar of minder	2	2	3	7
Dat weet ik niet meer	2	2	2	6

Tabel 4 laat zien dat jongens die als slachtoffer van mensenhandel kunnen worden gekwalificeerd, voor een langere periode seks tegen betaling hebben gehad dan jongens uit de andere twee categorieën. Tien jongens uit de eerste categorie hebben namelijk langer dan een jaar gedwongen sekswerk moeten verrichten. Dat betekent dat zij mogelijk langer dan een jaar seksueel zijn uitgebuit. Zeven jongens uit de tweede categorie hebben tevens aangegeven dat zij langer dan een jaar sekswerk hebben verricht.

Daarnaast laat de tabel zien dat jongens uit de eerste en tweede categorie vaker seks tegen betaling hebben dan jongens uit de derde categorie. Jongens die zich in een mensenhandelsituatie bevinden geven aan meerdere keren per dag seksafspraken te hebben gehad. Zij waren allen minderjarige toen zij voor de eerste keer seksafspraken hadden. Voor de jongens uit de andere categorieën geldt dat niet. Dat betekent dat enkel de gedwongen jongens meerdere klanten per dag hebben gehad. Jongens uit de tweede categorie hebben daarentegen wel meerdere keren per week seks tegen betaling gehad.

Gezien de lange duur van de (uitbuitings)periode en de frequentie van het aantal seksafspraken, gaat het derhalve mogelijk om honderden klanten die seks hebben gehad met deze (minderjarige) jongens(slachtoffers).

Locaties

In onderstaande tabel komt naar voren op welke locaties de seksafspraken hebben plaatsgevonden. Een kanttekening die op voorhand gemaakt dient te worden is dat de categorisering van de respondenten gebaseerd is op de leeftijd waarop zij voor het eerst betaald kregen voor seks met een ander. De locaties hebben daarentegen betrekking op de gehele periode waarin de respondenten sekswerk hebben verricht. Dat betekent dat de mogelijkheid bestaat dat de respondenten op locaties hebben afgesproken toen zij minder- én meerderjarig waren.

146 Zie hoofdstuk 3 en begin hoofdstuk 4.

Tabel 5. Locaties waar de seksafspraken plaatsvinden

	Categorie 1: Mensenhandel- situatie (n=15)	Categorie 2: Minderjarig, op eigen initiatief (n=14)	Categorie 3: Meerderjarig, op eigen initiatief (n=16)	Totaal (n=45)
Bij mij thuis	2	2	9	13
Bij de klant thuis	11	13	14	38
Bij iemand anders thuis	9	4	5	18
In een hotel	10	7	10	27
Een vakantiepark	4	4	6	14
Via Airbnb	3	2	1	6
Op een openbare plek (park, station, bos, auto etc.)	6	6	5	17
In een seksclub / cruising bar	8	4	4	16
Anders	1	0	0	1
Totaal	54	42	54	150

Tabel 5 laat een enorme diversiteit zien aan plaatsen waar seksafspraken hebben plaatsgevonden. Wanneer de drie groepen met elkaar worden vergeleken, valt allereerst op dat aanzienlijk meer jongens uit de derde categorie klanten thuis ontvangen dan jongens uit de eerste en tweede categorie. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat meerderjarige jongens al vaker op zichzelf wonen dan minderjarigen. Desondanks valt op dat alsnog vier jongens uit categorie I en II thuis klanten hebben ontvangen.¹⁴⁷ Twee van hen woonden thuis tijdens de periode dat zij sekswerk verrichtten.

Daarnaast is het opmerkelijk dat vier respondenten uit categorie II hebben aangegeven bij iemand anders thuis klanten te ontvangen. Dat betekent dat, ondanks dat bij hen niet direct aanleiding is om aan te nemen dat er sprake is van mensenhandel, er wel sprake lijkt te zijn van een derde persoon die seksueel misbruik van een minderjarige faciliteert door zijn of haar woning beschikbaar te stellen.

Uit de tabel komt tevens naar voren dat bijna vier op de tien respondenten op een openbare plek met klanten afspreekt, bijvoorbeeld in een park, een bos, een station, een parkeerplaats of in een auto. Alle twaalf respondenten uit categorie I en II die aangegeven op deze locatie seks tegen betaling te hebben gehad, waren minderjarig toen zij gestart zijn met sekswerk.

¹⁴⁷ Twee van hen zaten destijds in een mensenhandelsituatie.

Naast openbare plekken blijken zestien¹⁴⁸ minderjarige respondenten uit de eerste en tweede categorie ook seksafspraken in een hotel te hebben (gehad). Dat is opmerkelijk, omdat een hotelkamer in veel gevallen alleen geboekt kan worden door iemand van achttien jaar of ouder. Dat betekent dat mogelijk iemand anders de hotelkamer heeft moeten reserveren. Een van de respondenten uit de eerste categorie die meerderjarig was tijdens de seksafspraken gaf aan regelmatig in een hotel met klanten te hebben afgesproken. Wanneer door de interviewers werd gevraagd naar signalering van hotelmedewerkers, antwoordde hij:

'Ze zeggen dat ze van niets weten, maar ondertussen weten ze genoeg wat er in die hotels gebeurt. Want ja, waarom zou iemand anders voor drie uur een hotelkamer boeken? [...] Zij verdienen er goed op, dus waarom ook niet?' – Julian, categorie 1

Tot slot komt uit de tabel naar voren dat elf¹⁴⁹ minderjarige jongens uit de eerste en tweede categorie aangeven in een seksclub of cruisingbar seksafspraken te hebben gehad. Ook dit is opzienbarend nu de leeftijdsgrens voor clubs vaak achttien jaar of ouder is. Dat betekent dat zij, al dan niet onbewust, een faciliterende rol spelen in het in standhouden van mensenhandel, dan wel mogelijk seksueel misbruik van minderjarigen.¹⁵⁰

Zoals eerder aangehaald is het mogelijk dat de respondenten op minder- en meerderjarige leeftijd op verschillende locaties seksafspraken hebben gehad. Van de 27 respondenten die op minderjarige leeftijd een eerste betaalde seksafpraak hebben gehad, waren slechts twee respondenten tijdens het invullen van de vragenlijst minderjarig. Dat betekent dat van de rest van de respondenten niet met zekerheid kan worden gezegd of zij op minderjarige leeftijd op bepaalde locaties betaalde seks hebben gehad. Ondanks dat daardoor niet met zekerheid kan worden gezegd welke rol deze locaties hebben gespeeld bij het in standhouden van de mensenhandelsituatie, dan wel seksueel misbruik van minderjarigen, is het wel opvallend dat de respondenten uit categorie I en II op eerdergenoemde locaties seksafspraken kunnen hebben gehad.

In het onderzoek is tevens uitgevraagd in welke provincie de respondenten de meeste seksafspraken hebben gehad. Uit het onderzoek komt naar voren dat de respondenten met name in Zuid-Holland en in Utrecht seksafspraken hebben gehad en in mindere mate in de overige provincies.¹⁵¹ Geen van de respondenten heeft aangegeven in Zeeland, dan wel in

¹⁴⁸ De zeventiende respondent was niet minderjarig toen hij voor de eerste keer seks tegen betaling had.

¹⁴⁹ De twaalfde respondent was niet minderjarig toen hij voor de eerste keer seks tegen betaling had.

¹⁵⁰ Hier moet nader onderzoek naar worden gedaan, omdat in dit onderzoek niet uitgevraagd is op welke leeftijd, op welke locatie betaalde seks heeft plaatsgevonden.

¹⁵¹ Zie Bijlage II tabel C voor een overzicht van de provincies.

Drenthe seksafspraken te hebben gehad. Omdat er geen generaliserende uitspraken kunnen worden gedaan op basis van de respondentengroep die heeft meegedaan aan het onderzoek, betekent dit niet dat er in deze provincies geen (gedwongen) seks tegen betaling plaatsvindt.

Ontvangst van geld

Tabel 6. Persoon die verdiensten van seksafspraken ontvangt

	Categorie 1: Mensenhandel- situatie (n=16)	Categorie 2: Minderjarig, op eigen initiatief (n=14)	Categorie 3: Meerderjarig, op eigen initiatief (n=17)	Totaal (n=47)
Ik ontvang zelf al het geld dat ik verdien	3	14	16	33
Ik ontvang zelf een deel van het geld, maar iemand anders ontvangt ook een deel van het geld	8	0	1	9
Iemand anders ontvangt al het geld	5	0	0	5
Totaal	15	14	17	47

Bovenstaande tabel laat zien dat bijna alle respondenten uit categorie II en III hun verdiensten zelf ontvangen. Slechts één persoon uit de derde categorie moet een deel afstaan aan iemand anders. Dat kan mogelijk worden verklaard doordat hij bijvoorbeeld voor een exploitant werkt.

In tegenstelling tot categorie II en III moeten respondenten uit categorie I bijna allemaal (n=13) hun geld (deels) aan iemand anders afstaan. Van deze dertien respondenten geven vijf respondenten zelfs aan dat zij hun volledige verdiensten moeten afstaan. Elf van de dertien waren minderjarig toen zij voor de eerste keer seks tegen betaling moesten hebben. Dat betekent dat de persoon die het geld van hen ontvangt zich schuldig maakt aan mensenhandel. Drie slachtoffers gaven aan dat zij het geld niet hoefden af te staan, maar dat zij wel door iemand waren gedwongen tot het hebben van seks met anderen tegen betaling.¹⁵² Bovendien waren twee van hen minderjarig toen zij dit voor de eerste keer moesten doen. Om die reden is ervoor gekozen om evenwel hen te kwalificeren als slachtoffer van mensenhandel.¹⁵³

152 Daarbij ging het om (i) sextortion, (ii) sextortion en het uiten van de seksuele geaardheid en (iii) een respondent die 'nooit vrijwillig is ingestapt'.

153 Hoewel de uitbuiters in dit geval geen financieel profijt lijken te trekken aan het dwingen van jongens tot het hebben van seks tegen betaling, is het mogelijk dat zij hierbij wel persoonlijk voordeel trekken, bijvoorbeeld in de vorm van het verwerven van status.

Netwerk van jongens

Uit het onderzoek blijkt dat jongens vaak ook andere jongens kennen die, al dan niet gedwongen, sekswerk uitvoeren (81%¹⁵⁴). In onderstaande tabel is uiteengezet om hoeveel jongens dit gaat.

Tabel 7. Het netwerk van de respondenten

	Categorie 1: Mensenhandel- situatie (n=13)	Categorie 2: Minderjarig, op eigen initiatief (n=10)	Categorie 3: Meerderjarig, op eigen initiatief (n=11)	Totaal (n=34)
1-5	1	5	7	13
6-10	5	5	2	12
11-20	4	0	2	6
Meer dan 20	3	0	0	3
Totaal	13	10	11	34

Wanneer de drie categorieën met elkaar worden vergeleken valt op dat met name de jongens uit de eerste categorie veel andere jongens kennen. Drie van hen geven zelfs aan meer dan 20 andere jongens te kennen die sekswerk verrichten. Geen enkele jongen uit de tweede of derde categorie heeft dat aangegeven. Jongens uit de tweede en derde categorie geven daarentegen vaker aan 1-5 andere jongens te kennen.

Wanneer wordt uitgegaan van het minimaal aantal jongens dat de respondenten uit categorie I kennen, gaat het mogelijk om meer dan 130 andere jongens die sekswerk verrichten. Dat is meer dan drie keer zoveel als het aantal jongens dat de respondenten uit categorie II en III aangeven te kennen. Een kanttekening die hierbij gemaakt moet worden is dat niet kan worden uitgesloten dat respondenten ook dezelfde jongens kennen. Daarnaast is niet bekend in hoeverre sprake is van een mensenhandelsituatie of sekswerk op eigen initiatief.

5.3 Het contact met klanten

Naast dat sommige respondenten hun verdiensten moeten afstaan, blijkt uit het onderzoek tevens dat een deel van de respondenten niet zelf contact heeft met de klanten. In onderstaande tabel wordt daarom ingegaan op de persoon die de afspraken met de klanten maakt en vervolgens op welke wijze zij in contact komen met de klanten.

154 34 van de 42 respondenten.

Tabel 8. Persoon die de afspraken met klanten maakt

	Categorie 1: Mensenhandel- situatie (n=15)	Categorie 2: Minderjarig, op eigen initiatief (n=14)	Categorie 3: Meerderjarig, op eigen initiatief (n=16)	Totaal (n=45)
Ikzelf	4	14	13	31
Iemand anders	7	0	1	8
Soms ben ik dat, soms is dat iemand anders	4	0	2	6
Totaal	15	14	16	45

Uit de tabel komt naar voren dat er tussen categorie I en II een aanzienlijk verschil is in wie de afspraken met de klanten maakt. Van de vijftien respondenten uit de eerste categorie maken slechts vier respondenten hun afspraken zelf. Bij de overige elf respondenten maakt een ander persoon deels of volledig de afspraken met de klant. Negen van hen waren minderjarig tijdens hun eerste seksafpraak, wat betekent dat de persoon die de afspraken voor hen maakt de mensenhandelsituatie faciliteert.

Respondenten binnen categorie II maken al hun afspraken zelf. Dat betekent dat hun klanten telkens contact hebben gehad met een minderjarige zonder tussenkomst van een derde persoon. Omdat personen die seks tegen betaling hebben met minderjarigen strafbaar zijn, is in deze gevallen altijd sprake van een zedendelict. Dat geldt ook voor de klanten die seks tegen betaling hebben met de minderjarige respondenten uit categorie I.

Tot de derde categorie behoren drie respondenten die hun afspraken (deels) niet zelf maken. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat zij voor een exploitant werken die voor hen de afspraken maakt en het contact heeft met de klanten. Voor deze drie respondenten geldt dat zij ook een deel van hun geld hebben moeten afstaan aan iemand anders.

In tabel 9 is aangegeven op welke manier het contact met klanten plaatsvindt.

Tabel 9. Wijze waarop contact wordt gelegd met klanten

	Categorie 1: Mensenhandel- situatie (n=15)	Categorie 2: Minderjarig, op eigen initiatief (n=13)	Categorie 3: Meerderjarig, op eigen initiatief (n=16)	Totaal (n=44)
Online, via seksadvertenties zoals op Kinky.nl en Sexjobs.nl	6	4	8	18
Online, via chatsites zoals Bulchat	5	10	13	28
Online, via datingapps als Grindr, Scruff en Tinder	8	10	8	26
Offline, in seksclub of privéhuizen	5	0	0	5
Offline, op een openbare plekken, bijvoorbeeld parking of bos	1	3	3	7
Dat weet ik niet, want ik maak zelf de afspraken niet	5	0	0	5
Dat weet ik niet meer	1	1	0	2
Anders	0	2 ¹⁵⁵	0	2
Totaal	31	30	32	93

Uit de tabel blijkt dat de meerderheid van alle respondenten via chatsites (64%¹⁵⁶) en datingapps (59%¹⁵⁷) in contact komt met klanten. Wanneer wordt gekeken op welke manier respondenten die op minderjarige leeftijd voor het eerst betaalde seks hebben gehad in contact komen met klanten valt het volgende op. Alle respondenten uit categorie I en II die via chatsites in contact komen met klanten waren minderjarig toen zij voor de eerste keer betaalde seksafspraken hadden. Zestien van de achttien respondenten uit categorie I en II die via datingapps in contact komen met klanten waren tevens minderjarig bij hun eerste betaalde seksafpraak, evenals vijf van de zes respondenten uit categorie I die via seksadvertentiewebsites in contact komen met klanten.

Dat respondenten op mogelijk minderjarige leeftijd via bovenstaande platformen in contact komen met klanten is zorgelijk. Deze websites en apps hanteren namelijk vaak een minimumleeftijd van achttien jaar. Dat zou kunnen betekenen dat zij mogelijk onvoldoende controleren op de aanwezigheid van minderjarigen op hun platform en wellicht een faciliterende

155 Een respondent gaf aan dat hij op een telefonische manier in contact kwam met klanten. Het is onbekend of het contact ontstaat na aanleiding van bijvoorbeeld een advertentie. Een andere respondent gaf aan dat hij 'via via' in contact kwam met klanten. Het is onbekend via wie hij deze klanten ontmoette.

156 28 van de 44 respondenten.

157 26 van de 44 respondenten.

rol kunnen hebben in het in standhouden van mensenhandel, dan wel seksueel misbruik van minderjarigen. Nader onderzoek moet dat uitwijzen.

Dit geldt ook voor de vijf respondenten uit categorie I die mogelijk op minderjarige leeftijd hun eerste betaalde seksafpraak hadden die via een seksclub of privéhuus in contact komen met klanten.¹⁵⁸ Seksclubs of privéhuizen moeten een vergunning hebben waarin staat dat de minimumleeftijd om daar te mogen werken, afhankelijk van de geldende APV, 18 of 21 jaar is. Indien de respondenten daar als minderjarigen zijn uitgebuit, betekent dat dat de seksclubs/ privéhuizen (onbewust) mensenhandel hebben gefaciliteerd.¹⁵⁹

De klanten

Uit de interviews is naar voren gekomen dat er niet gesproken kan worden over een stereotype klant. De respondenten uit alle drie de categorieën geven een divers beeld van de klanten, waarbij ze benoemen dat het gaat om mannen met verschillende leeftijden en achtergronden die vaak een gezin hebben en/of nog niet uit de kast gekomen zijn. Een aantal respondenten uit categorie I en III geeft tevens aan dat een deel van hun klantenkring ook een hoge functie heeft of veelvermogend is. In veel gevallen blijkt er dan ook sprake te zijn van discretie. Een respondent die behoort tot categorie I geeft aan dat hij niet vertelt wie zijn klanten zijn, omdat 'ze achter ieders adres kunnen komen natuurlijk, want ja.. ze werken bij [organisatie].'

'Discretie te allen tijde, dat wel. Dat spreken we van tevoren ook af.' – Julian, categorie 1

'Veel van mijn klanten hebben volgens mij ook een vrouw thuis. Dus is het voor hen ook experimenteren met mannen, dus kan het ook niet bij hun thuis.' – Guus, categorie 3

'Sommige klanten zijn heel discreet. Die sturen geen foto's bijvoorbeeld en die zie je pas op het moment dat je met hun afspreekt. Als het niet bevalt, dan ga ik weer weg.' – Noah, categorie 3

Bijna alle respondenten uit de interviews geven aan vaste klanten te hebben. Zij zijn veelal op zoek naar een vast contact volgens een respondent. Hij zegt hierover het volgende:

158 Het kan echter niet worden uitgesloten dat respondenten privéhuizen hebben geïnterpreteerd als een huus van bijvoorbeeld een dader of een klant.

159 Een kanttekening die hierbij gemaakt dient te worden is dat de categorisering van de respondenten gebaseerd is op de leeftijd waarop de respondenten zijn gestart met seks tegen betaling. Het is daarom mogelijk dat de seksafspraken in seksclubs plaatsvonden toen de respondenten meerderjarig waren. Zie ook §5.2 over de locaties van de seksafspraken.

'Ik heb wel heel veel klanten die eigenlijk terugkomen. Die zijn eigenlijk op zoek naar iets vast om met iemand af te spreken dan iedere keer op zoek naar andere escorts zal ik het maar zeggen. [...] Het is voor hen net zo spannend als voor mij zeg maar. Veel klanten zijn natuurlijk ook nog niet uit de kast of hebben nog een gezin, dat soort dingen. Ik kan een gemiddelde klant ook niet omschrijven, het is echt wel divers.' – Lucas, categorie 3

Een respondent geeft aan zijn diensten ook aan te bieden aan vrouwen. Daar is volgens hemechter weinig interesse in. Hij geeft tevens aan dat hij met sommige klanten een vriendschappelijke band heeft opgebouwd en daarom seksafspraken met hen blijft hebben, ondanks dat hij nu goed verdient met zijn baan.

'Voor het geld hoef ik het niet meer te doen, maar die vaste klanten, daar heb je toch zowel zakelijk als ook een beetje een vriendelijke band mee opgebouwd. Dus ik ga niet zeggen, luister ik krijg nu wel genoeg geld van mijn werk dus het is niet meer mogelijk met me.' – Guus, categorie 3

Uit het onderzoek blijkt tevens dat er vanuit de klanten veel vraag is naar jonge jongens, hoewel daarbij niet kan worden gesteld dat klanten ook doelbewust op zoek gaan naar minderjarigen. Een van de respondenten uit categorie I vertelde in zijn interview hierover dat een jeugdige uitstraling veel meer klanten oplevert dan een oudere uitstraling.

'Ja het is wel echt zo van als je verzorgd bent en er jong uit ziet, krijg je wel veel meer klanten.' – Julian, categorie 1

Hoewel klanten zich mogelijk niet altijd bewust zijn van de minderjarigheid van de jongens met wie ze betaalde seksafspraken hebben, blijkt het in sommige gevallen echter evenwel onwaarschijnlijk dat klanten hier geen weet van hebben. Een slachtoffer zegt hierover:

'Ik had van mijn twaalfde tot en met mijn vijftiende wekelijks of zelfs een paar keer per week seksafspraken. Daarna incidenteel. Ik kreeg van de hoofddader de opdracht, persoonlijk, per telefoon of sms. Vaste klanten hadden mijn telefoonnummer. Soms overlegde ik eerst met de hoofddader, soms niet. De afspraken konden plaatsvinden in het bos, hotelkamer, in vakantiehuisjes, bij de hoofddader zelf thuis, in de auto van de persoon die seks wilde, in het zwembad of op de camping. Ik ging ook wel eens een weekendje of een paar dagen naar zo'n persoon.' – Jesper, categorie 1

De zeer jonge leeftijd van het slachtoffer in combinatie met de veelvuldigheid van afspraken en locaties waarop de afspraken hebben plaatsgevonden, zoals in het bos, de auto of bij de

hoofddader thuis, maakt het onaannemelijk dat klanten niet wisten van de minderjarigheid van het slachtoffer.

5.4 Beëindigen sekswerk en ontvangen hulpverlening

Uit de vragenlijst blijkt dat zestien respondenten (36%¹⁶⁰) sekswerk verrichtten toen zij de vragenlijst invulden. Acht van hen hebben aangegeven minderjarig te zijn geweest toen zij begonnen met seks tegen betaling. Wanneer wordt gekeken naar de huidige leeftijd van deze respondenten, blijken zij tijdens het invullen van de vragenlijst 17 jaar (2x), 19 jaar (2x), 23 jaar, 27 jaar, 31 jaar en 42 jaar te zijn. De twee 17-jarige respondenten betreffen respondenten uit categorie II.

De redenen waarom de overige respondenten zijn gestopt met het hebben van seks tegen betaling lopen erg uiteen. Zo bleek ten eerste een nieuw toekomstperspectief een reden te zijn om het sekswerk te beëindigen. Daarbij werd een ander inkomen, een focus op een studie en het starten van een nieuwe relatie benoemd als onderbouwing. Opvallend is dat een deel van de respondenten dat gestopt is met sekswerk vanwege een nieuw toekomstperspectief behoort tot categorie I, wat betekent dat zij in een uitbuitingssituatie hebben gezeten. Het is echter onduidelijk of zij zich in een uitbuitingssituatie bevonden toen het sekswerk werd beëindigd. Een van de slachtoffers benoemde ook dat het ontvluchten van de (uitbuitings-)situatie ervoor zorgde dat het sekswerk stopte. Ten tweede werden persoonlijke redenen benoemd, waaronder het afkicken van verslavingen en het uit de kast komen naar de sociale omgeving. Tot slot werd ook een ‘te oude leeftijd’ benoemd als reden om het sekswerk te beëindigen. Daarbij gaat het enkel om respondenten die op eigen initiatief gestart zijn met sekswerk.¹⁶¹

Ontvangen hulpverlening

In het onderzoek is onderscheid gemaakt tussen twee vormen van hulpverlening die de respondenten hebben ontvangen: (i) Hulpverlening die ontvangen is bij het stoppen van seks tegen betaling. Daarmee wordt bedoeld dat de respondenten middels hulp die ze hebben gekregen konden stoppen met het sekswerk. (ii) Hulpverlening die ontvangen is nadat een respondent gestopt is met sekswerk. In die gevallen is het mogelijk dat de respondent reeds zelf is gestopt met sekswerk, maar in een latere periode alsnog hulpverlening heeft gehad.

¹⁶⁰ 16 van de 45 respondenten.

¹⁶¹ Zie Bijlage II tabel D voor het overzicht met redenen waarom de respondenten gestopt zijn met het hebben van seks tegen betaling.

Tabel 10. Ontvangen hulpverlening

	Categorie 1: Mensenhandel- situatie (n=13)	Categorie 2: Minderjarig, op eigen initiatief (n=7)	Categorie 3: Meerderjarig, op eigen initiatief (n=8)	Totaal (n=28)
Ja, ik heb hulpverlening ontvangen bij het stoppen met seks tegen betaling	4	0	1	5
Ja, ik heb hulpverlening ontvangen nadat ik was gestopt met seks tegen betaling	5	2	(1) ¹⁶²	7 (+1 ¹⁶³)
Nee, ik heb geen hulpverlening gehad	4	5	7	16
Totaal	13	7	8	28

Twaalf respondenten hebben in de vragenlijst aangegeven hulpverlening te hebben ontvangen. Vijf van hen hebben aangegeven dat zij hulpverlening hebben ontvangen bij het stoppen met seks tegen betaling. Vier van hen zaten in een mensenhandelsituatie en een van hen was op meerderjarige leeftijd op eigen initiatief gestart met sekswerk. Acht anderen hebben aangegeven dat zij hulpverlening hebben ontvangen nadat ze reeds gestopt waren met sekswerk, waarvan één respondent ook hulpverlening heeft ontvangen bij het stoppen met sekswerk. Vijf van hen behoren tot categorie I en twee van hen tot categorie II. Van de vijf respondenten uit de eerste categorie is het niet duidelijk op welke manier zij gestopt zijn met het sekswerk. De respondent uit de derde categorie die op beide momenten enige vorm van hulpverlening heeft ontvangen vertelde dat hij gestopt is met sekswerk nadat hij is afgekickt van meerdere verslavingen:

‘Na het afkicken van meerdere verslavingen realiseerde ik me dat deze voortkwamen uit jongensprostitutie. Dat was de onderliggende belemmering, want ik kon mijn gevoelens hierover niet kwijt en verdoofde mij met de verslavingen. Het is een vicieuze cirkel waarin je moeilijk uit komt. Daarnaast is het ook een schimmige wereld.’ – Respondent, categorie 3

Uit de vragenlijst is niet duidelijk geworden welke hulpverleningsinstanties betrokken waren voor welke redenen. Twee respondenten uit categorie I hebben echter in een interview aangegeven dat zij gesprekken hebben (gehad) met een psycholoog die gespecialiseerd is in misbruik en

¹⁶² Deze respondent heeft ook aangegeven dat hij hulpverlening heeft ontvangen bij het stoppen met sekswerk. Omdat het dezelfde respondent betreft, staat deze tussen haakjes en wordt hij niet dubbel meegerekend met het totaal aantal respondenten dat hulpverlening heeft ontvangen.

¹⁶³ Zie vorige voetnoot.

uitbuiting van jongens en mannen. Een van hen kreeg tevens EMDR-behandelingen voor onder andere de uitbuitingssituatie waar hij zich in bevond.

Zeven respondenten uit de derde categorie hebben aangegeven geen hulpverlening te ontvangen. Een van hen is Noah. Noah is een respondent die is opgegroeid binnen een schaam- en eercultuur waar prostitutie verboden is en kan leiden tot verstoting of schending van de familie-eer. Hij vertelde in zijn interview dat hij alleen 'wanneer er vertrouwelijk met alle informatie wordt omgegaan, hij misschien de ruimte zou voelen om hulp te vragen of naar de politie te gaan als er iets gebeurt'. Hoewel hij niet als slachtoffer van mensenhandel gekwalificeerd kan worden en op eigen initiatief gestart is met sekswerk, lijkt bij hem wel een angst naar voren te komen dat het sekswerk eventueel zou kunnen uitkomen, wat hij te allen tijde wil voorkomen. Bij hem is voor zover bekend geen sprake van slachtofferschap van mensenhandel of seksueel misbruik. Onderstaand citaat laat daarentegen wel zien wat voor invloed de sociale omgeving kan hebben op de keuze van een jongen die vrijwillig sekswerk verricht om hulp te zoeken wanneer dat nodig zou zijn.

'Ik hou me er denk ik een beetje buiten voor mijn eigen veiligheid. [...] Ik heb ook geen behoefte aan hulpverlening. Ik verwerk alles zelf in principe.' – Noah, categorie 3

Tot slot hebben slechts twee slachtoffers van seksuele uitbuiting aangifte gedaan. Een van deze twee slachtoffers heeft tevens zijn vrienden en familie verteld over zijn uitbuitingssituatie. Het tweede slachtoffer heeft enkel met de hulpverlening over zijn uitbuitingssituatie gesproken. Geen van de andere slachtoffers heeft aangifte gedaan bij de politie.

De centrale doelstelling van onderhavig onderzoek is om meer zicht te krijgen op jongensslachtoffers binnen de prostitutie in Nederland. De vergaarde informatie kan bijdragen aan het vormgeven van effectief beleid om jongensslachtoffers binnen de prostitutie te voorkomen, te signaleren en te beschermen en om daders op te sporen en te vervolgen. Er is met name gefocust op de twee slachtoffergroepen die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen: i) volwassen mannen en minderjarige jongens die slachtoffer zijn van mensenhandel en (ii) minderjarige jongens die slachtoffer zijn van andere misstanden binnen de prostitutie, zoals seksueel misbruik. De focus lag daarbij op de achtergrond van deze jongens, op situaties waarin sprake was van dwang en mensenhandel en op de interactie tussen de jongens, de klanten en de eventuele mensenhandelaar. Voor het onderzoek is een anonieme online vragenlijst uitgezet die door 47 mannen en jongens (hierna jongens) is ingevuld die, al dan niet gedwongen, seks tegen betaling hebben gehad.¹⁶⁴ Met zeven van hen zijn vervolgens verdiepende interviews afgenomen.

In dit hoofdstuk worden de bevindingen uit onderhavig onderzoek in het kader van nationale en internationale literatuur geplaatst. Daarbij wordt ingegaan op de vraag waar de resultaten uit dit onderzoek de bestaande kennis over het onderwerp versterken, weerleggen of aanvullen met nieuwe inzichten en informatie. De reflectie van de resultaten heeft betrekking op de twee groepen jongensslachtoffers uit het onderzoek en richt zich met name op de vraag wat enerzijds bekend is over de slachtoffers zelf en anderzijds waar ruimte ligt voor de omgeving (in de brede zin van het woord) om jongensslachtoffers op te merken en te beschermen. Dit staat centraal in §6.1. Inzicht hierin is van belang, gezien dit handvatten kan bieden voor het vormgeven van interventies die bijdragen aan een effectief beleid als het gaat om jongensslachtoffers binnen de prostitutie. Tot slot komt in §6.2 de groep vrijwillige mannelijke sekswerkers nog kort aan bod, omdat uit dit onderzoek een aantal zorgelijke punten omtrent deze groep naar voren komt.

6.1 Jongensslachtoffers binnen de prostitutie

Uit dit onderzoek komt naar voren dat een aanzienlijk deel van de jongensslachtoffers binnen de prostitutie zich zowel voorafgaand aan als tijdens hun slachtofferschap, in een (zeer) kwetsbare positie bevindt. Wanneer gesproken wordt over slachtoffers gaat het over jongens die slachtoffer zijn van mensenhandel in de zin van art. 273f Sr en/of seksueel misbruik in de zin van art. 248b of 245 Sr. Uit dit onderzoek komen meerdere factoren naar voren die van invloed (kunnen) zijn op het feit dat jongens uitgebuit/misbruikt worden binnen de prostitutie of maakt dat ze in de uitbuitings-/misbruiksituatie gevangen blijven. Deze factoren staan in het eerste deel van deze

paragraaf centraal. De kennis is van belang, omdat het kan bijdragen aan gerichte interventies op de doelgroep zelf. Het tweede deel van deze paragraaf gaat in op de omgeving van de doelgroep. De omgeving wordt breed opgevat, van familie tot aan klanten en online platforms. In deze paragraaf wordt uiteengezet hoe de omgeving (on)bewust bijdraagt aan het feit dat jongens slachtoffer worden en blijven. Kennis die van belang is om te komen tot effectieve interventies gericht op de omgeving van de doelgroep.

Wat leert het onderzoek over de doelgroep

Uit het onderzoek blijkt dat er zes individuele factoren zijn die bijdragen aan het feit dat jongens kwetsbaar zijn om slachtoffer te worden en/of te blijven van seksuele uitbuiting en/of seksueel misbruik binnen de prostitutie. Een eerste factor die deze studie blootlegt, is dat een aanzienlijk deel van de jongens al op zeer jonge leeftijd (gedwongen) sekswerk heeft verricht of moest verrichten. Van de 47 jongens die aan de deze studie hebben deelgenomen, was bijna 60% minderjarig (n=27) ten tijde van het uitvoeren van (gedwongen) sekswerk. Daarbij valt op dat de helft van deze groep minderjarigen op eigen initiatief is gestart met seks tegen betaling. De jonge leeftijd is zorgelijk. Het maakt dat het gaat om een kwetsbare groep, nu zij zich vanwege hun leeftijd per definitie in een afhankelijkheidssituatie bevinden ten opzichte van een volwassene.¹⁶⁵ Ook toont dit onderzoek aan dat het niet ongewoon is voor jongens om op (zeer) jonge leeftijd te starten met betaalde seks.

Een tweede factor die uit het onderzoek naar voren komt, is dat een groot deel van de jongens binnen het onderzoek al op (zeer) jonge leeftijd seksueel actief was. Dit valt met name op voor de jongens die gekwalificeerd zijn als slachtoffer van mensenhandel. Zo blijkt dat de gemiddelde leeftijd waarop deze groep zijn eerste seksuele ervaring heeft op 12,2 jaar ligt. Zet dit af tegen de gemiddelde leeftijd voor jongens, die op 15,4 jaar ligt, dan zit hier een gat van meer dan drie jaar tussen.¹⁶⁶ Dat is zorgelijk, want volgens het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) vergroot seksuele activiteit op (zeer) jonge leeftijd het risico op een verstoorde seksuele ontwikkeling bij jongeren van twaalf tot negentien jaar.¹⁶⁷ Ook uit onderzoek van Rutgers blijkt dat kinderen die op een jonge leeftijd seksueel actief zijn minder toegerust zijn om veilig, prettig en gewenst seksueel contact te hebben¹⁶⁸, wat het risico op seksueel slachtofferschap

¹⁶⁵ Dit is overeenkomstig met de EU-richtlijn mensenhandel uit 2011.

¹⁶⁶ Daarbij gaat het om alle vormen van seks. Zie De Graaf et al. 2017, p.14.

¹⁶⁷ Nederland Centrum Jeugdgezondheid 2014.

¹⁶⁸ Volgens deze studie komt dit onder meer vanwege een gebrek aan kennis over seksualiteit, voortplanting, anticonceptie, soa's en potentieel slachtofferschap, maar ook vanwege een verminderde weerbaarheid tegen ongewenste contacten. Zie De Graaf et al. 2017, p.11.

¹⁶⁴ Zie voor de onderzoeksmethodiek hoofdstuk 4.

kan vergroten. Ook neemt de kans toe dat deze groep minder goed in staat is om de seksuele uitbuiting en/of het misbruik te herkennen als onprettig, onveilig en ongewenst, waardoor de kans bestaat dat het voortduurt, omdat jongens bijvoorbeeld niet om hulp vragen.

Een derde factor ziet op de seksuele geaardheid. Zo geeft het merendeel (72%¹⁶⁹) van de jongens uit onderhavig onderzoek aan homoseksueel of biseksueel te zijn. Hetgeen niet onverwacht is, wanneer dit afgezet wordt tegen wat bekend is. Uit onderzoek blijkt dat het hebben van een homo- of biseksuele geaardheid het risico vergroot op het meemaken van seksueel geweld. Zo hebben homo- en biseksuele jongens meer dan twee keer zo vaak dan heteroseksuele jongens te maken met (online) (seksueel) geweld.¹⁷⁰ Uit bestaand onderzoek blijkt tevens dat homo- en biseksuele jongens vaker dan heteroseksuele jongens gebruik maken van sociale media om seksuele relaties tot stand te laten komen en vaker seksueel expliciet materiaal delen.¹⁷¹ Uit onderzoek blijkt verder dat dit intensievere gebruik van internet en sociale media de kans vergroot op (online) seksueel slachtofferschap. Seksueel expliciete beelden kunnen bijvoorbeeld ongewenst openbaar gemaakt worden of kunnen worden ingezet als chantagemiddel en personen op internet kunnen zich makkelijker anders voordoen dan wie zij in werkelijkheid zijn.¹⁷²

Een vierde factor heeft betrekking op het meemaken van seksueel misbruik in de jeugd. Twee van de drie geïnterviewde jongens bij wie sprake was van mensenhandel gaven aan dat zij in hun vroege jeugd slachtoffer geworden waren van seksueel misbruik. Hoewel op basis van dit aantal uiteraard geen harde conclusies mogen worden getrokken, ondersteunt dit wel het beeld dat is ontstaan uit eerder onderzoek naar de risico's op herhaald slachtofferschap bij jongens. Zo blijkt dat een kwart van de mannen die in de jeugd seksueel geweld heeft meegemaakt in een later stadium opnieuw slachtoffer van seksueel geweld wordt.¹⁷³

Een vijfde factor is dat het bij diverse slachtoffers binnen de jongensprostitutie aan een stabiele woonplek ontbrak. Bij een kwart van de jongens¹⁷⁴ geldt dat zij ten tijde van de uitbuiting geen vaste woon- en verblijfplaats hadden. Zij woonden in een instelling of waren dakloos. Dat het gebrek aan een stabiele woonplek kan bijdragen aan kwetsbaarheid voor seksuele uitbuiting is ook naar voren gekomen in het onderzoek uit 2020 van Bekken et al. In dit onderzoek is gekeken

naar vrouwelijke slachtoffers tussen 12 en 23 jaar van binnenlandse seksuele uitbuiting.¹⁷⁵ Van de 39 vrouwelijke slachtoffers uit dat onderzoek bleken er twintig geen stabiele woonplek te hebben voorafgaand aan de uitbuiting.¹⁷⁶ Tijdens de uitbuiting bleek dit aantal te dalen naar één respondent. De anderen waren mogelijk ingetrokken bij de (mede)dader.¹⁷⁷

Dat er een verwevenheid tussen dak- en thuisloze homo- en biseksuele jongeren en uitbuiting bestaat, blijkt ook uit internationaal onderzoek. Studies uit het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Canada tonen aan dat LHBTI-jongeren niet alleen veel vaker dak- en thuisloos zijn dan heteroseksuele leeftijdsgenoten, maar daarnaast, om te overleven, ook veel vaker overgaan tot sekswerk, waarbij hier in veel gevallen sprake is van mistanden, waarbij ook geregeld mensenhandel.¹⁷⁸ Hoewel in Nederland naar dit verband onvoldoende onderzoek is gedaan, blijkt niettemin uit een verkennend rapport van Movisie uit 2020 dat dak- en thuisloze LHBTI-jongeren in Nederland zich vaker in een kwetsbare positie bevinden om slachtoffer te worden van uiteenlopende strafbare feiten, waaronder misbruik.¹⁷⁹ Hoewel Movisie niet specifiek gekeken heeft naar kwetsbaarheid voor seksuele uitbuiting, komen de beschreven kwetsbaarheden in grote mate overeen met het internationale onderzoek en de factoren genoemd in dit onderzoek¹⁸⁰ Het is derhalve van belang om ook in Nederland te investeren in onderzoek naar de relatie tussen homo- en biseksuele dak- en thuisloze jongeren en mensenhandel. De urgentie is toegenomen, nu het aantal dak- en thuisloze jongeren in Nederland vanaf 2009 is verdriedubbeld.

Tot slot blijkt uit dit onderzoek dat deze groep jongensslachtoffers zichzelf veelal niet als slachtoffer identificeert. Zo blijkt dat geen van de jongens die slachtoffer was van seksuele uitbuiting binnen dit onderzoek zichzelf als zodanig bestempelde. Ook op de directe vraag of sprake was van dwang, gaven ze een ontkennend antwoord. Dit terwijl uit de rest van de vragenlijst (controlevragen) blijkt dat wel degelijk dwangmiddelen zijn ingezet conform

169 Zie §5.1 tabel 1, p.26.

170 Flores, A., Langon, L., Meyer, I. & Romero, A. (2017).; Nationaal Rapporteur 2014; De Graaf et al. 2017, p.43.

171 De Graaf & Vermey 2015, p.161 e.v.; Klettke, Hallford & Mellor (2014); Bauermeister, Yeagley, Meanley & Pingel (2014).

172 De Graaf et al. 2017, p.51; De Graaf & Vermey 2015, p.148;161 e.v.

173 De Graaf & Wijsen 2017, p.98.

174 Het gaat om 4 van de 16 jongens (categorie I – zie tabel 2).

175 Bekken, Simons & Noteboom, 2021. Zie ook 'Zij vond het heel normaal om een groepsverkrachting mee te maken' - Argos - Human - VPRO

176 Daarbij ging het om respondenten die in een jeugdinstelling of begeleid woonden, die dakloos waren of in een daklozenopvang woonden of respondenten die geen vaste woon- of verblijfplaats hadden.

177 Voorafgaand aan de uitbuittingsperiode woonden twee respondenten bij de dader. Tijdens de uitbuittingsperiode is het aantal respondenten dat bij de (mede)dader inwoonde gestegen naar 27. Dat betekent dat de 19 respondenten die geen stabiele woonplek hadden mogelijkwijs zijn ingetrokken bij de dader toen zij werden uitgebuit. Zie Bekken, Simons & Noteboom, 2021, p.51;57.

178 Ventimiglia 2012; Ray 2006; Martinez & Kelle 2013; Gaetz 2004; The Albert Kennedy Trust 2015.

179 Volgens de onderzoekers komt dit onder meer vanwege de worsteling met hun geaardheid, het gebrek aan veilige opvangplekken en het voorkomen van pesten, geweld en misbruik. Zie Movisie 2020.

180 Onder meer Kaandorp & Blaak 2013, p.66.

art. 273f Sr en/of dat er betrokkenheid was van een derde als het ging om minderjarige jongens binnen dit onderzoek die tegen betaling seks hadden.

Hetgeen uit eerder onderzoek blijkt, en ook weer in dit onderzoek gevonden wordt, is dat dit gebrek aan zelfidentificatie samen lijkt te vallen met de taboes op homoseksualiteit, prostitutiewerk en mannelijk slachtofferschap. Dit kan enerzijds geïnternaliseerd zijn, oftewel de jongen zelf ervaart het zo, anderzijds kan het extern opgelegd worden, oftewel het kan door de samenleving worden gecommuniceerd (victim blaming). Maar vaker werkt het op elkaar in en gaan deze twee hand-in-hand. Vanwege deze taboes en mannelijkheidscoderingen kunnen jongensslachtoffers te maken krijgen met stigmatisering, discriminatie en zelfs geweld. Deze taboes en coderingen leiden er in de praktijk toe dat een deel van de jongens de schuld en verantwoordelijkheid voor de ontstane situatie bij zichzelf leggen. Het gevolg is dat ze zichzelf niet herkennen als slachtoffer en geen hulp vragen en/of aangifte doen, waardoor de uitbuiting/het misbruik door kan gaan. Eenzelfde patroon is blootgelegd als het gaat om vrouwelijke slachtoffers. Uit onderzoek uit 2018 van Leermakers et al. naar vrouwelijke slachtoffers bleek dat vrouwelijke slachtoffers hun uitbuitingssituatie niet labelen als misdrijf. Maar bij deze groep blijkt dat met name samen te hangen met de manipulatie van - en de daaruit voortvloeiende loyaliteit naar - de mensenhandelaar, waardoor zij geen aanleiding zien om hulp te zoeken of om contact te zoeken met de politie.¹⁸¹

Wat leert het onderzoek over de omgeving van de doelgroep

Naast bovenstaande factoren die zien op de doelgroep zelf blijkt uit dit onderzoek dat er ook diverse factoren zijn die zien op de omgeving van de doelgroep. Factoren die bijdragen aan de kwetsbaarheid voor seksuele uitbuiting en misbruik van jongens, maar ook aan de instandhouding ervan. Daarbij gaat met name om het verborgen karakter van jongensprostitutie en het gebrek aan signalering en/of beschermingsmaatregelen door de (sociale) omgeving van (potentiële) slachtoffers. Klanten, beheerders van datingapps en seksadvertentiewebsites en de sociale omgeving van (mogelijke) slachtoffers kunnen daarin een voorname rol spelen. Want wanneer deze factoren niet aangepakt worden, kunnen zij bijdragen aan een structureel onveilige omgeving, waardoor slachtoffers van seksuele uitbuiting of een zedendelict niet worden gesignaleerd en de uitbuitingsperiode voortduurt.

Een eerste factor ziet op de rol van de sociale omgeving van het slachtoffer. Zo blijkt uit dit onderzoek dat een groot deel (70%) van de minderjarige jongens die (gedwongen) seks heeft tegen betaling thuis woont.¹⁸² Twee van hen geven zelfs aan dat zij ook thuis klanten hebben

ontvangen waarmee zij seks tegen betaling hadden. Nu uit dit onderzoek blijkt dat slachtoffers zichzelf niet als zodanig herkennen, is het voor de signalering des te belangrijker dat de omgeving van het slachtoffer signalen herkent, op welke wijze ze dit bespreekbaar maken en of ze weten waar zij hiermee terecht kunnen. De resultaten uit het onderzoek laten zien dat er vooral winst is te boeken in het bewustmaken van ouders, zodat zij weten wat de signalen zijn en waar zij die kunnen melden.¹⁸³ Aansluitend bij de belangrijke rol van ouders bij het signaleren van slachtofferschap, blijkt uit onderhavig onderzoek ook dat de signalering van slachtoffers mede afhankelijk is van hoe de sociale omgeving het slachtofferschap van het slachtoffer labelt. Slachtoffers blijken hun slachtofferschap niet te uiten naar hun sociale omgeving vanwege schaamte en angst.¹⁸⁴ Zolang de sociale omgeving van het slachtoffer de uitbuitingssituatie niet labelt als misdrijf, worden slachtoffers niet gesignaleerd en zal de uitbuitingsperiode doorlopen.¹⁸⁵ Ook in de omgeving spelen de eerdergenoemde taboes en coderingen een rol.

Een tweede factor is de verborgenheid waarin jongensprostitutie zich afspeelt. Zo blijkt er een grote diversiteit te zijn van locaties waar jongensslachtoffers seksafspraken tegen betaling verrichten. Veel van deze locaties betreffen niet-openbare plekken, zoals bij de klant thuis, bij iemand anders thuis of in een hotel. Wanneer seksafspraken plaatsvinden op openbare plekken, gaat het veelal om plekken waar weinig mogelijkheden tot toezicht zijn, zoals een park, bos of in auto's. Doordat er weinig toezicht en controle plaatsvindt op deze plekken, blijven slachtoffers buiten het zicht van opsporings- en hulpverleningsinstanties. Daardoor kunnen deze plekken uitgroeien tot een zeer onveilige omgeving voor (potentiële) jongensslachtoffers waar uitbuiters en misbruikers hun gang kunnen blijven gaan. Een zorgelijke ontwikkeling, waar de Nationaal Rapporteur ook op heeft gewezen als het gaat om de gehele groep slachtoffers van seksuele uitbuiting.¹⁸⁶

De derde factor gaat over de rol van de klanten die seks kopen van minderjarigen en/of slachtoffers van seksuele uitbuiting. De rol van de klant is tweeledig. Enerzijds kan de klant worden gezien als een van de kernoorzaken van mensenhandel.¹⁸⁷ Oftewel, zolang er vraag is naar seks met (jonge) jongens, dienen zij als een van de sleutelfiguren te worden gezien van seksuele uitbuiting. Dat er een grote vraag is naar voornamelijk jonge jongens, komt ook naar voren in onderhavig onderzoek. Zo hebben de minderjarige jongens die deelgenomen hebben aan dit onderzoek al op jonge leeftijd betaalde seks gehad met een behoorlijke groep klanten. Er

183 Zie ook Bekken & Noteboom 2021, p. 27 e.v. en zie ook <https://www.nietmijnkind.nl/waar-kun-je-te-recht/>.

184 Zie §5.1.

185 Zie ook Leermakers, Simons & Noteboom 2018, p. 18;74 e.v.

186 Nationaal Rapporteur 2020.

187 Zie Artikel 6b van het Verdrag van de Raad van Europa inzake de bestrijding van mensenhandel, https://wetten.overheid.nl/BWBV0004138/2010-08-01#Verdrag_2_Verdragtekst_HoofdstukII_Artikel6

181 Zie voor meer informatie het onderzoek van Leermakers, Simons & Noteboom 2018, p.21 e.v.;90.

182 Daarbij gaat het om 19 van de 27.

is derhalve een behoorlijke vraagkant, waarbij opgemerkt moet worden dat niet onderzocht is of en in hoeverre klanten op de hoogte waren dat de jongens minderjarigen waren. Niettemin neemt een deel van de klanten in ieder geval het risico dat zij misbruik maken van minderjarige jongens en strafbaar zijn.

Anderzijds kan de klant een rol spelen in het stoppen van seksuele uitbuiting. Omdat zij in direct contact komen met slachtoffers kunnen zij een belangrijke waarnemer zijn van misstanden. Dit onderzoek laat bijvoorbeeld zien dat minderjarige jongens(slachtoffers) meerdere keren per dag en per week klanten hebben gehad, wat betekent dat een grote groep klanten misstanden als mensenhandel of minderjarigheid had kunnen waarnemen. Het feit dat jongens nauwelijks in de mensenhandelijfers voorkomen¹⁸⁸, betekent dat hier in de praktijk weinig van terecht komt. De reden daarvoor kan liggen in het gebrek aan kennis van de klanten over het feit dat seks met minderjarigen strafbaar is en/of dat zij de signalen die ze zien niet melden.¹⁸⁹ Tegelijkertijd vormt bij mannen die seks kopen van jongens mogelijk ook het taboe op homoseksualiteit een extra drempel om een melding te maken van mogelijke misstanden.¹⁹⁰ Daarnaast kan het zo zijn dat klanten geen signalen doorgeven, omdat ze zelf gehanteerd worden door de mensenhandelaar. Zo zijn er in het verleden diverse rechtszaken geweest waarin mannen die seks kochten, of dachten te kopen, van een jongen, geld moesten betalen om te voorkomen dat dit werd geopenbaard.¹⁹¹ Niettemin is het problematisch dat klanten niet of nauwelijks melden. Want door het niet melden van misstanden dragen zij bij aan de onveilige situatie waarin (potentiële) slachtoffers zich bevinden en houden zij de uitbuitingssituatie in stand.

188 Zie Nationaal Rapporteur 2020.

189 Zie ook Malsch, Koolenbrander, Schoon & Schotsman 2021, waaruit blijkt dat klanten vaak wel signalen opmerken, maar deze niet melden. Ook vragen klanten in dit onderzoek zich af of het de verantwoordelijkheid om signalen te melden überhaupt bij hen ligt. Zij zijn van mening dat de overheid daar verantwoordelijk voor is.

190 Nationaal Rapporteur 2016.

191 Zie bijvoorbeeld: Rb. Noord-Holland 28 november 2013, ECLI:NL:RBNHO:2013:12803; <https://www.om.nl/actueel/nieuws/2021/10/06/celstraffen-geeist-voor-afpersing-na-seksdate>; <https://www.bndestem.nl/bergen-op-zoom/strafeisen-voor-afpersen-homo-bergen-op-zoom~ad81744e/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>; <https://www.gelderlander.nl/arnhem/om-wil-1-5-jaar-cel-voor-afpersing-van-stiekeme-liefhebbers-transseks-en-homoseks-a96d6a79/>.

De vierde en tevens laatste factor betreft de rol van beheerders van datingapps en seksadvertentie-websites bij het signaleren van (potentiële) jongensslachtoffers. De resultaten laten namelijk zien dat jongensslachtoffers enerzijds vaak op minderjarige leeftijd gedwongen worden tot betaalde seks en anderzijds dat de meeste contacten met klanten lopen via kanalen als sociale media apps en chatsites met accounts. Hoewel deze platforms de minimumleeftijd van achttien jaar (moeten) hanteren, blijkt het niet altijd een probleem te zijn voor minderjarige jongens om hierop alsnog te adverteren. Hier ligt een kwetsbaarheid, die omgezet kan worden in een kans. Het is derhalve van belang om meer zicht te krijgen op de vraag of en in hoeverre minderjarige jongens en hun uitbuiters in staat waren om ongestoord te adverteren op de platforms en in hoeverre platforms investeren in het voorkomen hiervan. De data uit dit onderzoek lijkt er in ieder geval op te duiden dat er mogelijk onvoldoende controle is op misstanden die plaatsvinden via deze platforms. Daarmee is het mogelijk dat platforms, hoewel onbewust, bijdragen aan het faciliteren van seksuele uitbuiting en seksueel misbruik van jongens.

6.2 Zorgen omtrent meerderjarigen die op eigen initiatief starten met sekswerk

De focus van het onderzoek ligt zoals beschreven primair op twee slachtoffergroepen, namelijk (i) volwassen mannen en minderjarige jongens die slachtoffer zijn van mensenhandel en (ii) minderjarige jongens die betaalde seks hebben (gehad). Dit neemt niet weg dat uit dit onderzoek ook zorgelijke punten naar voren zijn gekomen als het gaat om de jongens en/of mannen die op meerderjarige leeftijd op eigen initiatief gestart zijn met sekswerk. Zo valt het op dat deze groep grotendeels dezelfde risicofactoren en kwetsbaarheden kent als de twee slachtoffergroepen.

Bij een deel van de jongens die op meerderjarige leeftijd zelf zijn gestart met sekswerk was er sprake van een vroege (ongezonde) seksuele ontwikkeling, een verleden van seksueel misbruik en een gebrek aan acceptatie van homoseksualiteit en sekswerk in de sociale omgeving. Zo hebben meerdere respondenten uit deze groep bijvoorbeeld aangegeven dat niemand in hun omgeving weet heeft van de situatie waarin zij zich bevinden. Naast deze factoren geldt specifiek voor deze groep dat zij vaak vanuit financiële redenen starten met sekswerk, waaronder het aflossen van schulden. Het moeten aflossen van schulden kan in combinatie met bovenstaande factoren leiden tot een onveilige omgeving waarin deze groep werkt, waarbij de kans op misstanden binnen de prostitutie verhoogd kan worden. Het is daarom belangrijk dat hulpverleningsinstanties oog houden voor deze groep mannelijke sekswerkers om hen de hulp aan te kunnen bieden om het werk vrijwillig te kunnen beoefenen.

In de afgelopen jaren zijn er diverse onderzoeken verricht die hebben getracht om de aard en omvang van jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting in Nederland in beeld te brengen.¹⁹² Hoewel uit deze onderzoeken naar voren komt dat het lastig is om iets te zeggen over de exacte omvang van het aantal jongensslachtoffers, geven de meeste onderzoekers aan dat de groep aanzienlijk groter moet worden geschat dan het aantal slachtoffers dat in de officiële cijfers voorkomt.¹⁹³ Er lijkt derhalve sprake van een groot *dark number*. Diverse oorzaken liggen hieraan ten grondslag. Zo ervaren jongensslachtoffers binnen de prostitutie een hoge drempel bij het vragen om hulp, onder meer als gevolg van heersende taboes rondom homoseksualiteit en seks tegen betaling met mannen, en de mannelijkheidscoderingen omtrent mannelijk slachtofferschap. Daarnaast zouden signalerende instanties, zoals hulpverlenings- en opsporingsinstanties, over het algemeen onvoldoende toegerust zijn om jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting te identificeren en te ondersteunen. Als gevolg hiervan blijven slachtoffers buiten beeld en wordt nog onvoldoende passende hulpverlening en bescherming geboden.

De onderzoeken die afgelopen jaren zijn uitgevoerd zijn in grote mate gericht op jongens die in al beeld zijn bij instanties of zijn enkel regionaal uitgevoerd. Dit soort onderzoek kent beperkingen. Met het doel zicht te krijgen op jongensslachtoffers binnen de prostitutie in heel Nederland, is onderhavig onderzoek nationaal georiënteerd en richt zich op jongens die in en uit beeld zijn van instanties. In dit onderzoek is gekeken naar de achtergrond van de jongens, hoeverre er sprake is van dwang en mensenhandel binnen jongensprostitutie en naar de wijze waarop slachtoffers in contact komen met klanten. Kennis over wie de slachtoffers zijn, waar zij worden uitgebuit en misbruikt en door wie, is van belang voor het ontwikkelen van effectief beleid dat zich richt op het voorkomen en signaleren van slachtofferschap en op het opsporen en vervolgen van daders. Uit onderhavig onderzoek blijkt dan ook dat er kansen liggen om deze doelgroep beter in beeld te krijgen en een betere bescherming te kunnen bieden.

De jongens die aan dit onderzoek hebben deelgenomen kunnen conform wet- en regelgeving worden opgedeeld in drie verschillende categorieën, te weten:

- 1) Jongens die (vermoedelijk) slachtoffer zijn van mensenhandel¹⁹⁴;
- 2) Jongens die op minderjarige leeftijd op eigen initiatief zijn gestart met sekswerk, maar bij wie geen sprake is van mensenhandel¹⁹⁵;
- 3) Jongens die op meerderjarige leeftijd op eigen initiatief zijn gestart met sekswerk en bij wie geen sprake is van mensenhandel¹⁹⁶.

Het onderzoek heeft zich met name gericht op de eerste twee groepen, nu het in deze gevallen gaat om jongens die slachtoffer zijn en waarbij bovendien op de Nederlandse overheid een (proactieve) verplichting rust om deze groep te beschermen.¹⁹⁷ Zestien respondenten konden worden gekwalificeerd als slachtoffer van mensenhandel in de zin van art. 273f Sr. en vielen onder categorie I. De veertien respondenten uit categorie II hebben als minderjarige betaalde seks gehad met klanten hetgeen hen slachtoffers maakt van seksueel misbruik conform art. 248b of 245 Sr.

Hetgeen in dit onderzoek wordt geconstateerd, is dat er een discrepantie bestaat tussen het aantal jongensslachtoffers dat bij officiële instanties in beeld is en het daadwerkelijk aantal jongensslachtoffers binnen de prostitutie. Zo blijkt dat het aantal slachtoffers binnen dit onderzoek dat hulpverlening heeft ontvangen of aangifte heeft gedaan buitengewoon klein is. Bovendien geeft het merendeel van de slachtoffers van mensenhandel aan veel andere jongens te kennen die sekswerk verrichten. Hetzelfde geldt voor een grote groep jongens die op minderjarige leeftijd op eigen initiatief is gestart met betaalde seks. Dit suggereert dat er een aanzienlijk grotere groep (minderjarige) jongens actief is binnen de prostitutie, een groep waar weinig zicht op bestaat.

Uit het onderzoek is tevens naar voren gekomen dat het veelal gaat om kwetsbare minderjarige jongens die op een jonge leeftijd, al dan niet gedwongen, zijn gestart met sekswerk. Voor de groep respondenten die seksueel uitgebuit is, ligt de gemiddelde leeftijd bijvoorbeeld op 15,3 jaar als het gaat om de eerste keer seks tegen betaling. Als het gaat om de eerste seksuele ervaring, zijn ze gemiddeld 12,2 jaar oud. Daarnaast heeft een deel van hen een verleden met seksueel misbruik en valt het op dat een kwart van deze jongens geen stabiele woonplek kent op het moment dat de uitbuiting en/of het misbruik start. Dit laatste is in internationaal onderzoek goed gedocumenteerd en een veel gesignaleerd probleem. Zo blijkt dat de omstandigheden

¹⁹² Onder meer Korf, Benschop en Knotter 2009; Los 2014; Van Gelder et al. 2017; Van Went & Castelijns 2018; Nolle 2020; Buijze 2020.

¹⁹³ In de periode 2015-2019 zijn slechts 43 jongens en mannen met de Nederlandse nationaliteit gemeld als slachtoffer van binnenlandse seksuele uitbuiting.

¹⁹⁴ Art. 273f Sr.

¹⁹⁵ Art. 248b of 245 Sr.

¹⁹⁶ Dit is legaal, zolang de jongens werken binnen de kaders van de wet.

¹⁹⁷ EHRM 7 januari 2010, nr. 25965/04, Rantsev v. Cyprus en Rusland.

waarin deze jongens zich bevinden, maakt dat zij geen andere uitweg kunnen zien dan het hebben van seks tegen betaling om te overleven. Daarnaast is het zorgelijk dat een groep ook al op jonge leeftijd in handen valt van een uitbouter en/of op minderjarige leeftijd start met betaalde seks. Deze laatste groep kan vanwege de jonge leeftijd bijvoorbeeld onvoldoende de gevolgen overzien van haar eigen beslissing. De wetgever heeft daarom de groep minderjarigen (tegen zichzelf) in bescherming willen nemen en degenen die van hen seks kopen strafbaar gesteld.

Een uitdaging in de bescherming van jongensslachtoffers binnen de prostitutie ligt ook voor een deel in het verborgen karakter hiervan. Uit het onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat het contact tussen klanten en jongens veelal plaatsvindt op plekken waar (bijna) geen toezicht is. Zo vindt het meeste contact tussen vraag en aanbod plaats op online applicaties en seksadvertentiewebsites. De seksafspraken zelf vinden vervolgens veelal plaats op fysieke locaties waar weinig tot geen zicht op bestaat vanuit instanties als politie en hulpverlening. Een bijkomend probleem is dat jongens zichzelf vaak ook niet als slachtoffer zien en dat ook hun sociale omgeving signalen van slachtofferschap niet lijkt te herkennen. Het gaat derhalve om een groep die zelf niet om hulp vraagt en zich bevindt in een omgeving waar weinig zicht op bestaat. Dit maakt het derhalve noodzakelijk dat opsporings- en hulpverleningsinstanties proactief inzetten op signalering van (mogelijke) slachtoffers met het doel hen de hulp en bescherming te bieden die ze nodig hebben en hun daders in kaart te brengen en te stoppen. Daarbij is het van belang dat zowel wordt ingezet op de online plekken waar vraag en aanbod bij elkaar komen als op de fysieke plekken waar de seksafspraken plaatsvinden.

Een ander zorgelijk punt is de rol van de klant bij het slachtofferschap van jonge jongens binnen de prostitutie. Oftewel de mannen die betaalde seks hebben met de groep jongens die slachtoffer is van uitbuiting en/of minderjarig is. Deze groep klanten dient te worden beschouwd als een van de kernoorzaken van mensenhandel, want zonder vraag, geen aanbod. Niettemin zijn er niet tot nauwelijks klanten vervolgd van minderjarige jongens of van jongens die slachtoffer zijn geworden van mensenhandel. Een deel van de verklaring is dat de pakkans van deze groep klanten laag ligt. Zorgelijk, temeer omdat dit onderzoek ook het beeld schetst van een klantengroep die bewust op zoek is naar jonge jongens om betaalde seks mee te hebben. Hoewel deze groep zich mogelijk niet altijd bewust is van de minderjarigheid van slachtoffers, lijkt zij het risico wel op de koop toe te nemen. Dit blijkt ook uit het feit dat een aanzienlijk deel van de jongens binnen de respondentengroep al op minderjarige leeftijd betaalde seks heeft met klanten. Ongeacht of de klant wel of niet weet had van de minderjarige leeftijd van de jongen gaat het hier in alle gevallen om een zedendelict, namelijk seksueel misbruik van een minderjarige in de zin van art. 248b of 245 Sr.¹⁹⁸

198 Wanneer het slachtoffer jonger is dan 12 jaar geldt art. 244 Sr.

De bevindingen uit onderhavig onderzoek laten zien dat er naast zorgen, ook mogelijkheden zijn als het gaat om het in beeld brengen en beschermen van de groep jongensslachtoffers binnen de prostitutie in Nederland. Om deze bescherming te verbeteren, wordt in de volgende paragraaf een drietal aanbevelingen gedaan.

7.1 Aanbevelingen

De bevindingen uit dit rapport resulteren in drie aanbevelingen. De eerste aanbeveling richt zich op het bereiken van (mogelijke) jongensslachtoffers binnen de prostitutie met het doel hen te bewegen richting hulpverlening. De tweede aanbeveling roept op tot het investeren in het proactief signaleren van jongensslachtoffer door opsporings- en hulpverleningsinstanties. De derde aanbeveling heeft betrekking op het uitvoeren van vervolgonderzoek naar de relatie tussen LHBTI, dak- en thuisloosheid en seksuele uitbuiting in Nederland.

Het bereiken van (potentiële) jongensslachtoffers van seksuele uitbuiting

De eerste aanbeveling richt zich op het proactief signaleren en bereiken van (mogelijke) jongensslachtoffers binnen de prostitutie met het doel hen hulpverlening en bescherming aan te kunnen bieden. Uit het onderzoek blijkt dat er mogelijk een grote groep kwetsbare (minderjarige) jongens, al dan niet gedwongen of als minderjarige, seksueel verricht in Nederland. Slechts een klein deel komt in beeld. Redenen die de signalering van deze jongens bemoeilijken, zijn onder meer dat het contact tussen de jongens en klanten veelal plaatsvindt via kanalen waar weinig tot geen toezicht is en dat seksafspraken steeds vaker plaatsvinden op fysieke plekken waar geen tot weinig zicht op bestaat vanuit politie- en/of hulpverlening. Tegelijkertijd is een belangrijk knelpunt in de signalering van jongensslachtoffers dat een groot deel van de slachtoffers zichzelf niet als zodanig identificeert. Het gebrek aan zelfidentificatie lijkt samen te vallen met bestaande taboes op homoseksualiteit, prostitutiewerk en mannelijk slachtofferschap. Dit kan enerzijds geïnternaliseerd zijn, oftewel de jongen ervaart het zelf zo, anderzijds kan het extern opgelegd worden, oftewel het kan door de samenleving worden opgelegd. Maar vaker werkt het op elkaar in en gaan deze twee hand-in-hand. Dit maakt dat een groot deel van de jongensslachtoffers bijvoorbeeld geen hulp zoekt en/of aangifte doet uit zichzelf.

Een eerste stap die kan worden gezet om (mogelijke) jongensslachtoffers binnen de prostitutie zelf te bereiken, is het inzetten van een specifieke campagne gericht op preventie en bewustwording op de plek waar de doelgroep zich begeeft. Hierbij kan worden gedacht aan online platforms waar seksuele diensten tegen betaling worden aangeboden en fysieke plekken waar seksafspraken plaatsvinden. Het is belangrijk dat binnen de campagne rekening wordt gehouden met de individuele en omgevingsfactoren die van invloed zijn op de kwetsbaarheid van deze jongens. Dat betekent dat op een laagdrempelige manier moet worden toegelicht wanneer sprake is

van slachtofferschap, welke signalen er zijn en waar slachtoffers, maar eventueel ook klanten, terecht kunnen indien zij hulp nodig hebben of vermoedens hebben van misstanden. Daarbij is het van belang dat aan de campagne ook een (mogelijk anonieme) laagdrempelige manier van hulpverlening wordt verbonden, die aansluit bij de doelgroep, zowel op online platforms als op fysieke plaatsen. Deze overwegingen leiden tot de volgende aanbeveling.

Aanbeveling 1. De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid wordt aanbevolen om een campagne te ontwikkelen die specifiek plaatsvindt op de kanalen en locaties waar (potentiële) jongensslachtoffers zich bewegen, met het doel:

- **Dat potentiële jongensslachtoffers passende informatie krijgen over seksuele uitbuiting en welke ervaringen wijzen op een uitbuitingssituatie;**
- **Dat potentiële jongensslachtoffers weten waar zij terecht kunnen met deze ervaringen en met eventuele (hulp)vragen;**
- **Dat potentiële jongensslachtoffers op een laagdrempelige manier kunnen worden geholpen door (anonieme) laagdrempelige hulpverlening, zowel online als offline.**

Investeer in het proactief signaleren van jongensslachtoffers binnen de prostitutie

Uit het onderzoek blijkt dat jongensslachtoffers zichzelf niet identificeren als zodanig, wat er in de praktijk toe leidt dat zij niet uit zichzelf hulp vragen. Nu ook bij de omgeving van de slachtoffers veelal sprake blijkt te zijn van een gebrek aan kennis als het gaat om het herkennen van signalen, blijven jongensslachtoffers voor een groot deel buiten het zicht van instanties. Instanties die hen kunnen helpen en beschermen. Zorgelijk, omdat het op basis van onderzoek aannemelijk is dat er een behoorlijk *dark number* bestaat als het gaat om jongensslachtoffers binnen de jongensprostitutie. Hierbij gaat het zowel om slachtoffers van seksuele uitbuiting als om minderjarige jongens die seks hebben tegen betaling.

Het verborgen karakter van jongensprostitutie heeft tot gevolg dat opsporings- en hulpverleningsinstanties weinig zicht hebben op de groep jongensslachtoffers. Hetgeen het zicht verder bemoeilijkt, is dat het contact tussen de klanten en de slachtoffers veelal online plaatsvindt, en de seksafspraken plaatsvinden op plekken waar weinig tot geen zicht op is. Om misstanden te kunnen signaleren is het daarom belangrijk dat online én offline actief op zoek wordt gegaan naar (mogelijke) slachtoffers. Dit in lijn met de opvatting dat mensenhandel een haaldelict is. Dit geldt overigens voor zowel de opsporingsinstanties als voor hulpverleningsinstanties. Daarnaast kan ook worden gedacht aan investeringen als het gaat om het proactief leggen van contact met de omgeving rondom de doelgroep, zoals ouders, scholen en verenigingen. Om ervoor te zorgen dat slachtoffers effectiever worden beschermd en de juiste hulp krijgen, en dat daders worden opgespoord en veroordeeld, is het derhalve noodzakelijk dat instanties zich online en offline meer proactief gaan verhouden tot de doelgroep jongensslachtoffers binnen de prostitutie. Dit leidt tot de volgende aanbeveling.

Aanbeveling 2. De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wordt aanbevolen om te investeren in het verkennen van online en offline mogelijkheden tot proactieve signalering en bescherming van (mogelijke) jongensslachtoffers binnen de prostitutie.

Verricht onderzoek naar dak- en thuisloze LHBTI'ers en seksuele uitbuiting

Internationaal onderzoek heeft een verwevenheid aangetoond tussen dak- en thuisloosheid en seksuele uitbuiting, meer specifiek als het gaat om homo- en biseksuele jongens. Deze groep blijkt vanwege hun seksueel geaardheid vaker dak- of thuisloos te worden, wat er in de praktijk toe leidt dat zij in hogere mate aan ‘survivalseks’ doen om te kunnen overleven op straat. Dit maakt dat zij een groter risico lopen om slachtoffer te worden van seksuele uitbuiting en/of andere zedendelicten. Hoewel in Nederland nog geen onderzoek is verricht naar deze relatie, blijkt dat ook bij diverse slachtoffers uit onderhavig onderzoek sprake was van dak- en thuisloosheid en dat hier naar verwachting een direct verband bestond met de start van de uitbuitingssituatie.

Sinds 2009 heeft er een verdriedubbeling plaatsgevonden van het aantal dak- en thuislozen in Nederland. Om deze ontwikkeling te keren, is het Rijksbrede programma ‘Dak- en Thuisloze jongeren’ van het ministerie van Volksgezondheid, Wetenschap en Sport opgesteld. In dit programma wordt opgeroepen om kennis te verzamelen over de blinde vlekken met betrekking tot (potentiële) dak- en thuisloze jongeren. Hierbij wordt specifiek aandacht gevraagd voor de kwetsbaarheid van LHBTI-jongeren om dak- en thuisloos te raken. Echter, in het programma wordt geen aandacht besteed aan de relatie tussen dakloze LHBTI'ers en slachtofferschap van mensenhandel of andere vormen van seksueel geweld. Nu uit internationaal onderzoek en uit onderhavig onderzoek signalen komen dat dak- en thuisloze LHBTI-jongens een verhoogd risico lopen om slachtoffer te worden van seksuele uitbuiting of van andere zedendelicten waaronder seksueel misbruik, is het van belang dat er ook in Nederland meer zicht komt op deze verwevenheid met het doel om specifiek voor deze groep slachtofferschap te voorkomen en daders op te sporen.

Aanbeveling 3. De staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wordt aanbevolen om nader onderzoek te laten doen om zicht te krijgen op de relatie tussen LHBTI-jongeren, dak- en thuisloosheid en slachtofferschap van seksuele uitbuiting en/of betaalde seks als het gaat om minderjarigen.

- Barnert, E.S., Kelly, M.A., Shumyatsky, A.G., & MacGibbon, M. (2020). The Patient with Substance Use. In K. Titchen & E. Miller (Reds.), *Medical perspectives on human trafficking in adolescents. A case-based guide* (pp. 207-220). Switzerland: Springer Nature Switzerland.
- Bateman, W. (2015) *LGBT Youth Homeless. UK National Scoping Exercise*. The Albert Kennedy Trust.
- Bauermeister, J. A., Yeagley, E., Meanley, S., & Pingel, E. S. (2014). Sexting among young men who have sex with men: results from a national survey. *Journal of Adolescent Health, 54*, pp. 606-11.
- Bekken, F. & Noteboom, F. (2021) Ouders aan het woord. Een eerste verkenning naar de ervaring van ouders van seksueel uitgebuite kinderen in Nederland. Leeuwarden: Fier.
- Bekken, F, Simons, E.I., & Noteboom, F. (2021). Daders van binnenlandse seksuele uitbuiting. Den Haag: CKM.
- Bicanic, I. & Van Minnen, A. (2019). *Jongens en mannen als slachtoffer van seksueel geweld*. Nascholingsmagazine PsyXpert.
- Boeije, H. (2014). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: Denken en doen* (tweede druk). Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology, 3*(2), pp. 77-101.
- Buijze, A. (2020). Jongens in de val gelokt: Kwalitatief onderzoek naar de aard van seksuele uitbuiting van minderjarige jongens in Nederland. Masterscriptie, Universiteit Leiden.
- CBS (23-08-2019). Aantal daklozen sinds 2009 meer dan verdubbeld. Geraadpleegd via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/34/aantal-daklozen-sinds-2009-meer-dan-verdubbeld>
- CBS (1 -04-2021). Stijging van het aantal daklozen tot stilstand gekomen. Geraadpleegd via <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/13/stijging-van-het-aantal-daklozen-tot-stilstand-gekomen>
- CBS (20-04-2021). Jeugdhulp 2020. Geraadpleegd via <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2021/jeugdhulp-2020/inleiding>
- CBS (2020). Jeugdhulp 2019. Den Haag: CBS
- Chaffin, S. C. (2020). Boys are trafficked too? In K. Titchen & E. Miller (Reds.), *Medical perspectives on human trafficking in adolescents. A case-based guide* (pp. 229-236). Switzerland: Springer Nature Switzerland.
- Daalder, A.L. (2015). *Prostitutie in Nederland anno 2014*. WODC.
- Dank, M., Yahner, J., Madden, K., Banuelos, I., Yu, L., Ritchie, A., Mora, M. & Conner B. (2015). *Surviving the streets of New York: Experiences of LGBTQ Youth, YMSM, and YWSW Engaged in Survival Sex*. Urban Institute.
- Dennis, J. P. (2008). Women are victims, men make choices: The invisibility of men and boys in the global sex trade. *Gender Issues, 25*(1), pp. 11-25.
- De Craene, V. & Maliepaard, E. (2015). Mannenprostitutie: blinde vlek belicht. *AGORA Magazine, 31*(4), p. 45.
- De Graaf H., Höing M., Zaagsma M. & Vanwesenbeeck I. (2007) *Tienerseks: vormen van instrumentele seks onder tieners*. Utrecht: Rutgers Nisso groep.
- De Graaf, H., Kruijer H., Van Acker, J., & S. Meijer. (2012). Seks onder je 25e: *Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2012*. Delft: Uitgeverij Eburon.
- De Graaf, H., Van den Borne, M., Nikkelen, S., Twisk, D. & Meijer, S. (2017). *Seks onder je 25e: Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2017*. Delft: Uitgeverij Eburon.
- De Graaf, H. & Vermey, K. (2015). Seksuele communicatie en aan seksualiteit gerelateerd internetgebruik onder homo- en biseksuele jongeren. *Pedagogiek, 35*(2), pp. 146-166.
- De Graaf, H. & Wijzen, C. (2017). *Seksuele gezondheid in Nederland 2017*. Delft: Uitgeverij Eburon.
- De Witte, I. (2019) Minderjarige slachtoffers van seksuele uitbuiting die weglopen uit de instelling. Oorzaken, voorkomen en terugvinden. Defence for Children-ECPAT.
- Dorahy, M. J., & Clearwater, K. (2012). Shame and guilt in men exposed to childhood sexual abuse: A qualitative investigation. *Journal of Child Sexual Abuse, 21*, pp. 155-175.
- Evers, J. (2015). *Kwalitatieve analyse: kunst én kunde*. Amsterdam: Boom Lemma uitgevers.
- Flores, A.R., Langton, L., Meyer, I.H., & Romero A., P. (2017). Victimization rates and traits of sexual and gender minorities in the United States: Results from the National Crime Victimization Survey. *Science Advance, 6*(4).
- Friedman, S. (2013). *And boys too: An ECPAT-USA discussion paper about the lack of recognition of the commercial sexual exploitation of boys in the United States*. Brooklyn, NY: End Child Prostitution and Trafficking (ECPAT-USA).
- Gaetz, S. (2004) 'Safe Streets for Whom? Homeless Youth, Social Exclusion, and Criminal Victimization', *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice, 46*(4): pp. 423-455.
- Gelder, P. van (1998). *KWETSBAAR, KLEURIG EN SCHADUWRIJK - Jongens in de prostitutie: een verschijnsel in meervoud*. Amsterdam: Thela Thesis.
- Gradussen, M., Verwaaijen, A., Venmans, J., & Cima, M. (2017). *Mensenhandel, uitbuiting en loverboyproblematiek in Nederland*. CONRISQ Groep.
- Greenbaum, J., & Stoklosa, H. & Murphy, L. (2020). The Public Health Impact of Coronavirus Disease on Human Trafficking. *Frontiers in Public Health, 8*.
- Jones, S. V. (2010). The invisible man: The conscious neglect of men and boys in the war on human trafficking. *Utah L. Rev., 1143*.

- Kaandorp, M. en Blaak, M. (2013) *Kinderhandel in Nederland. De aanpak van kinderhandel en de bescherming van minderjarige slachtoffers in Nederland*. Leiden: UNICEF/Defence for Children – ECPAT Nederland.
- Klettke, B., Hallford, D. J., & Mellor, D. J. (2014). Sexting prevalence and correlates: A systematic literature review. *Clinical Psychology Review*, 34, pp. 44–53.
- Korf, D. J., Benschop, A., & Knotter, J. (2009). *Verborgens werelden. Minderjarige jongens, misbruik en prostitutie*. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Kragten-Heerdeink, S., Dettmeijer-Vermeulen, C. & Korf, D. (2017). More than just 'pushing and pulling': Conceptualizing identified human trafficking in the Netherlands. *Crime & Delinquency*, 64(13), pp.1765-1789.
- Langer, M., Paul, N., & Belkind, U. (2020). LGBTQIA+ Youth and Human Trafficking. In K. Titchen & E. Miller (Eds.), *Medical perspectives on human trafficking in adolescents. A case-based guide* (pp. 179-196). Switzerland: Springer Nature Switzerland.
- Los, C. (2014). *Jongensprostitutie. De contactlegging tussen jongen en klant anders beschouwd*. Rotterdam: Politie Eenheid Rotterdam.
- Malsch, M., Koolenbrander, A., Schoon, R. & Schotsman, M. (2021). *Merkt de klant uitbuiting van de prostituee op? De verwachte effectiviteit van de wet die klanten strafbaar stelt bij gedwongen prostitutie*.
- Martinez, O. en Kelle, G. (2013) 'Sex trafficking of LGBT Individuals, *International Law News*, 42(4): pp. 1-6.
- Memorie van toelichting op de wet regulering sekswerk.
- Meyer, I. H. (2003) 'Prejudice, Social Stress, and Mental Health in Lesbian, Gay, and Bisexual Populations: Conceptual Issues and Research Evidence', *Psychological Bulletin*, 129, pp. 674-697.
- Movisie (2009). *Factsheet. Jongensprostitutie: feiten en cijfers*. MOVISIE
- Movisie (2013). *Jongensprostitutie. Minderjarige jongens die hun lichaam exploiteren*. MOVISIE
- Movisie (2020). *Driedubbel kwetsbaar. Verkenning van de situatie van dak- en thuisloze LHBTI-jongeren in Nederland*. MOVISIE
- Moynihan, M., Mitchell, K., Pitcher, C., Havaei, F., Ferguson, M. & Saewyc, E. (2018). A systematic review of the state of the literature on sexually exploited boys internationally. *Child Abuse & Neglect*, 76, pp. 440-451.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen kinderen. (2014). *Op Goede Grond. De aanpak van seksueel geweld tegen kinderen*. Den Haag: BNRN.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen kinderen. (2016). *Zicht op kwetsbaarheid. Een verkennend onderzoek naar de kwetsbaarheid van kinderen voor mensenhandel*. Den Haag: BNRN.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen kinderen. (2016a). *Slachtoffermonitor seksueel geweld tegen kinderen*. Den Haag: BNRN.
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen kinderen. (2019). *Dadermonitor mensenhandel 2013-2017*. Den Haag: BNRN
- Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen kinderen. (2020). *Slachtoffermonitor 2015-2019*. Den Haag: BNRN.
- Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (2014). Richtlijn: Seksuele ontwikkeling.
- Nolle, J. (2020). *Een lange adem. Een verkennend onderzoek naar de signalering van mensenhandel in de jongens- en mannenprostitutie*. Apeldoorn: Politieacademie Apeldoorn.
- O'Leary, P. J., & Barber, J. (2008). Gender differences in silencing following childhood sexual abuse. *Journal of Child Sexual Abuse: Research, Treatment, & Program Innovations for Victims, Survivors, & Offenders*, 17(2), pp. 133-143.
- Osian, N. & Miller, E. (2020). Homelessness, Unstable housing and the Adolescent patient. In K. Titchen & E. Miller (Eds.), *Medical perspectives on human trafficking in adolescents. A case-based guide*. (pp. 197-206). Switzerland: Springer Nature Switzerland.
- Ray, L. (2006) *An Epidemic of Homelessness. Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Youth*. New York: National Gay and Lesbian Task Force Policy Institute and the National Coalition for the Homeless.
- RTL Nieuws. (16 juli 2019). *OM: Utrechtse mannen prostitueerden tientallen minderjarige jongens*.
- Repetur, L., Meinster, N., De Kinderen, M. & Schakenraad, M. (2005). *Naar een effectieve en samenhangende aanpak van jeugdprostitutie*. Utrecht: Transact, Informatiepunt Jeugdprostitutie.
- Russell, W. (2007). Sexual violence against men and boys. *Forced Migration Review*, 27, pp. 22-23.
- Saathof, C. & Vermey, K. (2017). *Jonge M\$M: een literatuurverkenning van ruilseks onder jonge mannen die seks hebben met mannen*. Amsterdam: Soa Aids Nederland.
- Tyler, K., Hoyt, D. R., Whitbeck, L. B., & Cauce, A. (2001). The impact of childhood sexual abuse on later sexual victimization among runaway youth. *Journal of Research on Adolescence*, 11(2), pp. 151-176.
- Unicef. (2020). *COVID-19 and its implications for protecting children online*. <https://www.unicef.org/documents/covid-19-and-implications-protecting-children-online>
- Van den Borne, A. & Kloosterboer, K. (2005). *Inzicht in uitbuiting. Handel in minderjarigen in Nederland nader onderzocht*. Amsterdam: Stichting Defence for Children International Nederland.
- Van Gelder, P., Smit, W., Bakker, L., & De Vaan, K. (2017). *Seksuele uitbuiting van jongens in Nederland*. Amsterdam: Regioplan.

- Van Horn, J., Bullens, R., Doreleijers, T., & Jäger, M. (2001). *Aard en omvang seksueel misbruik en prostitutie minderjarige allochtone jongens. Een verkennend onderzoek*. Amsterdam: FORA/VU.
 - Van Went, D., & Castelijn, H. (2018). *Jongensprostitutie in beeld. Projectrapportage 2015-2017*. Eindhoven: Lumens.
 - Ventimiglia, N. (2012) 'LGBT Selective Victimization. Unprotected Youth on the Streets', *Journal of Law in Society*, 13(2): pp. 439-453.
 - Von Hohendorff, J., Habigzang, L. F., & Koller, S. H. (2017) "A boy, being a victim, nobody really buys that you know?": Dynamics of sexual violence against boys. *Child Abuse & Neglect*, 70, pp. 53-64.
 - Walls, N.E., & Bell, S. (2011). Correlates of Engaging in Survival Sex among Homeless Youth and Young adults. *Journal of Sex Research*, 48(5), pp.423-436.
 - Whitbeck, L.B., Chen, X., Hoyt, D.R., Tyler, K.A. & Johnson, K.D. (2004). Mental Disorder, Subsistence Strategies, and Victimization among Gay, Lesbian, and Bisexual Homeless and Runaway Adolescents. *Journal of Sex Research*, 41(4), pp. 329-342.
-

Hi,

Bedankt dat je mee wilt werken aan het onderzoek van Lumens en het Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (CKM) naar seks tegen betaling (paydates) door jongens/mannen. Ook jongens/mannen die eenmalig een paydate hadden worden uitgenodigd deze lijst in te vullen. Voor het onderzoek is het van belang dat je alle vragen die je te zien krijgt zo eerlijk en volledig mogelijk invult. Je kunt stoppen wanneer je wilt. Het invullen zal ongeveer 10 minuten duren.

De vragenlijst is volledig anoniem! We ontvangen jouw e-mailadres en IP-adres niet en deze worden niet opgeslagen door Survey Monkey.

Aan het einde van de vragenlijst wordt er gevraagd of je behoefte hebt aan hulp(verlening). Mocht je daar nu al vragen over hebben kun je (anoniem) met ons chatten via: www.expertisecentrum-mensenhandel-jeugdprostitutie.nl of via www.chatmetfier.nl

Achtergrond

1. Wat is je leeftijd?
2. Wat is je geslacht?
 - a. Ik ben een man
 - b. Ik ben een vrouw [einde vragenlijst]
 - c. Ik ben een transman
 - d. Ik ben een transvrouw
 - e. Anders
3. In welk land ben je geboren?
4. Met welke seksuele geaardheid identificeer jij jezelf?
 - a. Ik voel me heteroseksueel
 - b. Ik voel me homoseksueel
 - c. Ik voel me biseksueel
 - d. Anders

5. Wat is jouw geloofsovertuiging?
 - a. Katholiek
 - b. Protestant
 - c. Islam
 - d. Hindoeïsme
 - e. Ik ben niet religieus
 - f. Anders

6. Wat is jouw hoogst afgeronde opleiding?
 - a. Basisschool
 - b. Middelbare school
 - c. MBO
 - d. HBO
 - e. WO
 - f. Anders

Seksualiteit

7. Op welke leeftijd had je voor het eerst seks met een ander?
Seks is pijpen, beffen, neuken (anaal/vaginaal), dit kan ook zonder klaar te komen.
8. Ben je ooit betaald voor seks? * *Antwoord A en B allebei mogelijk*
Het kan zijn dat je zelf dit geld hebt ontvangen, maar ook dat iemand anders geld kreeg voor jouw diensten. Ook kan het dat er geen geld maar iets anders (bijv. een telefoonabonnement) tegenover stond. Dit zien we dan als betaling.
 - a. Ja, ik heb geld ontvangen in ruil voor seks
 - b. Ja, ik heb iets anders (beltegoed, kleding, drugs, slaappleats, etc.) ontvangen in ruil voor seks
 - c. Nee ik ben nooit betaald/heb nooit iets ontvangen in ruil voor seks [einde vragenlijst]
9. Op welke leeftijd had je voor het eerst seks tegen betaling?

10. Waar woonde je het grootste gedeelte van de periode dat je seks tegen betaling had?
- Ik woonde bij (een van) mijn ouders
 - Ik woonde zelfstandig
 - Ik woonde samen met mijn romantische partner
 - Ik had geen vaste verblijfplaats/woonadres
 - Ik woonde begeleid/in een (jeugd)instelling
 - Anders
11. Wat was jouw grootste inkomstenbron in de periode dat je seks tegen betaling had?
- Seks tegen betaling (paydates)
 - Ander betaald werk (fulltime)
 - Ander betaald werk (parttime)
 - Uitkering
 - Bijdrage vanuit ouders (zakgeld)
 - Anders
12. Wat is de reden dat je bent begonnen met seks tegen betaling?
- Ik had het geld nodig
[door naar vraag 17]
 - Ik wilde mijn seksualiteit ontdekken *[door naar vraag 17]*
 - Iemand dwong mij om dit te doen
 - Anders namelijk: *[open veld]*
[door naar vraag 17]
13. Op welke manier word je gedwongen om seks tegen betaling te hebben? **Meerdere antwoorden mogelijk*
- Als ik het niet doe, wordt geweld gebruikt
 - Als ik het niet doe, worden er naaktfoto's/filmpjes van mij verspreid
 - Als ik het niet doe, wordt mijn geaardheid 'geout'
 - Als ik het niet doe, wordt er verteld tegen andere dat ik seks tegen betaling heb
 - Als ik het niet doe, word ik op straat gezet
 - Als ik het niet doe, krijg ik geen drugs meer
Anders, namelijk: *[open veld]*
14. Heb je weleens tegen iemand verteld dat je wordt gedwongen om seks tegen betaling te hebben? **Meerdere antwoorden mogelijk*
- Ja, tegen familie of vrienden
[door naar vraag 17]
 - Ja, tegen hulpverlening *[door naar vraag 17]*
 - Ja, tegen de politie
 - Ja, met een andere persoon of organisatie, namelijk *[open veld]**[door naar vraag 17]*
 - Nee
[door naar vraag 16]
15. Heb je aangifte gedaan bij de politie?
- Ja
[door naar vraag 17]
 - Nee, waarom niet? *[open veld]*
[door naar vraag 17]
16. Wat was de reden dat je dit niet tegen iemand verteld?
17. Wie ontvangt het geld dat jij verdient met seks tegen betaling?
- Ik ontvang zelf al het geld dat ik verdien *[door naar vraag 19]*
 - Ik ontvang zelf een deel van het geld, maar iemand anders ontvangt ook een deel van het geld
 - Iemand anders ontvangt al het geld
18. Hoe ken je de persoon die (deels) het geld ontvangt dat jij verdient met seks tegen betaling?
- Het is familie van mij
 - Het is mijn romantische partner
 - Het is een vriend
 - Het is een kennis
 - Het is/was een klant van me
 - Ik kende hem niet voordat ik begon met seks tegen betaling
 - Dat weet ik niet meer.
 - Anders: namelijk
-

19. Op welke manier kom je in contact met klanten die betalen voor seks met jou?

**Meerdere antwoorden mogelijk*

- a. Online, via seksadvertenties zoals op Kinky.nl en Sexjobs.nl
- b. Online, via chatsites zoals Bullchat
- c. Online, via datingapps als Grindr, Scruff en Tinder
- d. Offline, in seksclub of privéhuizen
- e. Offline, op een openbare plekken, bijvoorbeeld parking of bos
- f. Dat weet ik niet, want ik maak zelf de afspraken niet
- g. Dat weet ik niet meer
- h. Anders namelijk: *[open veld]*

20. Wie maakt de afspraken met klanten met wie jij seks tegen betaling hebt?

- a. Ikzelf
- b. Iemand anders
- c. Soms ben ik dat, soms is iemand anders dat

21. Op welke locatie(s) heb je seks tegen betaling gehad? Aanvinken op welke locaties je ooit seks tegen betaling had. **Meerdere antwoorden mogelijk*

- a. Bij mij thuis
- b. Bij de klant thuis
- c. Bij iemand anders thuis
- d. In een hotel
- e. Een vakantiepark
- f. Via Airbnb
- g. Op een openbare plek (park, station, bos, auto etc.)
- h. In een seksclub / cruising bar
- i. Anders (toelichting)

22. In welke provincie heb je het vaakst een afspraak gehad om seks tegen betaling te hebben (paydate)?

- a. Noord-Holland
- b. Zuid-Holland
- c. Noord-Brabant
- d. Utrecht
- e. Flevoland
- f. Friesland
- g. Groningen
- h. Overijssel

i. Gelderland

j. Limburg

k. Zeeland

l. Drenthe

m. Een ander land dan NL

23. Hoe vaak heb je ongeveer seks tegen betaling (paydates)?

- a. Meerdere keren per dag
- b. Meerdere keren per week
- c. Ongeveer 1x per week
- d. Ongeveer 1x per maand
- e. Ongeveer 1x per half jaar
- f. Minder vaak dan 1x per half jaar
- g. Dat weet ik niet meer
- h. Anders (geen toelichting)

24. Hoelang heb je seks tegen betaling (gehad)?

- a. Ik heb maar één keer seks tegen betaling (gehad)
- b. Ik heb één maand of minder seks tegen betaling (gehad)
- c. Ik heb tussen de één en drie maanden seks tegen betaling (gehad)
- d. Ik heb tussen de drie maanden en een half jaar seks tegen betaling (gehad)
- e. Ik heb tussen een half jaar en één jaar seks tegen betaling (gehad)
- f. Ik heb langer dan een jaar seks tegen betaling (gehad)
- g. Dat weet ik niet meer

25. Ken je ook andere jongens die seks hebben tegen betaling?

a. Ja

b. Nee

[Door naar vraag 27]

26. Hoeveel jongens ken je ongeveer die ook seks tegen betaling hebben?

- a. 1-5
 - b. 6-10
 - c. 11-20
 - d. Meer dan 21
-

27. Heb je op dit moment seks tegen betaling?

a. Ja

[Door naar afronding]

b. Nee

28. Wat is de reden dat je bent gestopt met seks tegen betaling?

29. Heb je hulpverlening gehad na aanleiding van seks tegen betaling?

Onder hulpverlening wordt in dit geval bedoeld op hulpverlening die je hebt ontvangen om bijvoorbeeld nare ervaringen te verwerken die je hebt meegemaakt tijdens de periode dat je seks tegen betaling had, maar ook om praktische zaken te regelen, zoals bijvoorbeeld een woonplek, of om advies te ontvangen of een veilige opvang te krijgen

a. Ja, ik heb hulpverlening ontvangen bij het stoppen met seks tegen betaling

b. Ja, ik heb hulpverlening ontvangen nadat ik was gestopt met seks tegen betaling

c. Nee, ik heb geen hulpverlening gehad

30. Op/via welke wijze ben je bij deze vragenlijst terecht gekomen?

a. Via de organisatie of persoon van wie ik hulpverlening ontvang

b. Via een datingsapp of datingswebsite

c. Via een chatgroep of online platform voor lotgenoten

d. Via een algemene oproep op het internet (Bijvoorbeeld via een oproep op sociale media)

e. Via iemand anders die de vragenlijst heeft ingevuld

f. Anders, namelijk: *[open veld]*

Afronding

We zouden je tot slot nog graag willen benaderen voor het stellen van een aantal aanvullende vragen. Als je daarmee instemt, kun je hieronder jouw contactgegevens invoeren of een codewoord* mailen naar zorgcoördinatie-mp@lumenswerkt.nl en dat codewoord hieronder invoegen.

**Zo worden jouw contactgegevens niet aan deze ingevulde vragenlijst gelinkt, maar weten wij wel -als je gemaïld hebt- welke vragenlijst door jou is ingevuld.*

We zullen altijd contact met je opnemen zonder anderen hiervan op de hoogte te brengen. Je kunt hier jouw contactgegevens achterlaten of het codewoord invullen: *[open veld]*

Tabel A. Dwangelementen herleid uit de vragenlijst van respondenten uit categorie I: jongens bij wie sprake is van een (mogelijke) mensenhandelsituatie.

Vraag uit vragenlijst	Antwoord van respondent	Leeftijd respondent bij eerste keer seks tegen betaling	Aantal
Wat is de reden dat je begonnen bent?	Ik ben bespeeld	Minderjarig	1
	Ik ben gestart door manipulatie door iemand waarvan ik dacht dat hij van me hield. <i>Later in de vragenlijst benadrukte hij ook dat er sprake was van grooming.</i>	Minderjarig	1
Op welke manier werd je gedwongen?	Als de respondent geen seksafspraken zou houden, werd sextortion gebruikt	Minderjarig	1
	Als de respondent geen seksafspraken zou houden, werd sextortion gebruikt en werd zijn geaardheid geout	Onbekend	1
	Als de respondent geen seksafspraken zou houden, werd zijn geaardheid geout	Minderjarig	1
	Als de respondent geen seksafspraken zou houden, werd geweld gebruikt	Minderjarig	2
	Hij kende mijn verleden. <i>Later in de vragenlijst blijkt dat hij ook met (opsporings-)instanties gesproken heeft over de situatie en een advocaat heeft, waaruit blijkt dat sprake is geweest van dwang en dat er een derde bij betrokken is geweest.</i>	Minderjarig	1
Wat is de reden dat je gestopt bent met het sekswerk?	Nooit vrijwillig ingestapt	Minderjarig	1
	Ik begon te beseffen dat er iets niet klopte en hij had zelf ook steeds minder interesse in mij. ¹⁹⁹	Minderjarig	1
Totaal			10

Tabel B. Geloofsovertuiging en primaire inkomsten

	Categorie 1: Mensenhandel-situatie	Categorie 2: Minderjarig, op eigen initiatief	Categorie 3: Meerderjarig, op eigen initiatief	Totaal
Geloofsovertuiging	<i>n=9</i>	<i>n=13</i>	<i>n=15</i>	<i>n=37</i>
Katholiek	2	1	3	6
Protestants	1	0	0	1
Islamitisch	0	2	1	3
Ik ben niet religieus	5	9	10	24
Anders	1	1	1	3
Primaire inkomen	<i>n=16</i>	<i>n=14</i>	<i>n=17</i>	<i>n=47</i>
Seks tegen betaling	9	8	6	23
Ander betaald werk (fulltime)	4	0	5	9
Ander betaald werk (parttime)	0	2	4	6
Uitkering	0	0	1	1
Bijdrage vanuit ouder(s)/zakgeld	1	3	1	5
Anders	2	1	0	3

199 In verband met de privacy van de respondent wordt dit antwoord niet verder gespecificeerd.

Tabel C. Provincies waar seksafspraken plaatsvonden

	Categorie 1: Mensenhandel- situatie (n=15)	Categorie 2: Minderjarig, op eigen initiatief (n=14)	Categorie 3: Meerderjarig, op eigen initiatief (n=16)	Totaal (n=45)
Noord-Holland	2	1	2	5
Zuid-Holland	2	3	3	8
Noord-Brabant	1	3	1	5
Utrecht	4	2	2	8
Flevoland	2	1	0	3
Friesland	2	0	1	3
Groningen	1	0	0	1
Overijssel	1	1	1	3
Gelderland	0	1	0	1
Limburg	0	2	3	5
Zeeland	0	0	0	0
Drenthe	0	0	0	0
Ander land dan Nederland	0	0	3	3
Totaal	15	14	16	45

Tabel D. Redenen waarom respondent gestopt is met seks tegen betaling

Reden	Categorie 1: Mensenhandel- situatie (n=12)	Categorie 2: Minderjarig, op eigen initiatief (n=7)	Categorie 3: Meerderjarig, op eigen initiatief (n=8)	Totaal (n=27)
Toekomstperspectief				4
- Ander inkomen	1			
- Focus op studie	1			
- Aan toekomst werken	1			
- Start nieuwe relatie		1		
Ontvluchten situatie				5
- Gevlucht	1			
- Onttrekken uit de situatie	1			
- Nooit vrijwillig gestart	1			
- Weggegaan uit <i>/stad/</i>	1			
- Gevaarlijke situatie		1		
Persoonlijke omstandigheden				3
- Uit de kast gekomen	1			
- Ouders hebben hem weer in huis gehaald		1		
- Afgekickt van verslavingen die ontstonden n.a.v. prostitutie			1	
Corona	1	0	1	2
Met tegenzin aan het werk	2	2	0	4
Leeftijd (te oud)	0	1	3	4
Overig				5
- Geen idee			1	
- Het stopte gewoon			1	
- Het was eenmalig			1	
- Toeval		1		
- Wake up call	1			
Totaal	12	7	8	27

Dit rapport is het resultaat van de samenwerking tussen het CKM en Lumens. De activiteiten van het CKM voor dit rapport zijn onderdeel van de werkzaamheden van de Coalitie tegen Seksuele Kinderuitbuiting.

De Coalitie richt zich op het terugdringen van seksuele uitbuiting van kinderen en licht verstandelijke beperkte slachtoffers tot en met 23 jaar in Nederland. Het Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel, Fier en Defence for Children – ECPAT hebben hun krachten gebundeld met als doel: structurele verandering bewerkstelligen. Preventie en bescherming van minderjarige slachtoffers staan hierbij centraal zodat ieder kind in Nederland veilig kan opgroeien zonder te hoeven vrezen voor seksuele uitbuiting. Bij de aanpak wordt ook ingezet op de vervolging en bestrafing van daders en samenwerking gezocht met alle relevante (keten)partners. De coalitie wordt onder meer ondersteund door de Nationale Postcode Loterij, Adessium Foundation en Stichting Janivo.